

Kantonalno tužilaštvo Tuzlanskog kantona
Кантонално тужилаштво Тузланског кантона
Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona

ovine

1. NARATIVNO IZVJEŠĆE
o radu Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona
za period 01.01.- 31.12.2018. godine.

2. INFORMACIJA
o provođenju Kaznenog zakona u Tuzlanskom kantonu;

Tuzla , veljača/februar 2019. godine

UVODNE NAPOMENE:

Na temelju *članka 10. Zakona o Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona* obveza je ovoga tužiteljstva da izvještava Skupštinu Tuzlanskog kantona o svom radu i primjeni Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona Kantona, a na osnovu čl. 28 istog Zakona obavještava o statističkom pregledu svojih aktivnosti Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine, Skupštinu Tuzlanskog kantona i Federalno tužiteljstvo Federacije Bosne i Hercegovine.

Ovom informacijom se Federalno tužiteljstvo FBiH i Skupština Tuzlanskog kantona obavještavaju o :

- Položaju, organizaciji i kadrovsko-materijalnoj osposobljenosti Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona;*
- Primjeni Zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Tuzlanskog Kantona*
- Stanju kriminaliteta na području Tuzlanskog kantona;*
- Vršenju tužiteljske funkcije u Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona.*
- Prijedlozima mjera i aktivnosti u cilju stvaranja pretpostavki i uvjeta za efikasnije postupanje;*

POLOŽAJ, ORGANIZACIJA I KADROVSKO-MATERIJALNA OSPOSOBLJENOST KANTONALNOG TUŽITELJSTVA TUZLANSKOG KANTONA:

1.1. Položaj Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona:

Uloga i položaj Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona (U daljnjem tekstu: „**KT TK-a**“) i u 2018 godini je bio definiran Zakonom o Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona, prema kojem je KT TK-a *samostalno* državno tijelo koje, u okviru prava Tuzlanskog kantona, *poduzima zakonom određene mjere u pogledu istražnih radnji otkrivanja i gonjenja osoba za koje se sumnja da su počinile kaznena djela propisana u Kaznenom zakonu F BiH (U daljnjem tekstu: „KZ FBiH“), te vrši druge poslove određene federalnim i kantonalnim zakonima.*

Ovakva uloga i položaj tužiteljstva je rezultat sveobuhvatnih reformi cjelokupnog pravosudnog sustava u Bosni i Hercegovini (U daljem tekstu: „**BiH**“) i Federaciji Bosne i Hercegovine (U daljem tekstu: „**FBiH**“), koje su još u toku i koje su rezultirale donošenjem novog Kaznenog zakona FBiH (U daljem tekstu: „**KZ FBiH**“) i Zakona o kaznenom postupku FBiH (U daljem tekstu: „**ZKP FBiH**“).

Naime, prema važećoj odredbi *članka 45 ZKP-a FBiH obveza je tužitelja* u tužiteljstvima Federacije BiH da odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je učinjeno kazneno djelo

poduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlašćenih službenih osoba vezanih za pronalaženje osumnjičenika i prikupljanje izjava i dokaza, sprovede istragu u skladu sa ovim zakonom, daje imunitet sukladno zakonu, zahtjeva dostavljanje informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u FBiH, izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi sukladno ovome zakonu, izdaje naredbe ovlašćenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od strane suda sukladno sa ovim zakonom, predlaže izdavanje kaznenog naloga sukladno članku 350. ZKP-a FBiH, podiže i zastupa optužnicu pred sudom, izjavljuje pravne lijekove i obavlja i druge poslove određene zakonom.

Ovakvo zakonsko rješenje o položaju i ulozi tužitelja u kaznenom postupku posljedica je i rezultat ukupnih tranzicijskih promjena u društvu i neophodnost njihovog usklađivanja sa nastalim promjenama, prvenstveno u tipu vlasništva, prelasku na tržišne uvjete privređivanja, te u skladu sa zahtjevom građana i društva u cjelini.

Cjenimo da je višegodišnje iskustvo u primjeni novih zakonskih rješenja dovelo do konstantnog izgrađivanja prakse u postupanja svih tužitelja KT TK-a, ali i do konstantnih problema u prakticiranju zakona u ovoj oblasti.

1.2. Organizaciona struktura i sastav KT TK-a:

Organizaciona struktura KT TK-a propisana je Zakonom o KT TK-a, a pobliže definirana važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i poslovanju KT TK-a.

Organizaciona struktura KT TK-a propisana je Zakonom o KT TK-a, a pobliže definirana važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji, sistematizaciji radnih mjesta i poslovanju KT TK-a, koji je usuglašen sa Zakonom o državnoj službi u Tuzlanskom kantonu (Službene novine TK broj 07/17 i 10/17), kao i sa Uredbom o poslovima osnovne djelatnosti, dopunskim poslovima osnovne djelatnosti i poslovima pomoćne djelatnosti iz nadležnosti tijela državne službe u Tuzlanskom kantonu, koje obavljaju državni službenici i namještenici, uvjetima za vršenje tih poslova i ostvarivanju određenih prava iz radnog odnosa (Službene novine FBiH broj 09/17 i 11/17).

Na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji ,sistematizaciji radnih mjesta i poslovanju KT TK-a data je suglasnost na sjednici Kolegija tužitelja održanoj dana 29.09.2017 godine a na sjednici VSTV BiH, održanoj dana 24.10.2017 godine, Pravilnik je odobren Odlukom VSTV BiH broj :06-09-2-3346-3/2017.

U organizacijskom smislu KT TK-a sačinjavaju: *Ured glavnog kantonalnog tužitelja, Kolegij svih tužitelja i tužiteljski odjeli, Uprava tužiteljstva i Odjel za odnose s javnošću .*

Cjenimo da se predhodna organizacijska struktura i tijekom 2018 godine pokazala dovoljno djelotvornom za optimalno funkcioniranje KT TK-a.

1.2.1. Kada je riječ o tužiteljskim odjelima, *tužiteljstvo su i u 2018 godini sačinjavaju dva Odjela (I i II).*

Tužiteljskim Odjelima neposredno rukovode dva zamjenika glavnog tužitelja.

Dalje su odjeli organizirani na način da se svaki od njih sastoji od po dva odsjeka, koji imaju određen broj tužitelja, a šefovi odsjeka organiziraju rad odsjeka.

ODJEL I., sa zamjenikom glavnog tužitelja zaduženog za ovaj odjel, se sastoji od dva odsjeka i to :

a) Odsjek za gospodarski, organizirani i koruptivni kriminal, obuhvata postupanje za kaznena djela protiv javnog reda i pravnog prometa iz Glave XXX KZ-a FBiH (čl. 376 i 377), za kaznena djela iz Glave XXII KZ-a FBiH - kaznena djela protiv privrede, poslovanja i sigurnosti platnog prometa (čl. od 241-272), kaznena djela iz oblasti poreza (čl. 273-278 KZ-a FBiH) kaznena djela podmićivanja i kaznena djela protiv službene i druge odgovorne osobe iz Glave XXXI (čl. od 380 do 392 KZ-a FBiH), kaznena djela iz Glave XXXII KZ-a FBiH - kaznena djela protiv sistema elektronske obrade podataka (čl. 393-398 KZ-a FBiH).

U ovom odsjeku raspoređeno je 9 (devet) tužitelja.

b) Odsjek za genocid i ratni zločin koji obuhvata postupanje po predmetima za kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom iz Glave XVII KZ-a FBiH (član 171-203).

U ovom odsjeku raspoređena su 3 (tri) tužitelja.

ODJEL II., bez zamjenika glavnog tužitelja zaduženog za ovaj odjel, se sastoji od tri odsjeka i to :

a) Odsjek za krvne i seksualne delikte, kao i srodna djela obuhvata postupanje za kaznena djela protiv Ustavnog poretka Federacije iz Glave XV KZ-a FBiH (čl. 149-165), kaznena djela protiv života i tijela iz Glave XVI KZ-a FBiH (čl. 166-176), kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina iz Glave XVII KZ-a FBiH (čl. 177-199), kaznena djela protiv spolne slobode i morala iz Glave XIX KZ-a FBiH (čl. 203-213), kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži iz Glave XX (čl. 214-224), kaznena djela protiv zdravlja ljudi iz Glave XXI KZ-a FBiH (čl. 225-240), kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi iz Glave XXVII KZ-a FBiH (čl. 323-331), kaznena djela protiv javnog reda i pravnog prometa iz Glave XXX KZ-a FBiH (čl. 358-379), *sa izuzetkom čl. 364, 373, 374, 375, 376 i 377 kojeg rade tužitelji iz Odsjeka za privredni kriminal, korupciju i poreznu utaju.*

U ovom odsjeku raspoređeno je 9 (devet) tužitelja.

b) Odsjek za imovinske i delikte ugrožavanja javnog prometa obuhvata postupanje za kaznena djela protiv radnih odnosa iz Glave XXIV KZ-a FBiH (čl. 279-285), kaznena djela protiv imovine iz Glave XXV KZ-a FBiH (čl. 286-302), kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa iz Glave XXVIII KZ-a FBiH (čl. 323-337).), kaznena djela protiv okoliša, poljoprivrede i prirodnih dobara iz Glave XXVI KZ-a FBiH (čl. 303-322), kaznena djela protiv pravosuđa iz Glave XXIX KZ-a FBiH (čl. 338-357).

U ovom odsjeku raspoređeno je 12 (dvanaest) tužitelja.

c) Odsjek za maloljetnike:

Ovaj odsjek, kao posebna organizaciona jedinica, formiran je odlukom glavnog tužitelja nakon što je stupio na snagu ***Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u kaznenom postupku FBiH.***

U ovom odsjeku raspoređena su 2 (dva) tužitelja.

U ovome odsjeku i u 2018. godini su bile raspoređene dvije tužiljice i jedan stručni suradnik.

Osim posebne organizacione jedinice, a u cilju stvaranja svih pretpostavki za mogućnost implementiranja svih rješenja iz predhodnog zakona, a u cilju potpune zaštite djece koji se saslušavaju u određenim kaznenim predmetima, bilo da su svjedoci ili osumnjičene osobe, *osigurani su svi prostorni i tehnički uvjeti za zakonit rad tužitelja sa djecom.*

U vezi sa predhodnim potvrđuje se da je osigurana jedna posebno prilagođena prostorija u kojoj se djeca saslušavaju, a u kojoj prostoriji se nalazi sva neophodna tehnička oprema potrebna za audio i video snimanje saslušanja, uz naznaku da takva instalirana oprema omogućava komunikaciju postupajućih tužiteljica sa djetetom bez njihovog neposrednog kontakta tj. iz sasvim druge prostorije.

Tjekom 2018. godine je predhodna oprema i faktički korištena u određenom broju predmeta.

Ujedno, u komunikaciji/suradnji sa MUP-om TK-a iste pretpostavke su osigurane i u ovoj agenciji za provođenje zakona.

U komunikaciji koju su tužitelji imali sa djecom i maloljetnicima svoju ulogu je imala i dipl. psiholog, koja je i primljena kao stručni suradnik za tu oblast, a čije financiranje je osigurano preko IPA projekta 2013. godine. Ovaj angažman psihologa je dodatan, jer je po projektu ova suradnica raspoređena u odsjeku za ratne zločine kao podrška svjedocima-žrtvama ratnog zločina u istrazi i na suđenjima, pri čemu je za taj dodatni angažman dobijena suglasnost i nositelja projekta.

1.2.2. Kadrovska osposobljenost KT TK-a i odsustva tužitelja:

Početna jedinica mjere za uspješno izvršavanje zakonom propisanog autoriteta i zakonske tužiteljske dužnosti jesu adekvatni ljudski, prostorni i drugi matrijalno-tehnički resursi, kao i stručna osposobljenost i vještine tužitelja.

Dalje se akceptira *da su petoro tužitelja u 2018 godinu proveli na bolovanju, i to tužiteljica Maja Nurkanović 11 mjeseci i 25 dana, tužiteljica Amina Bakić 11 mjeseci, tužiteljica Jasmina Zaketović 10 mjeseci, tužiteljica Mirsada Kalaba 7 mjeseci i 20 dana, te tužiteljica Dina Hrustanović 5 mjeseci.*

1.2.3. U ovome dijelu želimo da istaknemo i sljedeće:

Jedan tužitelj KT TK-a je odlukom drugostupanjske disciplinske komisije VSTV BiH privremeno udaljen sa dužnosti, **počev od 24.03.2017 godine**, a takva odluka traje i u vrijeme sačinjavanja ovoga izvješća, tako da je radi tih razloga umanjen mjesečni i godišnji efekat u radu na razini naše institucije.

Dalje, bitnim se zapaža da je protiv ovoga tužitelja nadležnost za postupanje prenesena na drugo kantonalno tužiteljstvu, tako da suđenje u ovome predmetu traje pred drugim stvarno nadležnim sudom na teritoriji drugoga kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U međuvremenu je donesena prvostupanjska presuda u kaznenom postupku protiv ovoga tužitelja pred Općinskim sudom Orašje, pa je sada u tijeku žalbeni postupak, tako da je u konačnom i dalje neizvjesno kada će i na koji način taj postupak biti pravomoćno okončan

Dakle, ovaj predmetni **prvostupanjski sudski kazneni postupak trajao je oko 2. godinu**, a radi se o kaznenom djelu Zlouporebe službenog položaja ili ovlasti iz članka 383 stavak 1 KZ-a FBiH, **gdje je ovome optuženiku stavljeno na teret prisvajanje nepripadajuće imovinske koristi od nepunih 400,00 KM.**

1.2.4. Na efektivnost u radu tužitelja, ali i ukupnih rezultata rada KT TK-a, **djelomično su utjecali i drugi vidovi odsustvovanja sa posla tužitelja.**

Kolektivni izostanci u 2017. godini:

Izostanci po vrstama:		Ukupno dana
1	Godišnji odmor	1096
2	Bolovanje	417
3	Državni praznici	176
4	Plaćeno odsustvo	80
5	Edukacija	210
6	Ostali sastanci	130
7	VSTV	70
8	Ukupno dana	2179

Kolektivni izostanci u 2018. godini:

Izostanci po vrstama:		Ukupno dana
1	Godišnji odmor	670
2	Bolovanje	1130
3	Državni praznici	258
4	Plaćeno odsustvo	77
5	Edukacija	157
6	Ostali sastanci	45

7	VSTV	0
8	Ukupno dana	2337

1.2.5. Stručni suradnici/savjetnici:

Prema organizaciji KT TK-a, tužiteljima u radu pomažu stručni savjetnici.

Rad i angažman stručnih savjetnika utvrđen je u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i poslovanju KT TK-a.

Primarna uloga savjetnika jeste da tužiteljima pruže neophodnu stručnu pomoć, prvenstveno u vođenju istraga kod složenih kaznenih predmeta, gdje su potrebna specijalistička (forenzička) znanja iz oblasti kriminalistike, *ekonomije*, medicine, psihologije, saobraćaja i.t.d., te da po odobrenju tužitelja samostalno provode određene istražne radnje, kao i koordinaciju i operativno vođenje toka istrage. Stručni savjetnici-pomoćnici tužioca sa pravosudnim ispitom pod nadzorom tužitelja provode radnje dokazivanja za koje bude ovlašteni od strane tužitelja u svakom pojedinačnom predmetu .

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i poslovanju KT TK-a treba da ima ukupno 15 stručnih savjetnika (12 stručnih savjetnika-diplomiranih pravnika, 1 stručni savjetnik-psiholog i 1 stručni savjetnik-diplomirani ekonomista).

U izvještajnoj godini nije vršeno popunjavanje radnih mjesta stručnih savjetnika-pomoćnika tužitelja tako da je ostao broj iz 2017 godine (1 radno mjesto stručnog savjetnika pomoćnika tužioca i radno mjesto stručnog savjetnika-diplomiranog ekonomiste) .Navedeni Pravilnik predviđa navedeni broj stručnih savjetnika u skladu sa aktom glavnog federalnog tužioca iz 2011. godine, u kojem je navedeno da su glavni kantonalni tužitelji dužni da preispitaju unutrašnju organizaciju i sistemizaciju u pogledu neophodnog broja stručnih savjetnika-pomoćnika tužioca kao i kriterija za određivanje potrebnog broja uposlenika, a koji su utvrđeni na sjednici VSTV BiH od 25.04.2012 godine (1 stručni savjetnik na tri tužioca i dva administrativna radnika na jednog tužioca).

U izvještajnom periodu u KT TK-a je bio angažiran 1. stručni savjetnik-diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom, koji tužiteljima pruža neophodnu stručnu pomoć u efikasnijem radu na predmetima kao i u 2017 godini .

Posebno se ističe činjenica da su i tijekom 2018. godine u KT TK-a bila i dalje angažirana posebna 2. stručna savjetnika koji su raspoređeni na rad u Odsjeku za ratne zločine. Ovi stručni savjetnici su realizacija ciljanog projekta pod okriljem EU- IPA 2013 koji traje od aprila 2014. godine .

Tijekom 2018 . godine nije bilo zastoja u transferu novčanih sredstva Evropske unije prema trezoru BiH, a time i prema trezoru u Tuzlanskom kantonu, a radi se o sredstvima koja su direktna podrška angažiranju predhodnih savjetnika (grant),o čemu je potpisan Interni finansijski memorandum o razumjevanju “O zajedničkim aktivnostima u cilju realizacije odredbi Grant sporatuma Unaprjeđenje rada na predmetima ratnih zločina u BIH”potpisan od strane Ministarstva finansija BiH,Ministarstva finansija Tuzlanskog kantona i Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona Tuzla pod brojem A 113/17 od 24.02.2017 godine koji je i na dan sačinjavanja ovog Izvještaja na snazi.

Dodatno angažirani tužitelj u Odsjeku za genocid i ratni zločin koji se finansira iz sredstava Evropske unije je usmjeren u Budžet Tuzlanskog kantona za 2019 godinu , te su sredstva za plaće i naknade tužioca planirana u redovnom Budžetu Tuzlanskog kantona za 2019 godinu, a po preporuci VSTV BiH, što je i odobreno od strane Ministarstva finansija Tuzlanskog kantona .

Sredstva za isplate plaća i naknada za kantonalnog tužioca , stručne savjetnike (3) tri i (2) dva administrativna radnika su bile u cjelosti obezbjeđena za izvještajnu 2018 godinu .

Ista sredstva će se obezbjeđiti za stručne savjetnike (3) tri i (2) dva administrativna radnika iz sredstva Evropske unije u okviru Projekta “Unaprjeđenje rada na predmetima ratnih zločina u BiH i u 2019 godini kada se planira finaliziranje Projekta.

U skladu sa naprijed navedenim želimo napomenuti da je u toku završna faza implementacije projekta “Unaprjeđenje rada na predmetima ratnih zločina u BiH” koji se finansira uz podršku Evropske unije u okviru navedenog projekta ,te da u narednim fazama projekta nije predviđeno finansiranje plaća tužilaca nego isključivo pratećeg osoblja,te je finansiranje plaća i naknada za tužioce preuzeto i osigurano u okviru redovnog Budžeta Tužilaštva .

1.2.6. Pripravnici, pravni saradnici i saradnik:

Tijekom 2016 godine primljeni su pripravnici volonteri, te je njihov volonterski rad nastavljen i u 2018 . godini radi sticanja uslova za polaganje pravosudnog ispita. Na realizaciji posebnog projekta pokrenutog od strane Vlade Tuzlanskog kantona, a iniciran od Ministarstva pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, koji se odnosi na prijem i osposobljavanje diplomiranih pravnika koji do sada nisu bili u prilici da provedu određeno vrijeme na obučavanju u cilju ispunjenja zakonom propisanih uvjeta za polaganje ispita općeg znanja, odnosno pravosudnog ispita. Volonterski rad ističe u rujnu 2018 godine.

Po predhodno provedenoj proceduri u 2016 godini, u KT TK-a tijekom ovog izvještajnog perioda odnosno u rujnu 2018. godine, primljeni kandidati obavili su pripravnčki staž u statusu volontera i stekli uslove za polaganje ispita općeg znanja odnosno pravosudnog ispita.

U studenom 2018 godine u skladu sa Odlukom Vlade Tuzlanskog kantona broj :02/1-05-20196/18 od 01.11.2018 godine odobren je prijem 33 pravnik volontera diplomirana pravnik bez zasnivanja radnog odnosa za potrebe pravosudnih institucija , a za Kantonarno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona odobrena su tri (3) pripravnika volontera diplomirana pravnik .Procedura prijema pripravnika volontera je obavljena u skladu sa navedenom Odlukom na osnovu raspisanog javnog oglasa krajem 2018 godine . Potpisivanje Ugovora o volonterskom radu obavljeno je dana 14.01.2019 godine kada su volonteri započeli svoje stručno osposobljavanje .

Osim predhodnog, po posebnom projektu Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH (U daljem tekstu:“VSTV-a BiH.“) u KT TK-a, po predhodno utvrđenoj proceduri, do 31.08.2018 godine bili su angažovani diplomirani pravnici , od koji su dvoje imali položaj pravnih suradnika (2), a jedan položaj suradnika, a od 01.10.2018 godine Projekat “Podrška pravosuđu Bosne i Hercegovine- Jačanje uloge tužitelja u sistemu krivičnog”faza 2 pravosuđa je produžen do 31.03.2019 godine sa

istim brojem izvršilaca Ugovora o djelu (2 pravna suradnika i jedan suradnik) sa kojima su zaključeni ugovori o djelu na određeno vrijeme, sa mogućnošću produljenja, što opet ovisi o odluci donatora i VSTV-a BiH.

Posebna sredstva za plaćanje predhodnih saradnika je osiguralo VSTV BiH.

1.2.7. Uprava KT TK-a.:

Upravom tužiteljstva rukovodi glavni kantonalni tužitelj, uz pomoć dva zamjenika glavnog tužitelja, šefova odsjeka i sekretara Tužilaštva.

Tijekom 2018 godine upravu KT TK-a su činili: Ured sekretara, Odjel za registar i arhivu, Odjel za finansijsko-materijalne poslove, Odjel za odnose sa javnošću i Odjel za administrativno-tehničke i pomoćne poslove. Svi službenici i namještenici zaposleni u Tužilaštvu na neodređeno vrijeme podliježu godišnjem ocjenjivanju rada u tekućoj godini za predhodnu godinu .

Godišnje ocjenjivanje se vrši na osnovu Uredbe o pravilima, načinu i kriterijima ocjenjivanja rada državnih službenika i namještenika u organima državne službe u Tuzlanskom kantonu (Službene novine TK broj 1/18) od 22.01.2018 godine) na propisanim obrazcima .

1.2.8. Mjesna i stvarna nadležnost tužiteljstva:

Mjesna i stvarna nadležnost KT TK-a po zakonu se vezuje za mjesnu i stvarnu nadležnost Kantonalnog suda Tuzla i općinskih sudova u Tuzli, Banovićima, Živinicama, Gračanici, Gradačcu, Srebreniku (sud počeo sa radom 01.12.2018 godine), Lukavcu i Kalesiji.

Dakle, KT TK-a i dalje ima najveću disperziju mjesne nadležnosti od svih tužiteljstava u BiH, što posebno utječe na efikasnost i efektivnost tužitelja, a time i cijele naše institucije.

Bitno je napomenuti da važeća pravila koja se odnose na normiranje rada tužitelja, kao i njihovo godišnje ocjenjivanje, uopće ne pravi razliku i ne uvažavaju predhodne činjenice i okolnosti, čime su tužitelji ovoga tužiteljstva, i dalje, u daleko težoj situaciji od onih koji svoje dužnosti izvršavaju samo u sjedištu tužiteljstva, ili na manjem broju općinskih sudova čije je sjedište izmješteno.

Naime, tužitelji ovoga tužiteljstva su i dalje skoro svakodnevno izloženi odlascima na suđenja u sudove čije je sjedište izvan sjedišta ovoga tužiteljstva, pa je onda radni dio vremena prije odlaska i poslije povratka sa takvih suđenja za tužitelje skoro pa izgubljeno, što je posljedica posebne iscrpljenosti zbog ovih stalnih putovanja.

Ujedno, ne mali broj sudova svoju organizaciju suđenja u njihovim sjedištima nije prilagodio predhodnom, tako da se ročišta i suđenja zakazuju tako da tužitelji moraju nekada da čekaju više sati između rada suda na dva zakazana predmeta.

Slijedi pregled prijedene kilometraže po svakom našem pojedinačnom službenom vozilu, kao i prosjekom pređenih kilometara svakog pojedinačnog vozila i cijelog voznog parka.

Vozilo	Početno stanje 01.01.2017.	Stanje na dan 30.10.2018.	Razlika	Prosjeak
Škoda OCTAVIA	288,040 (km)	341,045 (km)	53,005 (km)	-30,000 (km)/12 mjeseci po vozilu; -Dnevni prosjeak po vozilu je cca130 km, odnosno cca 990 km svih vozila dnevno
Škoda OCTAVIA	305,106 (km)	347,810 (km)	42,704 (km)	
Škoda OCTAVIA	124,838 (km)	175,937 (km)	51,099 (km)	
Golf V	104,481 (km)	152,546 (km)	48,065 (km)	
Citroen C5	37,392 (km)	56,772 (km)	19,380 (km)	
Toyota	0 (km)	29,858 (km)	29,858 (km)	
Toyota	0 (km)	25,020 (km)	25,020 (km)	
Škoda OCTAVIA	15,270 (km)	61,124 (km)	45,854 (km)	

Troja najnovija vozila nisu maksimalno korištena u predhodnu svrhu.

1.3. Materijalno-tehnička osposobljenost KT TK-a:

Shodno važećem Zakonu o plaćama i ostalim naknadama sudaca i tužitelja u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđena je mjesečna plaća kantonalnog tužitelja, **sa pravom** na naknadu za troškove ishrane, naknadu troškova prijevoza na posao i sa posla, naknadu za prekovremeni rad, rad u neradne dane, noćni rad i rad u dane državnih praznika, naknadu zbog bolesti i povrede, naknadu za slučaj smrti, teške bolesti ili invalidnosti, naknadu za porodiljski dopust i na otpremninu prilikom odlaska u mirovinu.

S obzirom na to da su ispunjeni zakonski uvjeti za korekciju osnovne mjesečne plaće u skladu sa čl. 6, st. 2 i 3 Zakona o plaćama i drugim naknadama sudaca i tužitelja u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno da je došlo do povećanja prosječne mjesečne neto plaće u Bosni i Hercegovini u predhodnoj kalendarskoj godini, to je po zakonom propisanim mjerilima i utvrđen iznos osnovne mjesečne neto plaće tužiteljima u iznosu od **2.559,65 KM** od 01.01.2018 godine.

Što se tiče tehničke opremljenosti, kompjuterskom opremom i zastupljenosti informacionih tehnologija u radu, stanje je na potpuno zadovoljavajućem nivou, imajući u vidu da je kompjuterska oprema potpuno i prevashodno donacijama međunarodnih organizacija zanočljena.

U KT TK-a je uspostavljena kompjuterska mreža, te je izvršeno priključenje na internet, da bi tijekom 2018. godine u KT TK-a bila više puta faktički aktivirana instalirana oprema, kojom se omogućava link veza između svih pravosudnih tjela u BiH, VSTV BiH, ali i sa odgovarajućim institucijama u trećim zemljama.

Međutim cijenimo da i ove godine dostupni kapaciteti nisu dovoljno iskorišteni u svrhu unapređenja rada, a posebno kvaliteta u izvršenju autoriteta koje tužitelji imaju po zakonu.

Ova oprema dalje osigurava smanjenje troškova istražnog i naknadnih sudskih kaznenih postupaka, jer se otvaraju sve tehničke mogućnosti saslušanja i ispitivanja svjedoka „na daljinu“, što je u BiH posebno bitno obzirom da se značajan broj građana i državljana BiH nalazi na boravku u drugim zemljama.

U 2018. godini u KT TK-a je i dalje bilo u funkciji evidentiranja predmeta i rada na istim putem TCMS sustava-automatsko unošenje i raspodjela predmeta tužiteljima, koji sustav je i u ovoj godini nadograđivan u svrhu poboljšanja efikasnosti i sadržajnosti evidentiranih bitnih podataka o predmetima i spisima, a sve to kroz odgovarajuće projekte VSTV-a BiH.

U KT TK-a je i ove godine bila u funkciji instalirana lokalna mreža na način priključenja svih instaliranih radnih stanica na lokalne mreže, tako da svi korisnici IKT opreme na jednoj lokaciji mogu komunicirati putem elektronske pošte, imati pristup dokumentima kao i mogućnost zaštite svih dokumenata na serverima. Na ovaj način je znatno poboljšana komunikacija među zaposlenima u tužiteljstvu i sudovima.

Imajući u vidu osnovne karakteristike tužiteljske organizacije i pravosuđa u cjelini, kada je u pitanju materijalni položaj i uvjeti rada i dalje se ističe ostvarenje cilja u samostalnom sudbenom i tužiteljskom proračunu, koji bi operativno bio odvojen od proračuna kantona. Na taj način sredstva bi se usmjeravala u jedinstven sudski i tužiteljski proračun, čime bi smisao zakonom uspostavljenog načela samostalnosti tužiteljstva bio u potpunosti i ispunjen.

Ukupno gledajući može se konstatirati da je materijalno-tehnička opremljenost KT TK-a dobra, tako da ista niti jednim svojim segmentom nije utjecala na efikasnost i efektivnost u radu ovoga tužiteljstva.

Na predhodno dobro materijalno-tehničko stanje potreba KT TK-a svojim odlukama najznačajnije su doprinjeli Vlada TK-a i USAID Projekat pravosuđa, koji su i u ovoj godini bili poseban mehanizam podrške, a niti jednim djelom ne i problema u radu ovoga tužiteljstva, što je po našem saznanju u FBiH primjer sam za sebe.

Potrebno je u ovom izvještajnom periodu istaknuti pomoć Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) u opremanju KT TK sa kancelarijskim namještajem i tehničkim uređajima (računari, laptopi, uredski namještaj i dr).

Okončana je i nabavka desktop računara, printera i uredskog namještaja za potrebe Odsjeka za ratni zločin u okviru budžeta predviđenog za finansiranje Projekta “Rad na predmetima ratnog zločina“, a koje nabavke je provelo VSTV BiH.

Dalje, posebnim ističemo da je u 2018. godini u organizaciji VSTV-a BIH su značajno obnovljeni neophodni i vrijedni materijalni tehnički resursi potrebni za saslušanja mlđb. osoba, koji se mogu koristiti i u svrhu drugih kaznenih postupaka.

Na kraju je bitno napomenuti da su u 2018 godini prostorni kapaciteti KT TK-a značajno prošireni činjenicom da je financiranjem EU-a započela i skoro završena potpuna rekonstrukcija prostora koji pripada ovome državnom tijelu, pri čemu nam je dodjeljen značajan uredski i drugi prostor za naše potrebe, tako da svaki od tužitelja samostalno raspolaže svojim prostorom potrebnim za njegov rad.

Osigurane su i 2 sale, od kojih jedna služi za rad istražnih timova, sa svim potrebnim neophodnim tehničkim uređajima, kao i velika sala za sjednice kolegija svih tužitelja,

kolegija odsjeka i druge zvanične sastanke, koja je takođe osposobljena sa svim modernim tehničkim pomagalicama.

Ova rekonstrukcija se nastavlja i u 2019 godini, kada se i planira njen potpuni završetak.

2. KVANTITET I KVALITETA RADA KT TK-a:

2.1. Konstantu ovoga dijela izvješća nalazimo u sljedećim podacima:

Koristeći se statistikom TCMS-a, tačnije izvješćima pod nazivom **Statistika načina završetka po referatima i vrstama predmeta**, pokazujemo ukupan broj riješenih predmeta za posljednjih pet godina.

Ono što želimo akceptirati jeste primjetan kontinuiran rast u rješavanju svih tužilačkih predmeta.

Izveštajni period	Broj riješenih predmeta	Broj lica u predmetima
01.01.2013 – 31.12.2013	5198	6017
01.01.2014 – 31.12.2014	5568	5929
01.01.2015 – 31.12.2015	7837	7197
01.01.2016 – 31.12.2016	8947	6708
01.01.2017 – 31.12.2017	10136	7013
01.01.2018 – 31.12.2018	8167	5804

Predhodni statistički podatci potvrđuju planove i projicirane ciljeve kroz stalne akceleracije u radu KT TK-a, sa stalnim organizacijskim mjerama koje su polučile predhodne rezultate.

Dalje se potvrđuje da je tijekom 2018 godine ukupno ostvarenje norme u KT TK-a 105,13 %, pri čemu je struktura završenih predmeta u svakom slučaju bila tako složena da se ostvarenje veće od ostvarene norme nije niti očekivalo.

Najveća pojedinačno ostvarena norma tužitelja je 120,51 %, dok je najniža norma 67,62 %.

Dva tužitelja su ostvarili norme ispod 100 %, (U 2017 godini 5 tužitelja), dok je njih 29. ostvarilo norme iznad 100 %.

Ostvarene pojedinačne norme tužitelja:

Odsjek za krvne i seksualne delikte		
	Ime i prezime tužitelja:	Ostvarena tužilačka norma
1	Danica Arapović Kovačević – šef odsjeka	108,72%
2	Fahrudin Šljivić	117,56%

3	Damir Čačković	102,24%
4	Slaven Koval	101,64%
5	Alma Dubravić	102,45%
6	Mensur Mujarić	103,01%
7	Ganijeta Arifhodžić	113,84%
8	Sead Hodžić	106,38
9	Jasmina Nuridin	Nije ocjenjena
	Prosječna norma odsjeka	106,98%

Odsjek za imovinske i saobraćajne delikte

	Ime i prezime tužitelja:	Ostvarena tužilačka norma
1	Jasmina Mujezinović – šef odsjeka	120,51%
2	Mirsada Kalaba	Nije ocjenjena
3	Damir Čajić	Nije ocjenjen
4	Jezdimir Spasojević	109,86%
5	Dževad Čejvanović	103,55%
6	Damir Suhonjić	102,68%
7	Saša Eraković	103,49%
8	Dina Hrustanović	67,62%
9	Maja Nurkanović	Nije ocjenjena
10	Zikreta Džibrić	101,91%
11	Jasminka Jovičić	104,90%
12	Amina Bakić	Nije ocjenjena
	Prosječna norma odsjeka	101,81%

Odsjek za ratni zločin

	Ime i prezime tužitelja:	Ostvarena tužilačka norma
1	Alma Džaferović – šefica odsjeka	107,49%
2	Emir Ibrahimović	105,95%
3	Emir Bakić	103,90%
	Prosječna norma odsjeka	105,78%

Odsjek za korupciju, privredni kriminal sa poreskim utajama:

	Ime i prezime tužitelja:	Ostvarena tužilačka norma
1	Dalibor Bingas – šef odsjeka	120,08%
2	Jasminka Djedović	102,33%
3	Nihad Halilčević	102,91%

4	Ćazim Serhatlić	102,58%
5	Kenan Balić	110,83%
6	Selma Kišić	100,40%
7	Vedran Alidžanović	101,17%
8	Dražen Milićević	101,51%
9	Anela Garčević	104,17%
Prosječna norma odsjeka:		105,10%

Odsjek za maloljetnike

	Ime i prezime tužitelja:	Ostvarena tužilačka norma
1	Lejla Gazibegović Begović – šefica odsjeka	103,98%
2	Jasminka Alagić	104,48%
Prosječna norma odsjeka		104,23

Predhodni rezultati su očekivani i kao takvi su bili i projicirani na početku 2018. godine.

Praćenje efektivnosti u radu odsjeka i tužitelja permanentno je praćeno i u izvještajnom periodu.

Predhodno dobija na svom punom znaćenju kada se cijene i posebne odredbe Pravila o orijentacionim mjerilima koja se odnose na posebno vrednovanje rada tužitelja na pojedinim predmetima, koje vrednovanje i nije određivo propisano, iako je ostavljeno kao mogućnost.

Ono što će se zapaziti kroz statističke podatke u ovome izvještaju rezultati u 2018. godini su zadovoljavajućiu svakom slučaju bolji od onih iz predhodne godine, što se odnosi na ocjenu i kvaliteta rada pojedinih tužitelja, ali i KT TK-a u cjelini.

Međutim, i ove godine efikasnost u radu tužitelja determinirana je svakodnevnim putovanjima tužitelja na sva ročišta i glavne pretrese pred 7 područnih sudova na teritoriji TK-a, što samo po sebi tužitelje ovoga tužiteljstva dovodi u daleko težu poziciju od tužitelja drugih tužiteljstava koja nemaju takvu značajnu disperziju mjesne nadležnosti.

Primjera radi tužitelji Kanatonalno tužiteljstvo Sarajevskog kantona ne napuštaju zgradu jer zastupaju samo pred 2 suda čije su sjedišta u istoj poslovnoj zgradi.

Predhodnmo akceptira nepovoljnost u radu tužitelja ovoga tužiteljstva nikada nije kao takva potvrđena, niti je došla do izražaja kod propisivanja orijentacionih normi tužitelja tako da su isti u dužnosti da ostvaruju istu normu kao i tužitelji predhodnog ali i svih ostalih tužiteljstava koji nisu izloženi takvim vanrednim naporima.

2.2. Ostvarenje orijentacionih normi u KT TK-a je posljedica posebnog i promijenjenog odnosa prema strukturi predmeta, prvenstveno u odsjecima za gospodarski, organizirani i koruptivni kriminal, ali isto tako i za imovinske i delikte ugrožavanja javnog prometa i za krvne delikte.

Naime, u odnosu na ranije godine i u 2018. godini, zbog poduzetih različitih mjera, su se očekivali i ostvarili bolji rezultati posebice u predhodna 3 odsjeka.

Dodatne organizacijske mjere iz predhodnih godina su trebale da doprinesu brzom i kvalitetnom rješavanju bitnih predmeta u predhodnoj oblasti kriminaliteta, te su one i ostvarile projicirani cilj, što se se ogledala i u činjenici da je kod svakog tužitelja odsjeka za *privredni, organizirani i koruptivni kriminal* određen broj predmeta određen kao prioritetan u radu, a rad na takvim predmetima je permanentno praćen i analizira, i od strane glavnog tužitelja, njegovih zamjenika i šefa ovoga odsjeka, što je u svakom slučaju doprinosilo i kvalitetu u radu i odlukama tužitelja u tim predmetima.

Potpuno drugi pristup u odsjeku za gospodarski, organizirani i koruptivni criminal, i u 2018. godini, se ogledao i kod analize KTA predmeta, koji su početno imali ovakav status (predmeti u kojima nije definirana osumnjičena osoba ili samo kazneno djelo), da bi naknadno bili evidentirani kao KT predmeti.

Ovakve organizacijske promjene su i u 2018. godini polučile pozitivne efekte, koji su se ogledali u daleko većem broju predmeta u ovoj oblasti koji su rezultirali donošenjem konačnih tužiteljskih odluka, i to kako onih kojima je otvorena i vođena istraga, tako i onih u kojima je podignuta optužnica, čiji broj je projicirano veći u odnosu na njihov broj u 2016. godini.

Ovim putem akceptiramo da je u 2018. godini podignut veći broj optužnica, koje su potvrđene od strane nadležnih sudova, čiji predmet jesu bili upravo slučajevi počinjenja koruptivnih kaznenih djela o kojima je javnost bila posebno senzibilirana, jer su se odnosili upravo na djela počinjena od visoko pozicioniranih dužnosnika u FBiH, TK-a i u općinama ovoga područja.

Sve to je bio rezultat stručnog vođenja izuzetno složenih istraga od strane jednog ili više tužitelja KT TK-a, s tim da se poboljšanje očekivano događalo i iz razloga što su u složenim predmetima istrage, ali i prije njenog zvaničnog početka, posebnom naredbom glavnog tužitelja bili formirani posebni istražni timovi, u kojima su aktivno djelovali i ovlaštene službene osobe iz agencija za provođenje zakona sa sjedištem na području TK-a.

Istražni timovi su doprinjeli efikasnijem i efektnijem radu na posebno složenim predmetima iz oblasti koruptivnog, organiziranog i gospodarskog kriminala.

U predhodnu svrhu i u 2018. godini, a po predhodnom zajedničkom dogovoru sa rukovoditeljima agencija za provođenje zakona, svakog prvog petka u mjesecu je održavan zajednički sastanak glavnog tužitelja, njegovih zamjenika, kao i šefova sva četiri odsjeka, sa predhodnim rukovoditeljima, na kojim sastancima je raspravljano o općim pitanjima koja treba da dovedu do povećanja efikasnosti i efektnosti u izvršenju zajedničkih zadataka, a sve u svrhu otkrivanja i gonjenja počinitelja kaznenih djela.

Ujedno, tijekom ove godine po dva tužitelja su obilazila sjedišta policijskih uprava na teritoriji TK-a, gdje je rađena edukacija ovlaštenih službenih osoba (OSO) na bitnim pitanjima koja su se vezivala za zakonitost kod radnji hapšenja, pritvora, provođenja radnji dokazivanja i dr., što je sve trebalo da otkloni opasnosti od nezakonitog rada ovlaštenih službenih osoba, ali i tužitelja, u tim oblastima izvršenja procesnog zakonodavstva.

Posebna pažnja je bila posebno usmjerena i na izvršenje međusobnih obaveza koje proizilaze za OSO i tužitelje po Uputstvu iz listopada 2013. godine, o postupanju i suradnji OSO-a i tužitelja u provođenju radnji dokazivanja tijekom istrage.

Tijekom 2018. godine u organizacija menadžmenta Uprave policije MUP-a TK-a i ovoga tužiteljstva održana su dva velika skupa u velikoj sali za sastanke PU Lukavac u Lukavcu, na kojim sastancima je prisustvovao veliki broj OSO iz PU na području TK-a (50 tak prisutnih OSO), na kojim sastancima su tužitelji KT TK-a upoznavali OSO o aktualnim pitanjima koja se vezuju za sudsku praksu o zakonitosti mjera pritvora, radnji hapšenja i radnji dokazivanja, sa prijedlogom mjera koje treba poduzimati u svrhu ostvarenja zakonitosti u radu i u ovoj oblasti.

Ujedno, postala je uobičajna praksa u ovom izvještajnom periodu ad hoc sastanaka sa policijskim komesarom/direktorom uprave policije MUP-a TK-a, kao i najodgovornijim osobama iz Uprave policije MUP-a TK-a, sve sa ciljem poboljšanja i unapređenja rada u pojedinačnim bitnim predmetima.

Napredak u suradnji je evidentan, ali je potrebno nastaviti permanentno sastajanje sa odgovornim osobama iz agencija za provođenje zakona.

2.3. U narednom dijelu ovoga izvještaja prikazat će se statistički podatci iz TCMS-a koji se odnose na efektivne rezultate rada po određenim grupama kaznenih djela za sve odsjeke (I.), sa posebnom pažnjom na odsjek za korupciju...(II.):

I. **Podaci o prijavama** iskazani po pojedinim vrstama predmetima za izvještajni period:

Podaci o prijavama za 2017 godinu:

Vrsta predmeta	Neriješeno prijava iz ranijih godina	Priljeno prijava u toku izvještajnog perioda	Ukupno prijava u radu	Riješeno prijava u toku izvještajnog perioda	Neriješeno na kraju izvještajnog perioda
KT	1297	2480	3777	2649	1128
KTK	112	118	230	161	69
KTPO	90	42	132	108	24
KTO	1	6	7	7	0
KTRZ	4	0	4	3	1
KTM	29	129	158	132	26

Podaci o prijavama za 2018. godinu:

Vrsta predmeta	Neriješeno prijava iz ranijih godina	Primljeno prijava u toku izvještajnog perioda	Ukupno prijava u radu	Riješeno prijava u toku izvještajnog perioda	Neriješeno na kraju izvještajnog perioda
KT	1149	2407	3556	<u>2523</u>	1033
KTK	77	153	233	183	50
KTPO	26	71	97	63	34
KTO	0	4	4	4	0
KTRZ	1	3	4	3	1
KTM	17	117	134	122	12

(*KT-Opći kriminal; KTK-Korupcija; KTPO-Gospodarski kriminal; KTO-Organizirani kriminal; KTRZ-Ratni zločini; KTM-Maloljetnički predmeti*).

Dakle, u ovome periodu je riješeno više prijava nego u ranijem periodu, više od primljenog broja, tako da su zaostatci smanjeni.

Podaci o otvorenim/naređenim istragama iskazani po pojedinim vrstama predmetima predmetima za izvještajni period:

Podaci o otvorenim/naređenim istragama za 2017. godinu:

Vrsta predmeta	Neriješeno istraga iz ranijih godina	Naređene istrage u toku izvještajnog perioda	Ukupno istraga u radu	Riješeno istraga u toku izvještajnog perioda	Neriješeno istraga na kraju izvještajnog perioda
KT	403	2004	2407	2090	317
KTK	27	51	78	64	14
KTPO	32	60	92	74	18
KTO	1	5	6	6	0
KTRZ	1	1	2	2	0

Podaci o otvorenim/naređenim istragama za 2018.godinu:

Vrsta predmeta	Neriješeno istraga iz ranijih godina	Naređene istrage u toku izvještajnog perioda	Ukupno istraga u radu	Riješeno istraga u toku izvještajnog perioda	Neriješeno istraga na kraju izvještajnog perioda
KT	362	2080	2442	2089	353
KTK	16	45	61	51	10
KTPO	19	38	57	45	12

KTO	0	4	4	4	0
KTRZ	0	3	3	2	1

Podaci o podignutim optužnicama iskazani po pojedinim vrstama predmetima za izvještajni period:

Podaci o podignutim optužnicama za 2017.godinu:

Vrsta predmeta	Broj optužnica podignutih prije izvještajnog perioda	Broj podignutih optužnica u toku izvještajnog perioda	Ukupan broj <u>podignutih optužnica</u>	Broj potvrđenih optužnica u toku izvještajnog perioda	Broj optužnica čije je potvrđivanje odbijeno	Broj optužnica za koje do kraja izv. perioda nije donesena odluka o potvrđivanju
KT	378	1824	2202	1783	2	392
KTK	10	48	58	45	0	15
KTPO	12	53	65	52	0	9
KTO	1	6	7	6	0	0
KTRZ	0	0	0	0	0	0

Podaci o podignutim optužnicama za 2018.godinu:

Vrsta predmeta	Broj optužnica podignutih prije izvještajnog perioda	Broj podignutih optužnica u toku izvještajnog perioda	Ukupan broj <u>podignutih optužnica</u>	Broj potvrđenih optužnica u toku izvještajnog perioda	Broj optužnica čije je potvrđivanje odbijeno	Broj optužnica za koje do kraja izv. perioda nije donesena odluka o potvrđivanju
KT	415	1835	2250	1676	0	503
KTK	16	32	48	31	0	14
KTPO	8	32	40	27	0	10
KTO	1	3	4	3	0	0
KTRZ	0	0	0	0	0	0

U odnosu na predhodne podatke cijenimo potpuno objektiviziranom projekciju koja je data u još u 2014. godini da će, a što i jeste razultiralo stvarno daleko boljim rezultatima u ovoj oblasti otkrivanja i gonjenja kaznenih djela, jer je donesen veći broja konačnih tužiteljskih odluka, a posebice se očekivao i ostvario veći broj konačnih tužiteljskih odluka u predmetima koji su označeni kao složeni i koruptivni predmeti.

Ni tijekom 2018. godine nije došlo do primjene *Zakona o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala u F BiH, jer nisu formirani ni Poseban odjel Vrhovnog suda F BiH, a niti Poseban odjel Federalnog*

tužiteljstva FBiH, tako da je KT TK-a nastavilo da istim intezitetom radi na ovim predmetima do njihovog konačnog preuzimanja od strane nadležnih federalnih pravosudnih institucija.

2.4. Mjere i radnje koje po nama apsolutno utječu na kvalitet tužiteljskog rada jesu i one kojima se osigurava potpuno ali i pravilno korištenja svih alata koji su, kao takvi, propisani procesnim zakonodavstvom.

I tijekom 2018. godine su nastavljena je praksa praćenja izvršenja ranije donesenih, kao i novih Obveznih instrukcija glavnog tužitelja koje su se vezivale za zapažene probleme u vidu nepravilne primjene, ili različite primjene odredbi procesnog i materijalnog kaznenog zakonodavstva od strane tužitelja, kako tijekom istrage, tako i kod donošenja konačnih tužiteljskih odluka a posebice optužnica, te postupanja tužitelja tijekom glavnih pretresa, žalbenih postupaka, ponovnog glavnog pretresa, nakon ukidanja prvostupajnske presude, ili tijekom pretresa pred drugostupajnskim sudom koji se otvora nakon drugog ukidanja prvostupajnskih presuda.

Nakon zapažanja predhodne loše prakse, i nakon svih predhodnih obveznih instrukcija glavnog tužitelja, koje su i donesene u cilju poboljšanja prakse, cijenimo da je i u 2018. godini došlo do apsolutnog napretka u praksi postupanja tužitelja, tako da je predhodna loša praksa skoro pa napuštena, te se sada.

Obvezne instrukcije je trebala, i jeste, osigurala jedinstveno djelovanje svih tužitelja u različitim procesnim situacijama, i ona je trebala otkloniti opasnosti zbog “lošeg” postupanja.

Slikovit primjer predhodnog jeste rezultati koji se vezuju za obveznu instrukciju koja se odnosila na radnje koje su tužitelji dužni poduzeti kod spajanja predmeta/postupaka protiv jednog osumnjičenog/optuženika.

Predmeti završeni spajanjem više predmeta u posljednje 4 godine:

Vrsta predmeta	2015	2016	2017	2018
KT	323	261	186	167
KTA	915	904	611	587
KTARZ	1	2	0	0
KTM	36	15	7	11
KTN	558	700	566	167
KTPO	6	3	5	0
KTk	5	6	4	3
Ukupno	1844	1891	1379	935

U radu na starim predmetima i u ovome izvještajnom periodu je bilo angažirano dodatno osoblje od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTV-a BiH) .

Tijekom 2018. godine nastavljen je angažman 2 diplomirana pravnika po posebnom projektu VSTV-a sa posebnim ciljem rada na smanjenju broja starih predmeta, što je polučilo dobre rezultate i u ovoj godini u ovoj oblasti.

2.4. Bitnim cijenimo i rezultate koji se vezuju za **efektivnu sudsku praksu u oblasti kažnjavanja počinitelja kaznenih djela u 2018. godini.**

U vezi sa predhodnim slijedeće podatke cijenimo bitnim:

Za 2017 godinu:

Vrsta predmeta	Osuđujuća presuda - <u>Zatvor</u>	Osuđujuća presuda - <u>Novčana kazna</u>	Osuđujuća presuda - <u>Uvjetna osuda</u>	Osuđujuća presuda - <u>Sudska opomena</u>	Osuđujuća presuda - <u>oslobađanje kazne</u>
KT	427	143	1462	14	2
KTK	5	1	25	0	0
KTPO	16	4	55	0	0
KTO	4	0	0	0	0
KTRZ	2	0	0	0	1
SUM	454	148	1542	14	3

Za 2018 godinu:

Vrsta predmeta	Osuđujuća presuda - <u>Zatvor</u>	Osuđujuća presuda - <u>Novčane kazne</u>	Osuđujuća presuda - <u>Uvjetne osude</u>	Osuđujuća presuda - <u>Sudska opomena</u>	Osuđujuća presuda - <u>oslobađanje kazne</u>
KT	369	130	1335	10	0
KTK	11	2	11	0	0
KTPO	6	11	26	0	0
KTO	4	1	0	0	0
KTRZ	2	0	0	0	0
SUM	392	144	1372	10	0

Naime, na početku 2018. godine su pravljene procjene i ocjene ostvarene sudske prakse kroz kaznenu politiku u vezi sa pozicijom tužiteljstva u toj oblasti.

Zapaženo je da je i predhodnih godina uvjetna osuda, kao posebna kaznenopravna sankcija, koja je i po zakonu jedna od mjera upozorenja, bila najzastupljenija sankcija koju je sud izricao, posebno ako se radilo o „blažim“ kaznenim djelima.

Međutim, predhodno i nije toliko bitno koliko je bilo bitno naše zapažanje o lošoj sudskoj praksi da je ta i takva mjera upozorenja izricana čak višestrukim specijalnim povratnicima, a da pri tome ranija uvjetna osuda uopće posebno nije cjenjena, a posebno ne i opozivana, iako je zakon propisao takvu mogućnost.

Istini za volju ni tužitelji u ranijim godinama u optužnicama, ali i na glavnim pretresima, nisu predlagali sudu opozivanje uvjetnih osuda zbog specijalnog recidiva, ili recidiva koji to nije (čl. 62-68 KZ-a FBiH).

Posebno smo zapazili da su sudovi i ove godine znali i više puta istom optuženom izricati uvjetne osude i pored činjenice da je u novim postupcima činio ista ili istovrsna kaznena djela, što je potpuno obezvrjeđivalo ovu mjeru-sankciju, ali i autoritet suda i tužitelja, a time uostalom i javni interes za kažnjavanje povratnika bezuvjetnim kaznama.

Istina je da je predhodna praksa sudova počela da se mijenja još u 2014. godini isključivo i samo iz razloga nove proaktivne uloge tužitelja u ovakvim slučajevima, i to kroz tužiteljske prijedloge sudu za opoziv uvjetnih osoba recidivistima, koji su novo kazneno djelo počinili za vrijeme provjeravanja/kušnje, na način stavljanja ovakvih prijedloga u optužnicama ili na glavnom pretresu, koja praksa je bezrezervno nastavljena i u 2018. godini.

Rezultat predhodnog je sada posebno vidljiv i u 2018. godini, jer su većina naših prijedloga za opoziv uvjetnih osuda, pod zakonom propisanim uvjetima, usvojeni, uvjetne osude opozvane, a nakon toga optuženima su izricanje jedinstvene kazne zatvora.

I predhodna „loša“ praksa je promijenjena činjenicom da je glavni tužitelj i u ovoj oblasti primjene zakona izdao obveznu instrukciju svim tužiteljima, po kojoj su isti dužni da već u optužnicama, ili najkasnije na glavnom pretresu, kada se utvrdi da za to postoje zakonom propisani uvjeti, pokrenu postupak opoziva uvjetne osude, predlaganjem sudu da se aktivira mehanizam opoziva, a to posebice u slučajima specijalnog povrata u počinjenju kaznenih djela.

U 2018 godini je dalje inicirana nova, do tada ne primjenjiva, praksa tužitelja koja se vezuje za vodenje istraga i optuženja u vezi sa počinjenjem kaznenih djela nasilje u obitelji, nasilnička ponašanja, izazivanje opće opasnosti, posjedovanje i omogućavanje uživanja (!!!) opojnih droga, gdje se, u najvećem broju slučajeva, kao izvršitelji pojavljuju osobe koje se po zakonu imaju cijeniti kao osobe sa duševnim smetnjama (čl. 3 st. 1 Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama FBiH).

Kako se u dostav predhodnih slučajeva susrećemo sa odlukama suda o izricanju uvjetnih osuda ovim počiniteljima, to je onda glavni tužitelj donio Obveznu instrukciju kojom su svi tužitelji obvezni da posebnu pažnju posvete ovakvim slučajevima i dokazima kojima bi se potvrdili da su djela počinjena i zbog ovisnosti od alkohola i droga, kao i drugih zakonom prepoznatljivih razloga, te da sudovi predlažu da ukoliko sudovi izreknu uvjetne osude da iste osobe uvjetnom osudom stave i pod zaštitni nadzor sa ispunjenjem jedne ili više propisanih obveza (čl. 68, 69 i 70 KZ-a FBiH), a za slučaj neispunjenja određenih obveza iz ovoga nadzora da tužitelji sudu predlažu posljedice takvog nečinjenja propisane u st. 4 čl. 70 KZ-a FBiH.

Predhodna dužnost u postupanju tužitelja po predhodnoj obaveznoj instrukciji bila je u 2018. godini predmetom posebne i permanentne kontrole od strane oba zamjenika glavnog tužitelja, kao i samog glavnog tužitelja, što je i rezultiralo novom dobrom praksom sudova.

Na sudsku praksu kroz kaznenu politiku sudova KT TK-a je utjecalo i podnošenjem žalbi na presude u dijelu odlučivanja sudova o kaznenopravnoj sankciji.

Posebnim ističemo da je i u 2087. godini egzistirao generalan stav da se KT TK-a ima uvijek žaliti u slučajevima kada se građanima TK-a sudi za *kaznena djela neovlaštenog držanja eksplozivnih materija i tzv. „dugog“ naoružanja*, i kada sud tim optuženim izrekne kaznenu sankciju-uvjetnu osudu, te da žalbom tražimo preinačenje presude u odluci o sankciji sa prijedlogom da sud izrekne kazne zatvora.

Međutim, i dalje cijenimo da sudska praksa kroz kaznena politika nije adekvatna postojećem stanju društvenih odnosa na području TK-a, što se posebice odnosi na broj izrečenih uvjetnih osuda, jer naše žalbe izjavljene iz ovih razloga od drugostupanjskog suda nisu uvažavane.

Iako je kaznena politika posljedica sudskih odluka, ipak cijenimo da kroz povećan broj izjavljenih žalbi na prvostupanjske presude, kao i kroz dodatne radnje u prvostupanjskom postupku kod prikupljanja svih dokaza i informacija koje utječu na odluku suda o izboru kaznenih sankcija možemo utjecati na strožiju i primjereniju kaznenu politiku u narednom periodu.

Na isti način je tužiteljstvo postupalo i vezano za kaznena djela spriječavanja službenih osoba u vršenju njihovih dužnosti i napad na njih u vršenju poslova sigurnosti (**članak 358 i članak 359 KZ-a FBiH**), koji slučajevi su se nerjetko završavali sudskim izricanjem uvjetnih osuda koje su uvijek sa naše strane osporavane žalbom, čija uspješnost nije evidentan.

Dalje smo posebnu pažnju usmjeravali i na kaznena djela **Nasilje u obitelji iz članka 222 KZ-a FBiH** u vezi sa kojim dijelom takođe cijenimo da je sudska praksa kroz kaznenu politiku bila blaga, te da na istu i ovdje nismo mogli posebno utjecati izjavljenim žalbama.

Članak	Stavak	Osuđujuće	Odbijajuće	Oslobađajuće	Uložene žalbe	Uvažene žalbe	Odbijene žalbe	Osuđujuće - Zatvor	Osuđujuće - Novac	Osudjukuća - Uvjet	Osudjuće - Opomena
222	1	35	0	0	10	0	9	6	4	25	0
	2	40	1	3	16	5	3	5	4	29	1
	3	4	0	0	2	0	1	1	0	3	0
	4	10	0	0	3	0	4	3	0	7	0
SUM		89	1	3	31	5	17	15	8	64	1
358	1	6	0	1	2	0	1	2	0	2	0
	2	1	0	0	1	0	3	0	0	0	1
	3	10	0	0	17	2	2	3	0	3	0
	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM		17	0	1	20	2	6	5	0	5	1

359	1	10	0	0	10	1	7	3	0	7	0
	2	1	0	1	2	0	8	1	0	0	0
	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM		11	0	1	12	1	15	4	0	7	0

2.5. Dalje bitnim cijenimo i rezultate koji su u KT TK-a ostvareni i u 2018. godini, a koji se odnose na radnje tužitelja koje doprinose direktno poboljšavaju poziciju žrtve/oštećenih u kaznenom postupku.

Pozicija oštećenog u kaznenom postupku u ranijim periodima je bila determinirana isključivo kroz samostalno djelovanje istih, ili kroz radnje koje je u tom postupku poduzimao njihov punomoćnik.

Pri tome nije bilo zabilježeno da su tužitelji ispunjavali svoju zakonsku dužnost da su tijekom istrage provodili mjere i prikupljali dokaze koji se odnose na postavljeni imovinsko-pravni zahtjev oštećenih (čl. 45 st. 2 g) i čl. 211 ZKP-a FBiH), a to posebno ne i u slučajevima gdje taj dio poduzetih radnji i mjera neće dovesti u pitanje ostvarenje optimalnih rokova za završetak istrage.

Dalje je posebno zapaženo da i u situacijama u kojima je činjenična dispozicija naše optužnice sadržavala decidnu činjeničnu tvrdnju o visini štete na način njenog tačnog novčanog određenja, što bi sudovi presudom i prihvatili, ali onda i pored postavljenog opredjeljenog zahtjeva oštećenih, presudom nije odlučivano o tim zahtjevima, a ukoliko takav zahtjev nije postavljen onda tužitelji nisu tražili, niti je sud ispunjavao svoju dužnost, da od optužene osobe bude oduzeta, za njih nepripadajuća, imovinska korist stečena izvršenjem kaznenog djela, što opet ne dovodi u pitanje mogućnost žrtve da se naknadno namiri iz oduzetog iznosa imovinske koristi (*članak 116 stavak 2 i 3 KZ-a FBiH i članak 209 stavak 5 ZKP FBiH*).

Ujedno, aktiviranjem ovoga alata sud je u mogućnosti da značajno disciplinira osuđenu osobu i na način da kada osuđenog obveže da vrati imovinsku korist, a izrekne istome uvjetnu osudu, da ispunjenje obaveze vraćanja iste odredi kao posebno uvjetovanju radnju, a za slučaj da tu obvezu vraćanja osuđeni ne ispuni da odredi izvršenje utvrđene kazne zatvora iz uvjetne osude (*članci 63 i 66 KZ FBiH*).

I tijekom 2018. godine, ali i u obimu kao predhodnih godina, zapažena je „loša“ praksa sudova u slučajevima kada su presudama i usvajali postavljeni imovinsko pravni zahtjev oštećenih, a kod izricanja uvjetne osude, sudovi nisu aktivirali i mehanizme iz čl. 63 i 66 KZ-a FBiH, a po kojoj odredbi je sud u mogućnosti da u uvjetnoj osudi optuženiku odredi i ispunjavanje slijedećih obaveza: da isti vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, da nadoknadi štetu koju je pričinio kaznenim djelom, ili da ispuni druge obaveze predviđene kaznenim zakonodavstvom u Federaciji, a za slučaj da tu obvezu osuđeni ne ispuni onda se ima izvršiti utvrđena kazna iz uvjetne osude

Iz predhodnih razloga je ponovno aktivirana obavezna instrukcija glavnog tužitelja po kojoj su tužitelji dužni da u predhodnoj situaciji nečinjenja sudova izjavljuju žalbe i traže da se ispunjenje obaveza naknade štete oštećenim uvjetuje kao posebna radnja, a za slučaj da optuženici tu obvezu

ne ispune u ostavljenom roku da je opozove uvjetna osuda i odredi izvršenje kazne utvrđene u toj osudi.

Poduzete mjere i radnje KT TK-a i u 2018. godini u tom cilju su bile efektivne, tako da sada imamo, u pravilu, novu dobru sudsku praksu, kao i adekvatnu i potpuniju zaštitu oštećenog u kaznenom postupku.

Međutim, efekti predhodne obvezne instrukcije su ostvareni u 2017. godini i kroz zaključene sporazume o priznanju krivnje između KT TK-a i osumnjičenika, kao i kroz prijedloge u optužnicama za izdavanje kaznenih naloga.

U 2018. godini nastavljena je i praksa da tužitelji, nakon pravomoćnosti presuda u kojima je izrečena uvjetna osuda sa uvjetovanom obvezom osuđenog da naknadi štetu oštećenom, nisu mogli izdavati naredbe o arhiviranju spisa, nego su bili i jesu u obvezi da prate ispunjenje ovakve obveze osuđenog, a u slučaju kada isti, u ostavljenom roku u presudi, ne ispuni svoju dužnost nadoknade štete oštećenom, da su tužitelji dužni pred sudovima pokretati postupak opoziva izrečene uvjetne osude i tražiti izvršenje utvrđene kazne zbog ovoga neispunjenja.

2.6. Negativna praksa iz predhodnih perioda i dalje je zapažena vezano za sadržaj optužnica KT TK-a u kojima se radi o kaznenim djelima protiv sigurnosti javnog prometa.

Pri tome su se posebno imala u vidu ova kaznena djela kojima je umišljajno ugrožen javni promet i doveden u opasnost život i tijelo ljudi, a sve to je bila posljedica alkoholiziranosti osobe koja je počinila to djelo.

Pri tome je zapaženo da su optužnice sadržavale i prijedloge da se optuženima izrekne i mjera sigurnosti zabrane upravljanja vozilom određene kategorije u određeno vrijeme, ali su i dalje, u ne malom broju slučajeva, sudovi u ovim predmetima izricali uvjetne osude, a da nisu odlučivali, sukladno zakonu, da će u slučaju kršenja izrečene mjere za vrijeme njenog trajanja sud opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje utvrđene kazne iz takve osude (*članak 77 stava 4 KZ-a FBiH*).

U predhodnim slučajevima je KT TK-a izjavljivalo žalbe, koje su skoro pa apsolutno bile uspješne.

Dakle, predhodna loša praksa sudova i u 2018. godini nije bila potpuno napuštena, ali je, kao posljedica posebne obvezne instrukcije glavnog tužitelja KT TK-a, takva praksa napuštena od KT TK-a kod zaključivanja sporazuma o priznanju krivnje sa osumnjičenim za ova kaznena djela, na način da je u djelu sporazuma i o ovoj mjeri sigurnosti određeno da će u slučaju kršenja izrečene mjere, za vrijeme njenog trajanja, sud opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje utvrđene kazne iz takve osude.

2.7. Tijekom 2018. godine posebna pažnja je bila usmjerena na izvršenje odredbi ZKP-a FBiH u vezi sa mogućnosti da tužitelj sa osumnjičenima zaključuje sporazume o priznanju krivnje, kao i da podigne optužnicu sa kaznenim nalogima, a kada je takva mogućnost zakonom propisana.

Cijeneći broj predmeta u kojima su zaključeni sporazumi o priznanju krivnje sa osumnjičenim tijekom 2017. godine, zaključujemo da je ovaj institut procesnog kaznenog zakonodavstva optimalno došao do izražaja onoliko koliko je druga stranka nalazila svoj interes.

Potvrda predhodnog jesu i uporedni podatci o broju predmeta u kojima je KT TK-a sa osumnjičenicima/optuženicima, tijekom **2014., 2015., 2016. i 2017. godine, zaključilo sporazume o priznanju krivnji:**

	Zaključeno sporazuma - Predmeti	Zaključeno sporazuma – Lica
2015. godina	70	101
2016. godina	85	113
2017. godina	79	96
2018. godina	56	76

Dalje se u potvrdu predhodnog prezentiraju i podatci o broju predmeta u kojima su, tijekom **2014., 2015., 2016. i 2017. godine, podignute optužnice sa prijedlogom sudu za izdavanje kaznenih naloga:**

	Optužnica sa kaznenim nalogom – Predmeti	Optužnica sa kaznenim nalogom Osobe
2015. godina	701	798
2016. godina	585	631
2017. godina	512	568
2018. godina	553	581

Cijeneći predhodne podatke očigledan je pozitivan rezultat u odnosu na predhodnu godinu u izvještajnom periodu, pa se cijeni da on nije dovoljan i da u ovoj oblasti treba činiti dodatne napore na povećanju broja predmeta koji se okončavaju na ove načine, pri čemu se i tužitelji moraju rukovoditi činjenicom da se vještine sporazumijevanja posebno nagrađuju i kod godišnjeg ocjenjivanja rada svakog pojedinog tužitelja.

Predhodni procesni instituti osiguravaju smanjenje troškova kaznenog postupka jer se izbjegava glavni pretres, žalbeni postupak i dr., što nije bez značaja u aktualnom vremenu.

Međutim, ono što se posebnim zapaža jeste da sudovi u pravilu i nakon održanih glavnih pretresa, kao i svih izvedenih dokaza na pretresu, izriču iste sankcije kao što su bile i predložene u kaznenim nalogima, čime obrana/branitelji gube interes za prihvatanje ovakvih naloga, na što KT TK-a i ne može da utječe.

Sudovi svojim kaznenim politkama očigledno pogoduju ovakvom odnosu suprotne stranke u kaznenom postupku, bez obzira na sve negativne posljedice koje iz toga proizlaze, a radi se o procesima koji dugo traju, koji utiču na ažurnost sudova, poskupljuju proceduru, a troškovi postupka se teško naplaćuju od osuđenih.

2.8. U narednom dijelu slijede podatci za 2018. godinu o **vrstama presuda po karakteru odluka suda o meritumu**, kao i o broju žalbi koje su od KT TK-a izjavljene u ovoj godini na prvostupanjske presude, kao i broj odluka sudova o našim žalbama, tako da se razlika između broja izjavljenih žalbi i broj odluka po žalbi odnosi na broj žalbi o kojima još uvijek nije donesena odluka suda.

U 2018.godina:

Vrsta predmeta	Obustava postupka	Osudjuće presude	Odbija juće presude	Oslođajuće presude	Uložene žalbe	Uvažene žalbe	Odbijene žalbe
KT	73	1819	8	88	531	81	361
KTK	0	35	0	3	23	4	8
KTPO	3	43	0	6	19	5	9
KTO	0	5	0	0	1	0	1
KTRZ	0	2	0	0	4	2	1
SUM	80	1904	8	97	578	92	380

2.9. Međutim, i u 2018. godini suočili smo se sa daleko višim standardom kod odlučivanja Vrhovnog suda FBiH i Kantonalnog suda Tuzla, kao i *Ustavnog suda BiH*, vezano za zakonitost kod određivanja i produžavanja mjere pritvora, a posebno ako se prihvati da su to razlozi propisani u točki d.) st. 1 čl. 146. ZKP-a FBiH.

Kako Ustav BiH propisuje da su odluke Ustavnog suda BiH konačne i obvezujuće, pa iste i ne mogu biti predmetom bilo kakvog komentara nego se kao takve imaju izvršiti i prema njima usaglasiti praktično postupanje KT TK-a, kod predlaganja da pritvor bude određen ili produžen u bilo kojoj fazi kaznenog postupka.

Problemi koji su se pojavili u ovoj oblasti moraju da dovedu do novog proaktivnog načina postupanja tužitelja u ovim i ovakvim procesnim situacijama, što bi onda značilo njihovo ohrabrivanje i da češće posežu za drugim blažim mjerama sa kojima se osigurava prisustvo osumnjičenih u kaznenom postupku, kao i uspješno vođenje istoga postupka.

U vezi sa predhodnim se prevashodno misli na zakonom propisane mjere zabrane, a posebno one koja se naziva „kućni pritvor“, jamstvo, zabrana kontakata sa supočiniteljima, svjedocima i dr. određenim osobama, ali i ostale blaže a zakonom propisane alternativne mjere.

Kod predhodnog promijenjenog odnosa prema najtežoj mjeri-pritvoru glavni tužitelj mora da osigura jedinstveno djelovanje svih tužitelja u KT TK-a.

U vezi sa predhodnim cijenimo bitnim istaći i činjenicu da i dalje postoji pogrešna percepcija javnosti kada, nakon više mjeseci, i pored našeg prijedloga da pritvor bude produžen, sud donese odluku o

ukidanju mjere pritvora, sa ili bez određenja o donošenju odluke o primjeni drugih blažih zakonom propisanih mjera.

Naime, u povodu odluke suda o ukidanju mjere pritvora u javnosti se stvara dojam da je činom puštanja na slobodu osumnjičena osoba u biti oslobođena od bilo kakve optužbe za kazneno djelo za koje se vodi istraga, pri čemu se mjera pritvora ne cijeni kao jedna od zakonom propisanih mjera kojom se u biti samo osigurava prisustvo osumnjičene osobe i uspješno vođenje tog kaznenog postupka, a da se ukidanjem ove mjere osumnjičena osobe ne oslobađa od krivnje za kazneno djelo za koje se vodi postupak protiv iste, jer se ova, kao i primjena drugih zakonom propisanih mjera, ne može cijiniti i kao odluku suda o krivnji pritvorene osobe.

I predhodno pripisujemo lošim komunikacijskim kanalima sa građanima na području cijelog TK-a.

2.9. Zadatak KT TK-a u širem smislu je generalna prevencija kao i specijalna prevencija, izražena kroz *otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela*.

Od suštinskog je značaja procjena postojanja osnova sumnje kao zakonskog preduvjeta za postupanje tužitelja, pri čemu je neophodno osigurati poštivanje ljudskih prava u smislu zaštite od neutemeljenog kaznenog progona.

Jedan od najdelikatnijih dijelova tužiteljskog posla jeste procjena postojanja osnove sumnje da bi se moglo narediti provođenje istrage s jedne strane, i s druge strane zaštita građana od mogućeg neosnovanog vođenja istrage i podizanja optužnice, što zavisi isključivo od procjene tužitelja.

Na temelju nekoliko pokazatelja moguće je ocijeniti uspješnost djelovanja KT TK-a u postupcima otkrivanja počinitelja kaznenih djela.

To su prvenstveno pokazatelji o:

- ✓ broju otkrivenih kaznenih djela i počinitelja tih djela,
- ✓ broju donesenih naredbi za provođenje istrage,
- ✓ broju tužiteljskih odluka da se istraga ne pokrene ili da se otvorena istraga obustavi,
- ✓ broju podnesenih i potvrđenih optužnica,
- ✓ broju presuđenih predmeta,
- ✓ vrsti izrečenih presuda,
- ✓ izjavljenim žalbama, kao i
- ✓ ostvarenje norme tužilaca, a u vezi sa predhodnim i ostavriavanje norme tužitelja u godini na koju se odnosi ovaj izvještaj.

U narednom dijelu ovoga izvještaja prezentiraju se statistički podatci koji se odnose na **podatke iz 2016., 2017. i u 2018. godine, po broju riješenih prijava, istraga, kao i načina rješavanja, i broja podignutih optužnica.**

	2016. godina	2017. godina	2018. godina
Broj riješenih prijava	5122	6000	4929

Broj riješenih istraga	2548	2336	2089
Broj podignutih optužnica	2088	1934	1853

Vrsta predmeta	Broj naredbi o neprovođju u istrage	Broj naredbi o provođju istrage	Riješeno na drugi način u fazi prijave	Broj naredbi o obustavi istrage	Broj podignutih optužnica	Riješeno na drugi način u fazi istrage
KT	308	1990	211	163	1768	55
KTK	129	45	9	13	32	6
KTPO	20	38	4	14	32	-1
KTO	0	4	0	1	3	0
KTRZ	0	3	0	2	0	0
SUM	457	2080	224	193	1835	62

2.10. Podatci u 2018. godini koji se vezuju za starost predmeta u fazi prijave/istrage sa aspekta dužine trajanja istražnog postupka:

		Duže od 6 mjeseci	Stariji od 1 godinu	Stariji od 2 godine	Stariji od 3 godine	Stariji od 4 godine	Stariji od 5 godina
Prijave na dan 31.12.2018	KT	474	305	129	37	25	15
	KTPO	21	15	10	3	3	2
	KTK	37	25	16	4	4	2
	KTRZ	0	0	0	0	0	0
	KTM	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	532	345	155	44	32	19
Istrage na dan 31.12.2018	KT	190	99	64	52	44	43
	KTPO	8	8	7	5	4	4
	KTK	5	4	3	2	2	1
	KTRZ	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	203	111	74	59	50	48

2.11. Posebni podatci koji se odnose na Odsjek za ratne zločine:

Period 01.01 – 31.12.2018. godine	KTRZ
Neriješeno prijava iz ranijih godina	1
Primljeno prijava u toku izvještajnog perioda	3
Ukupno u radu prijava	4
Riješeno prijava u toku izvještajnog perioda	3
Neriješeno prijava na kraju izvještajnog perioda	1

Neriješeno istraga iz ranijih godina	0
Naređene istrage u toku izvještajnog perioda	3
Ukupno u radu istraga u toku izvještajnog perioda	3
Ukupno riješeno istraga u toku izvještajnog perioda	2
Broj neriješenih istraga na kraju izvještajnog perioda	1
Broj podignutih optužnica u toku izvještajnog perioda	0

2.12. Prosječno zaduženje i prosječan broj okončanih predmeta svakog tužitelja (prosječni broj zaduženih predmeta – KTA, KTN KT prijava ,po tužitelju u izvještajnom periodu),.

Svi predhodni statistički podatci pokazuju da je nastavljen pozitivan trend u rješavanju predmeta na godišnjem nivou.

3. Rješavanje starih predmeta u 2018. godini:

Ovo tužiteljstvo je početkom 2018. godine kreiralo Plan rješavanja starih predmeta za 2018. godinu.

Starim predmetom i u 2018. godini se smatraju svi neriješeni predmeti stariji od 2 godine.

Ukupan broj starih predmeta neriješenih do početka perioda plana	671
Ukupan broj predmeta koji trebaju biti riješeni u periodu plana	553
Ukupan broj predmeta sadržanih u planu koji su riješeni	501
Ukupan broj predmeta sadržanih u planu koji su riješeni u zadanom periodu izvještavanja	500
Realizacija plana (%)	90,42%
Ukupan broj predmeta u kojima je raspisana postjernica/potruga	149

Rješavanje starih predmeta u 2018. godini je bio jedan od prioriteta u radu ovoga tužiteljstva.

Posebna pažnja i u 2018. godini je bila usmjerena na predmete u kojima je slijedilo, ili je nastupila relativna i apsolutna zastarjelost kaznenog gonjenja.

O svim predmetima, u kojima je nastupila ova materijalpravna posljedica po kazneno gonjenje, mjesečno je izvještavano VSTV BiH i Federalno tužiteljstvo, sa analitičkim pristupom ovome problem.

	Apsolutna zastara	Relativna zastara
KT	1	1
KTK	0	0
KTPO	1	0
KTO	0	0
KTRZ	0	0
KTA	0	1
KTN	63	437

SUM

65

439

Zaduženi predmeti u 2018. godini po tuželjima:

Odsjek za krvne i seksualne delikte									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Danica Arapović K.	129	-	-	130	-	-	-	5	264
Alma Dubravić	135	-	-	192	-	-	-	47	374
Damir Čačković	130	-	-	216	-	1	-	52	399
Fahrudin Šljivić	168	-	-	218	-	-	-	69	455
Ganijeta Arifhodžić	128	-	-	201	-	-	-	52	381
Mensur Mujarić	134	1	-	209	-	-	-	55	398
Sead Hodžić	130	-	-	179	-	-	-	61	370
Slaven Koval	128	-	-	192	-	-	-	65	385
Jasmina Nuridin	4	-	-	60	-	-	-	11	75

Odsjek za ratni zločin											
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTARZ	KTK	KTPO	KTM	KTN	KTNRZ	SUM
Alma Džaferović	151	-	1	159	10	-	-	-	54	-	375
Emir Ibrahimović	136	-	-	147	-	-	-	-	69	1	353
Emir Bakić	139	-	1	122	-	1	-	-	66	2	331

Odsjek za korupciju, privredni kriminal sa poreskim utajama									
	KT	KTO	KTRZ	KTA/KTAK	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Dalibor Bingas	8	1	-	48	17	4	-	46	124
Anela Garčević	2	-	-	54	18	6	-	45	125
Čazim Serhatlić	4	-	-	61	16	6	-	44	131
Draženi Milićević	-	-	-	58	13	7	-	39	117
Jasminka Djedović	-	-	-	47	22	10	-	51	130
Kenan Balić	2	-	-	47	24	15	-	43	131
Nihad Halilčević	-	-	-	61	13	7	-	26	107
Selma Kišić	2	1	-	39	17	7	-	45	110
Vedran Alidžanović	2	-	-	46	12	3	-	42	105

Odsjek za imovinske i saobraćajne delikte									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Jasmina Mujezinović	66	-	-	78	1	-	-	41	186
Amina Bakić	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Damir Čajić	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Damir Suhonjić	127	-	-	83	-	-	-	93	303
Dina Hrustanović	12	-	-	8	-	1	-	17	38
Dževad Čejvanović	135	-	-	103	-	1	-	134	373
Jasminka Jovičić	133	-	-	99	1	-	-	118	351
Jezdimir Spasojević	139	-	-	101	-	-	-	142	382
Maja Nurkanović	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Mirsada Kalaba	52	-	-	71	-	-	-	75	198
Saša Eraković	129	-	-	108	-	-	-	115	352
Zikreta Džibrić	124	-	-	103	-	-	-	140	367

Odsjek za maloljetnike									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Lejla Gazibegović B.	136	-	-	141	-	-	13	45	335
Jasminka Alagić	31	-	-	64	1	1	104	75	276

Završeni predmeti u 2018. godini po tuželjima:

Odsjek za krvne i seksualne delikte									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Danica Arapović K.	85	-	-	85	-	-	-	12	182
Alma Dubravić	132	-	-	123	-	-	-	37	292
Damir Čačković	124	-	-	187	-	-	-	7	318
Fahrudin Šljivić	149	-	-	133	-	-	-	13	295
Ganijeta Arifhodžić	137	-	-	174	-	-	-	26	337
Mensur Mujarić	107	1	-	160	-	-	-	7	274
Sead Hodžić	108	-	-	196	-	-	-	128	432
Slaven Koval	92	-	-	122	-	-	-	26	240
Jasmina Nuridin	10	-	-	14	-	-	-	3	27

Odsjek za ratni zločin											
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTARZ	KTK	KTPO	KTM	KTN	KTNRZ	SUM
Alma Džaferović	131	-	-	33	7	-	-	-	14	1	156
Emir Ibrahimović	132	-	1	44	1	-	-	-	16	-	194
Emir Bakić	135	-	1	63	2	-	-	-	17	3	221

Odsjek za korupciju, privredni kriminal sa poreskim utajama									
	KT	KTO	KTRZ	KTA/KTAK	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Dalibor Bingas	6	1	-	34	19	3	-	42	105
Anela Garčević	2	-	-	65	22	5	-	40	134
Čazim Serhatlić	7	-	-	69	18	8	-	37	139
Dražan Miličević	-	-	-	62	22	10	-	47	141
Jasminka Djedović	1	-	-	60	19	8	-	44	132
Kenan Balić	7	-	-	62	17	15	-	104	205
Nihad Halilčević	-	-	-	64	21	4	-	94	183
Selma Kišić	2	-	-	38	26	4	-	39	109
Vedran Alidžanović	9	1	-	29	16	4	-	16	75

Odsjek za imovinske i saobraćajne delikte									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Jasmina Mujezinović	100	-	-	79	1	-	-	45	225
Amina Bakić	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Damir Čajić	-	-	-	1	-	-	-	2	3
Damir Suhonjić	135	-	-	113	-	-	-	81	329
Dina Hrustanović	52	-	-	41	1	1	-	28	123
Dževad Čejvanović	145	-	-	106	-	1	-	102	354
Jasminka Jovičić	125	-	-	122	1	-	-	34	282
Jezdimir Spasojević	143	-	-	92	-	-	-	75	310
Maja Nurkanović	-	-	-	-	-	-	-	1	1

Mirsada Kalaba	2	-	-	24	-	-	-	12	38
Saša Eraković	132	-	-	114	-	-	-	135	381
Zikreta Džibrić	145	-	-	119	-	-	-	84	348

Odsjek za maloljetnike									
	KT	KTO	KTRZ	KTA	KTK	KTPO	KTM	KTN	SUM
Lejla Gazibegović B.	106	-	-	86	-	-	8	66	266
Jasminka Alagić	27	-	-	32	-	1	119	92	271

4). Kao posebno bitno želimo da akceptiramo aktivnosti koje su provođene od KT TK-a, konkretno Odsjeka za korupciju, organizirani i gospodarski kriminal, u oblasti borbe protiv ovih oblika kriminala, na što je javnost i na području TK-a posebno senzibilirana.

U svrhu predhodnog naznačavamo da dole preneseni tabelarni podatci zorno pokazuju, usudujemo se reći, vanredan uspjeh KT TK-a u ovoj oblasti u 2018 godini za razliku od ovih rezultata u 2017 godini.

Dole prezentirani podatci se vezuju za predloge koje je KT TK-a podnijelo sudu za **trajno oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelima**, s tim da je većina ovih prijedloga za trajno oduzimanje ove koristi osigurano kroz sudski izdane privremene mjere osiguranja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelima ili privremenim oduzimanjem predmeta-novca kao sredstava izvršenja ili ona koja su nastala izvršenjem kaznenih djela.

Broj tužilačkog predmeta	Pravni osnov	Vrijednost imovine za koju je predloženo trajno oduzimanje
T03 0 KTPO 64664 18	KZ FBiH F340/1	930.000,00 KM
T03 0 KTO 62634 17	KZ FBiH F/342/3	230.679,78 KM
T03 0 KTK 0068525 18	KZ FBiH F340/1	462.903,00 KM
T03 0 0060904 17	KZ FBiH F287/1	32.925,00 KM
T03 0 0057377 16	KZ FBiH F/287/1	1.802,50 KM
T03 0 KT 0042295 14	KZ FBiH F/383/2	11.300,00 KM
T03 0 KT 0074284 18	KZ FBiH F/238/2	15.000,00 KM
T03 0 KT 00 69970 17	KZ FBiH F/294/2	29.500,00 KM
T03 0 KT 00 61712 16	KZ FBiH F/340/2	4.300,00 KM
T03 0 KT 0066737 17	KZ FBiH F/238/1	40,00 KM
T03 0 KT 0069187 18	KZ FBiH F/238/1	20,00 KM
T03 0 KT 0070753 18	KZ FBiH	10,00 KM
T03 0 KTO 0067040 17	KZ FBiH F/238/2	6.400,00 KM
70424	KZ FBiH F/287/1	360,40 KM
KT-50806 15	Razbojništvo	844,40 KM

KT-50806 15	Razbojništvo	844,40 KM
T03 0 KT 0034089 13	KZ FBiH F/294/1/	3.000,00 KM
T03 0 KT 0062352 17	KZ FBiH F/373/1	4.808,15 KM
T03 0 KT 0063170 16	KZ FBiH F/316/1	138,30 KM
KTK 25065 14	KZ FBiH F/383/1/	2.075,84 KM
KTK 59018 16	KZ FBiH F/383/2/	48.096,30 KM
KTK 66961 17	KZ FBiH F/383/1/	1.200,00 KM
KTPO 62117 16	KZ FBiH F/273/3/	362.278,27 KM
KTPO 62606 16	KZ FBiH F/273/3/	265.858,36 KM
KTPO 43396 14	KZ FBiH F/268/1/	7.272,50 KM
KTPO 23845 12	KZ FBiH F/373;374;294/2	174.788,00 KM
KTO - 67814	KZ FBiH F/238/2	176.300,00 KM
T03 0 KTK 0052614 15	KZ FBiH F/340/1; 383/3	176.300,33 KM
T03 0 KTK 0054593 15	KZ FBiH 382 (1)	21.600,00 KM
T03 0 KT 0046478 15	KZ FBiH 268 (3)	27.934,31 KM
T03 0 KTK 0054154 15	F/380/1/	2.000,00 KM
T03 0 KTK 0069541 17	F/294/1/	16.600,00 KM
T03 0 KTPO 0057028 16	F/268/1/	1.500,00 KM
T03 0 KTPO 0054310 15	F/268/1/	2.700,00 KM
T03 0 KTPO 0054311 15	F/268/1/	3.300,00 KM
T03 0 KTPO 0054315 15	F/268/1/	6.000,00 KM
T03 0 KTPO 0054439 15	F/268/1/	2.100,00 KM
Kt. 27696 13	F/268/2	83.357,00 KM
Kt. 39026 14	F/268/3	20.000,00 KM
Kt. 39026 14	F/268/4	12.625,00 KM
Kt.7714 06	F/247/1	49.613,00 KM
Kt. 5049 06	F/384/2	16.350,00 KM
Kt. 48029 15	F/247/1	159.866,00 KM
Kt. 8070 07	F/383/2	44.300,00 KM
Kt-70416 17	267 KZFBiH	27.499,56 KM
Kt-71159	267 KZFBiH	15.128,07 KM
Kt-72492	267 KZFBiH	15.075,89 KM
Kt-72391	267 KZFBiH	94.080,00 KM
T03 0 KTPO 0057363 16	KZ FBiH 268 (1)	16.500,00 KM

T03 0 KTPO 0057152 16	KZ FBiH 268 (1)	1.500,00 KM
T03 0 KTPO 0057355 16	KZ FBiH 268 (1)	16.000,00 KM
Ukupno predloženo:		3.604.674,36 KM

5). SURADNJA KT TK-a SA AGENCIJAMA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA, PRAVNIM OSOBA I GRAĐANIMA TK-a:

Otkrivanje i krivično gonjenje kaznenih djela i njihovih počinitelja, što su zakonom propisane dužnosti tužitelj, predstavlja izuzetno složen zadatak.

Njegova uobičajena složenost dodatno je determinirana i usložnjena i činjenicom i posebnim okolnostima pada integriteta svih državnih institucija koje djeluju i na ovome području.

Teška materijalna, a posebice socijalna situacija koja direktno pogađa najširi sloj građana neminovno dovodi do negativne senzibiliranosti građana i prema KT TK-a, kojeg također prepoznaje kao jednog od krivaca za takvo stanje i osobnu situaciju.

Putem različitih komunikacijskih kanala KT TK-a je pokušalo da negativnu sliku javnosti što više dovede u objektivne okvire, barem što se tiče KT TK-a, u čemu smo u 2018. godinu većim dijelom i uspjeli. Međutim, naše aktivnosti u ovome pravcu nisu bile usmjerene na potpuno alimentiranje i naše odgovornosti, ali ona, u svakom slučaju, nije onakva kako se u pojedinim medijima pokušava prikazati.

Rezultati koje se javnosti predočavaju, kao i opće poznate činjenice o kojima je javnost informirana, a koje se vezuju za kvalitet i kvantitet našeg rada, nesumnjivo dovode do promjenjene slike u javnosti o našem radu, kao i rezultatima našeg rada, što dalje dovodi do vraćanja povjerenja građana u KT TK-a.

Međutim, predhodna uspješnost tužitelja u ostvarivanju njihove funkcije u najširem smislu ovisi i od osposobljenosti, ažurnosti, efikasnosti i efektivnosti svih agencija za provođenje zakona koje djeluju na području TK-a, a posebno ovlaštenih službenih osoba istih agencija.

Suradnja sa ovim agencijama u 2018 godini je bila na do sada najvećoj razini, a nedostaci koji su zapažani su više posljedica objektivnih razloga, a ne onih koji bi se vezivali za zajednički rad na zajedničkom cilju otkrivanja i gonjenja počinitelja kaznenih djela na području nadležnosti KT TK-a.

Istina, još uvijek ima manjih nerazumijevanja u implementiranju Uputstva o suradnji tužitelja i ovlaštenih službenih osoba u provođenju radnji dokazivanja u istrazi iz listopada 2013. godine, ali se ti problemi rješavaju, jer u biti nisu destrukcija nego nepoznavanje rješenja iz ovoga uputnog akta.

Najveći problem se uočava kod neodgovarajućih ljudskih i materijalnih resursa kod kantonalnih i općinskih agencija za provođenje zakona, koja se ogleda u nesrazmjeri između broja i složenosti predmeta u kojima su u istrazi angažirane službene osobe ovih agencija u vezi sa matrijalnim i ljudskim resursima.

Na periodičnim sastancima sa menadžmentom MUP-a TK-a o ovome problemu je konstantno razgovarano sa zajedničkim zaključcima o neminovnosti poduzimanja stvarnih mjera čiji je cilj smanjenja upravo predhodne nesrazmjere.

Sastanci se permanentno održavaju i sa čelnicima ostalih agencija za provođenje zakona koje djeluju na području TK-a (UIO BiH, Porezna uprava, Kantonalna uprava za inspekcijske poslove i dr.), sa istim ciljem unapređenja suradnje, te se i ove godine ostvaruju značajni napredci.

Što se tiče građana i njihove suradnje sa KT TK-a u 2018. godini i dalje nismo zadovoljni sa postignutim.

I dalje bilježimo veliki broj anonimnih prijava protiv osoba koje zauzimaju visoke administrativne, političke i ine pozicije na području TK-a, a da pri tome takvo prijavljivanje ničim nije dokumentirano.

Iz predhodnih razloga je vrlo teško napraviti distinkciju između ovakvog prijavljivanja koje je motivirano stvarnom namjerom otkrivanja kaznenog djela i prijavljivanja motiviranog denunciranjem/prokazivanjem određene osobe.

Iako smo otvorili veći broj komunikacijskih kanala prema građanima (sve vrste medija u TK-a i FBiH, bilteni i sl.) sve sa ciljem njihovog obrabrivanja za kontakte sa nama u slučajevima kada mogu podijeliti sa nama različite informacije i saznanja o počinjenim djelima i počiniteljima, još uvijek nismo zadovoljni, što bi značilo da i dalje imamo problem nedostatka potpunog povjerenja u KT TK-a kao organa gonjenja počinitelja kaznenih djela.

Bez odnosa potpunog povjerenja građana prema KT TK-a, ali i takvog njihovog odnosa i prema ostalim agencijama za provođenje zakona, nije moguće u cjelini izvršiti obavezu otkrivanja i gonjenja počinitelja kaznenih djela, a posebno ne onih koja su koruptivna, kao i počinjena od organiziranih grupa.

Predhodne, ali i sve duge vidove suradnje je potrebno dalje poboljšavati i osmišljavati i u narednom periodu.

6). Ostale aktivnosti:

Pored izvršavanja osnovnih zadataka otkrivanja i gonjenja počinitelja kaznenih djela KT TK-a je uzelo učešća i u svim drugim aktivnostima vezanim za borbu protiv svih vidova kriminala i preventivno djelovanje na zaštiti od istih.

Tužitelji i stručni suradnici KT TK-a su učestvovali na brojnim seminarima na teme: trgovina ljudima, istraživanje i procesuiranje ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, procesuiranje maloljetnika u svjetlu novoga zakonodavstva koje se primjenjuje od 2015. godine, razna aktualna pitanja primjene kaznenog zakonodavstva, Zakon o kaznenom postupku FBiH sa posebnim osvrtom na posebne istražne radnje, nasilje u obitelji, mobing, zakonitost dokaza, a koji su održani u organizaciji Centra za edukaciju sudaca i tužitelja FBiH, File-Program USAID, raznih Fondacija, Vijeće Evrope i.t.d.

Pored naprijed navedenog, a vezano kako za konkretne predmete tako i za utvrđivanje i dogovaranje strategije o zajedničkom radu na planu suzbijanja svih vidova kriminala, te otkrivanju i gonjenju počinitelja kaznenih djela, KT TK-a je ostvarivalo kontakte i održavalo radne dogovore sa predstavnicima MUP-a Tuzlanskog kantona, Federalnog MUP-a i drugih Agencija za provođenje Zakona, OHR-a, OSCE -a, Instituta za nestale osobe i dr. .

Radi unapređenja saradnje KT TK-a s drugim Agencijama za provođenje zakona potrebno je raditi na daljoj edukaciji policijskih istražitelja i inspektora, te njihovom međusobnom uvezivanju, pri čemu će tužioci dati značajan doprinos, omogućiti rad u timovima od najmanje dva tužitelja u složenim predmetima i intenzivirati saradnju sa poreskim i finansijskim inspekcijama, koje podnose najveći broj prijava iz oblasti korupcije i privrednog kriminala.

7). Odnosi s javnošću u 2018. godini:

Tijekom 2018. godine Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona je nastavilo provedbu različitih komunikacijskih aktivnosti koje su definirane Strategijom za odnose s javnošću, drugim internim aktima ili aktima/smjernicama Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH. Sukladno pomenutom, najvažnije aktivnosti koje je proveo Odjel za odnose s javnošću tijekom 2018. godine su:

Monitoring medija i press clipping

U odjelu se svakodnevno obavlja monitoring elektroničkih, tiskanih i web medija. Obavlja se pregled svih medijskih izvješća koja su vezana za djelovanje Kantonalnog tužiteljstva TK, kao i drugih izvješća o djelovanju institucija pravosuđa u BiH. O najvažnijim informacijama objavljenim o djelovanju Tužiteljstva, kao i drugih pravosudnih institucija, se redovno obavještava ured glavnog tužitelja, kao i svi drugi tužitelji koji su zaduženi predmetima o kojima mediji izvještavaju.

Odgovori na zahtjeve za pristup informacijama

Tijekom 2018. godine Tužiteljstvo je primilo 136 zvaničnih zahtjeva za pristup informacijama sukladno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama FBiH. Od ukupnog broja primljenih zahtjeva se 57 odnosilo na one upućene od različitih medija. Građani ili zainteresirane stranke su Tužiteljstvu dostavili 29 zahtjeva za pristup informacijama. Također, advokati i advokatske kancelarije su dostavili 16 zahtjeva, različite firme i privredna društva 12 zahtjeva, različite institucije sa svih nivoa u BiH ili međunarodne organizacije 13 zahtjeva, dok su nevladine organizacije ili udruženja dostavile 9 zahtjeva za pristup informacijama.

Saopćenja za javnost i medije

Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona je tijekom 2018. godine objavilo 66 saopćenja za javnost. Najčešće informacije koje se prezentiraju u saopćenjima za javnost su one o određenim pritvorima za različita kaznena djela, podignutim i potvrđenim optužnicama ili donesenim prvostupanskim ili pravomoćnim presudama po optužnicama Tužiteljstva, i to za predmete koji su od interesa javnosti. Tužiteljstvo je, po vrstama kaznenih djela u različitim fazama postupka, objavilo 27 saopćenja za predmete iz oblasti korupcije, organiziranog i privrednog kriminala, također i 22 saopćenja iz oblasti težih krvnih delikata ili zloupotreba droga. Objavljeno je i 7 saopćenja za predmete iz oblasti težih imovinskih i saobraćajnih delikata, te 10 saopćenja o različitim događajima u koje je uključeno Tužiteljstvo.

Brifinzi za elektroničke medije

U Tužiteljstvu se za sve aktualne događaje i predmete u kojima je evidentna veća zainteresiranost medija organiziraju kratki brifinzi na kojima se, uglavnom elektroničkim medijima, u izjavama u kameru, iznose najvažnije informacije o predmetima. Tijekom 2018. godine organizirano je oko 40 brifinga za elektroničke medije.

Izjave na pojedinačne zahtjeve medija

Tijekom 2018. godine portparol je o različitim predmetima koje je u radu imalo Tužiteljstvo dao veći broj pojedinačnih izjava medijima. Također, za važnije predmete ili specifična pitanja u radu tužiteljstva su izjave u kameru davali i pojedini postupajući tužitelji, šefovi odsjeka ili u većini situacija glavni kantonalni tužitelj. Najveći interes mediji su imali za predmete iz oblasti korupcije i privrednog kriminala, za kaznena djela počinjena u organiziranim grupama ili za teže oblike krvnih delikata i zloupotrebe droga. Također, izjave su se davale i za teže oblike imovinskih delikata kao i one vezane za određena specifična pitanja u radu Tužiteljstva. U 2018. godini u Tužiteljstvu je dato oko 300 izjava, većinom različitim TV stanicama u kameru ili telefonski, te radijskim stanicama ali i drugim medijima.

Konferencije za medije

Tijekom 2018. godine u Tužiteljstvu su organizirane 3 konferencije za medije. Organizirana je konferencija za medije na kojoj su glavni tužitelj i postupajući tužitelj Čazim Serhatlić prezentirali informacije o radu na predmetu „Fortuna“ Gračanica, te glavni tužitelj i generalno o radu na predmetima korupcije i organiziranog kriminala. Organizirana je i konferencija za medije na kojoj su glavni tužitelj i šefica odsjeka za imovinske delikte prezentirali aktivnosti u radu na predmetu zagađenja okoliša sa fokusom na predmet „GIKIL“ Lukavac. Također, organizirana je i konferencija za medije na kojoj je portparol prezentirao informacije o najvažnijim predmetima iz oblasti korupcije, organiziranog i privrednog kriminala, te su ove informacije prezentirane i u emisiji Voice of America koju prenosi oko 30 drugih TV stanica.

Projekti i događaji u organizaciji Tužiteljstva

Organiziran je okrugli stol na temu „Nasilje u porodici“ sa Mediacentrom iz Sarajeva i u koordinaciji sa MUP-om TK, na kojem su bili prisutni tužitelji, istražitelji, predstavnici Sigurne kuće Viva žene, predstavnici svih policijskih uprava i stanica u TK, predstavnici centara za socijalni rad te korisnica usluga Sigurne kuće. Organiziran je i koordiniran događaj povodom posjete Delegacije EU, na čelu sa šefom Delegacije gđinom Wigemarkom, Tužiteljstvu, Kantonalnom i Općinskom sudu u Tuzli povodom rekonstrukcije i izgradnje zgrade suda i Tužiteljstva. U okviru projekta, koji u vezi sa Strategijom za postupanje sa osobama koje dolaze u kontakt sa tužiteljstvima u BiH, provodi Mediacentar iz Sarajeva, Tužiteljstvo je organiziralo posjetu tužitelja Sigurnoj kući Viva žene Tuzla, prilikom koje se razgovaralo o zaštiti žena žrtava nasilja u porodici. U istom projektu Mediacentra organizirana je posjeta studenta Pravnog fakulteta u Sarajevu Tužiteljstvu u okviru aktivnosti „tužitelj na jedan dan“. Portparol Tužiteljstva je moderirao i vodio konferenciju „Ilegalna trgovina umjetninama u BiH“ u organizaciji Centra protiv krjumčarenja umjetninama Tuzla, a na kojoj je prisustvovao i šef Odsjeka za korupciju, organizirani i privredni kriminal Nihad Halilčević.

Edukacije o odnosima s javnošću

Portparol Tužiteljstva je tijekom 2018. godine, kao edukator, učestvovao na većem broju radionica i edukacija. U organizaciji USAID Projekta pravosuđa portparol je bio edukator na slijedećim

radionicama: radionica za glasnogovornike u tužiteljstvima u BiH i priprema izvještaja na temu „Komuniciranje putem web stranice i sa medijima“, radionica za portparole u tužiteljstvima na temu „Kako uspostaviti i održavati dobre odnose tužiteljstava sa medijima u BiH, te radionica za glavne tužitelje i portparole u tužiteljstvima na temu „Informiranje javnosti o kompleksnim predmetima-izazovi i dobre prakse“. Također, portparol je na tematskom kolegiju tužitelja prezentirao temu „Odnosi s javnošću i interna komunikacija u tužiteljstvu“. U organizaciji Udruženja za društvena istraživanja Analitika iz Sarajeva i Balkanske istraživačke mreže BiH (BIRN) portparol je bio edukator na temu „Izveštavanje o postupcima za organizirani kriminal i korupciju-etički principi, javni interes i neugrožavanje postupaka“ za novinare iz BiH.

7. Prijedlozi mjera i aktivnosti u cilju stvaranja pretpostavki i uvjeta za efikasnije vršenje tužiteljske dužnosti:

Imajući u vidu navedene podatke i zapažanja smatramo da je, u cilju efikasnijeg rada KT TK-a, neophodno poduzeti slijedeće mjere i aktivnosti:

- Kontinuirano nastaviti i internu edukaciju i specijalizaciju tužitelja, kako u primjeni kaznenog zakonodavstva Federacije Bosne i Hercegovine, tako i u primjeni međunarodnog prava i primjeni drugih propisa, putem tematskih sjednica kolegija svih tužitelja;*
- Konstantno raditi na stvaranju boljih materijalnih, tehničkih i kadrovskih uvjeta koji bi osigurali nesmetan i efikasan rad KT TK-a. To bi trebalo podrazmjevati poboljšanje uvjeta u radnim prostorima i obnavljanje opreme;*
- Permanently osmišljavati metod i sadržaj rada sa naglaskom na sinergiju kod postupanja agencija za provođenje zakona i KT TK-a, uz posebnu pažnju na zakonom propisanu funkciju nadzora rada ovlaštenih službenih osoba od strane tužitelja u svakom pojedinom predmetu.*

U metodu rada posebnu pažnju usmjeriti vezano za odlučivanje o formiranju istražnih timova koji rade na složenim predmetima gospodarskog, koruptivnog i organiziranog kriminala, kao i permanentno timsko praćenje efikasnosti i efektivnosti u njihovom radu od strane šefa odsjeka, zamjenika i glavnog tužitelja;

Predhodni razlozi moraju i dalje utjecati na permanentno osmišljavanje edukacije ovlaštenih službenih osoba na provođenju zakona u cilju što kvalitetnijeg prikupljanja dokaza, te unaprijeđivati suradnju među svim Agencijama za provođenje zakona, te će se tužitelji dodatno angažirati na edukaciji ovlaštenih službenih osoba;

- Rad na predmetima ratnih zločina će imati odgovarajući prioritet u odnosu na sve druge predmete. Pri tome je međunarodna zajednica i u 2018. godini pokazivala poseban interes za rad na ovim predmetima, pa je tako putem OSCE-a i IPA fondova financiran rad određenog broja stručnih suradnika na Odsjeku za ratni zločin, a na temelju toga projekta je i za narednu godinu održano financiranje jednog izabranog tužitelja koji će u ovome tužiteljstvu raditi na tom odsjeku, kao i isti broj stručnih suradnika;*

- *Rad na gonjenju počinitelja kaznenih djela iz oblasti gospodarskog kriminala, koruptivnih kaznenih djela i organiziranog kriminala, u ovoj godini je bio na većem i moženo reći na zadovoljavajućem nivou u odnosu na ranije godine.*

Cijeni se da je koncept rada i u 2018. godini bio na prioritetnim predmetima iz predhodne oblasti, što je rezultiralo daleko boljim rezultatima u izvještajnom periodu u odnosu na ranije godine, pri čemu se naglašava da se radi o predmetima koji su po svojoj suštini, težini ili obimu uzrokovane posljedice morali kao takvi biti uzeti u rad, i u narednom periodu treba posebno i permanentno pratiti učinke istrage.

Iz tih razloga u 2018. godini su nastavljene aktivnosti na stvaranju posebnih organizacijskim i drugih uvjeta koji bi značajno unaprijedili efikasnost u radu KT TK-a u ovoj oblasti;

Rad u istražnim timovima je metod rada koji je posebno zaživio u 2018. godini, tako da i u narednom period treba istrajavati na tom načinu prikupljanja dokaza u istrazi, jer to produbljuje kvalitetno suradnju KT TK-a sa drugim agencijama za provođenje zakona.

U 2018. godini je nastavljeno sa aktivnostima na unapređenju i korištenju automatskog upravljanja predmetima-TCMS-a;

Od Vlade i Parlamentarne Skupštine FBiH i BiH insistirati i dalje na osnivanju vaspitne ustanove otvorenog tipa i vaspitno popravnog doma poluotvorenog tipa;

Razvijati suradnju sa izvršnim i zakonodavnim organima vlasti, posebno u smislu informiranja tih organa o provođenju Zakona FBiH,

Razvijati saradnju sa međunarodnim organizacijama prisutnim u Fedraciji Bosne i Hercegovine kao što su: USAID, Vijeće Evrope, OHR, OEES, i.t.d,

Nastaviti sa održavanjem redovnih radnih dogovora i sastanaka sa Agencijama za provođenje zakona;

Intenzivirati saradnju sa ostalim tužiteljstvima u BiH radi razmjene iskustava;

Insistirati na pojačanim akcijama i mjerama usmjerenim na stalno potvrđivanje samostalnosti u radu KT TK-a i tužitelja;

Uspostaviti funkcionalne veze unutar tužiteljske organizacije u Bosni i Hercegovini;

Popuniti broj stručnih savjetnika, na koje prenijeti određena ovlašćenja tužitelja, te popuniti broj namještenika po utvrđenoj sistematizaciji;

Nastaviti suradnju između KT TK-a i medija s tim da se moraju izbjeći situacije da se neobjektivnim medijskim izvještavanjem stvara pogrešna slika i tako ugrožava ostvarenje društvene uloge tužiteljstva, ili da neopravdanim uskraćivanjem informacija javnost ostane uskraćena za blagovremenu, objektivnu i točnu informaciju.

Što se tiče ocjene primjene uspostavljenih zakonskih rješenja, a posmatrano u odnosu na poštivanje utvrđenih zakonskih rokova, možemo reći da se ti rokovi poštuju.

Složenost predmeta, obim dokaza koje je potrebno pribaviti u istražnom postupku, brojnost predmeta sa kojim su tužitelji zaduženi, što se sve posebno odnosi na predmete iz oblasti gospodarskog, organiziranog i koruptivnog kriminala, permanentno dovodi do situacije da istrage nije moguće objektivno okončati, pa se efikasnost radnji i mjera projicira kroz rad kolegija tužitelja pojedinih odsjeka, a sve u cilju iznalaženja efikasnih mjera usmjerenih ka efikasnijem okončanju istraga, kao i donošenja konačnih tužiteljskih odluka.

Što se tiče primjene procesnih instituta kao što je pregovaranje o krivnji i zaključivanje sporazuma o priznanju krivnje sa osumnjičenicima, možemo konstatirati da u primjeni ovog instituta tužitelji trebaju imati daleko aktivniju ulogu, ali i sa dozom opreza, pri čemu inzistiramo posebno na tužiteljskom umjeću vođenja procedure sporazumijevanja i zaključivanja ovih sporazuma, a rezultati u toj oblasti su predhodno analizirani u ovome izvještaju.

Procesni institut podizanja optužnice sa kaznenim nalogom također treba više koristiti u svakom slučaju u kojem postoje zakonski razlozi i objektivno opravdanje za to, pri čemu se ima na adekvatan način pratiti sudsku praksu u kaznenoj politici u oblasti pojedinih kaznenih djela, te istu imati u vidu kod izdavanja ovakvih naloga.

U svrhu predhodnog u izvještajnom periodu tužitelji su konstantno podsjećani i ohrabrivani da imaju na umu intenciju zakonodavca i da primjenjuju predhodne procesne institute, te da ne smiju zanemarivati ovo moćno sredstvo za efikasnost kaznenog postupka, što u konačnom doprinosi značajnom smanjenju troškova postupka, a pri tome se ne umanjuje i ostali zakonom propisani ciljevi koji se ostvaruju istima.

U budućnosti predviđamo da će i dalje doći do povećanja broja slučajeva u kojima će primjena ovoga instituta biti primijenjena, što će dovesti do bržeg rješavanja kaznenih predmeta, sa ciljem da se bez redovnog suđenja izbjegnu veliki troškovi postupka, pri čemu se ne zanemaruje da kvaliteta u provedenoj istrazi osigurava povoljnu tužiteljsku poziciju u ovoj proceduri sporazumijevanja, te na tome i treba inzistirati.

U budućem periodu će biti potrebno više koristiti primjenu posebnih istražnih radnji, a sve iz razloga otežanog dokazivanja kaznenih djela za koje je i sama javnost posebno senzibilirana.

U svrhu predhodnog se akceptira da su to posebno kaznena djela zloupotrebe droge, prostitucije, davanje i primanje dara, ucjene i slično.

8). INFORMACIJA o provođenju Kaznenog zakona u Tuzlanskom kantonu:

Narativno izvješće o radu KT TK-a za 2017 godinu sadržavalo je i poseban dio koji je nosio podnaslov kao i predhodan.

Akceptiramo da ovaj dio izvješće do danas nije dobio nikakav odjek u institucijama kojima je dostavljeno predhodno prošlogodišnje izvješće, niti smo mi od tih institucija bili pozvani da damo bilo kakve dodatne razloge za naše tvrdnje.

Ujedno, niti jedna od ovih institucija nije pokretala inicijative kojima bi bio cilj da se otklone nejasnoće i dopune zakoni na koje je ukazano, te da se, između ostaloga, takvim aktivnostima preventivno djeluje na mogućnosti neetičkih postupanja rukovodnog osoba u izvršenoj grani vlasti sa otvorenom i teško dokazivom koruptivnom djelatnošću.

Iz predhodnih razloga i ovogodišnje izvješće se ponovno poziva na sva predhodna pitanja koja su po svome sadržaju imala sljedeća značenja:”

Ovaj dio izvješća se podnosi radi izvršenja dužnosti koje ovo tužiteljstvo ima prema institucijama kojima se izvješće dostavlja, koja dužnost je propisana u *Zakonu o kantonalmom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona, koji u relevantnom dijelu glasi:*”

Članak 10.

Tužiteljstvo ima pravo i dužnost, u okviru ostvarivanja svojih funkcija, na vlastitu inicijativu ili na zahtjev, izvještavati Skupštinu Kantona, Vladu Kantona ili predsjednika, odnosno podpredsjednika Kantona o provođenju Krivičnog zakona u Kantonu i radu Tužilaštva.

U svrhu predhodnog nalazimo za opravdano da prezentiramo naša posebna zapažanja koje se vezuju za prakticiranje kako matrijalnopravnih tako i procesnopravnih odredbi važećih zakona u FBiH, posebice u dijelu gdje je to prakticiranje problematizirano.

8.1. Vezano za naredni dio ovoga izvješća pozivamo se na predhodna zapažanja iz ovoga izvješća.

U vezi sa predhodnim dalje se bitnim zapaža da se po važećim propisima suspendiranim tužiteljima, kao i uostalom i sucima koji su privremeno udaljeni sa svoje dužnosti, za vrijeme dok traje privremeno udaljenje, se redovno isplaćuje plaća u punom mjesečnom iznosu, što znači kao da rade puno radno vrijeme, tako da su konkretno našem tužitelju *do sada već isplaćene plaće za 22 mjeseca (?!?!), u mjesečnim iznosima od cc 2.500,00 KM (osnovna plaća bez posebnih uvećanja), što onda znači da je istome do sada isplaćeno ukupno cc 55.000,00 KM iz proračunskih sredstava kantona, a da tužitelj uopće nije radio.*

Sve predhodno može biti razumljivo i opravdano kada se vezuje za poštivanje prava na presumpciju nevinosti osumnjičene osobe, a onda posebno kada se pokrenuti kazneni postupak okonča oslobađajućom presudom.

Međutim ovakva situacija zahtjeva da se jasno odredimo da li i ovakva suđenja traju u razumnom roku ili ne, jer sve predhodne negativne posljedice permanentno traju, jer se mjesečne plaće udaljenom tužitelju, ili sucu, redovno isplaćuju za vrijeme dok kazneni postupak traje, a isti za to cijelo vrijeme ne radi.

Ujedno, ovakvi slučajevi traže i jasne odgovore na pitanja da li sud čini sve što je u njegovoj zakonom propisanoj moći, da suđenje bude okončano u razumnom roku, a sve to u cilju anuliranja posljedice isplate plaća tužitelju bez njegovo rada, kao i odgovor na pitanje šta će se dogoditi za slučaj da tužitelj bude pravomoćnom sudskom presudom i oglašen krivim, s tim da je i danas još uvijek neizvjesno kada će sud donijeti prvostupanjsku presudu, a kada će isti postupak biti okončan pravomoćnom odlukom suda, što dalje multiplicira loše posljedice.

Što u konačnici onda znači **članak 254 stavak 2 ZKP-a FBiH** kojim je propisano da je **dužnost suca** odnosno predsjednika vijeća *da se stara za svestrano pretresanje predmeta, i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.*

Mi cijenimo da sudski postupak koji je *opterećen činjenicom da se privremeno udaljenom, optuženom, sa javne dužnosti isplaćuju mjesečne plaće u punom iznosu, ne zadovoljava standard "suđenje u razumnom roku", pošto taj postupak već traje 1 godinu i 10 mjeseci, a neizvjesno je kada će biti donesena prvo prvostupanjska presuda, a pogotovo kada će ta presuda biti pravomoćna, pri čemu treba imati u vidu da se u tom kaznenom postupku raspravlja o nepripadajućoj imovinskoj koristi od cc 400,00 KM, a do danas je optuženom već isplaćeno cc 55.000,00 KM, a da on uopće nije radio ?!!!*

Pa zar su dvije godine potrebne da se utvrdi prvostupanjskom presudom da li je, ili nije, netko prisvojio cc 400,00 KM, pri čemu je optuženi, bez rada, već primio plaće iz proračuna u iznosu većem od 55.000,00 KM, pri čemu je i dalje neizvjesno donošenje prvostupanjske presude ?!!!

Ujedno, posljedica činjenice da tužitelj ne radi se negativno odražava i na efikasnost i efektivnost naše institucije, jer ne postoji mogućnost privremene zamjene udaljenog tužitelja.

U konačnom, bez namjere prejudiciranja konkretnog kaznenog postupka, za slučaj da tužitelj bude pravomoćno oglašen krivim u ovome kaznenom postupku onda ne postoji daljnji zakonski osnov da se od istoga traži vraćanje predhodno isplaćenih plaća za vrijeme njegovog privremenog udaljenja sa dužnosti, čime je onda javni interes višestruko narušen, jer će istome, do tada, već biti isplaćen iznos od cc 70.000,00 KM na ime plaća a da nije radio, pri čemu još valja pokrenuti postupak izbora novog tužitelja koji će trajati mjesecima, a za to cijelo predhodno i naknadno vrijeme tužiteljstvo će efektivno biti bez jednog tužitelja.

Predhodno pomenuti slučaj je korišten samo kao primjer, jer takve slučajeve zapažamo već kao sudsku praksu, jer postoji više takvih i sličnih sudskih odluka u kojima je takođe suđenje, do pravomoćnosti, trajalo više godina, u kojem periodu su osuđenim isplaćivane plaće za vrijeme njihovog privremenog udaljenja od službenih dužnosti koje su imale u javnom sektoru.

Ovakvu pravnu i činjeničnu situaciju, sa posebno naznačenim negativnim posljedicama, potrebno je još posebno preispitati, te u suradnji sa drugim nadležnim državnim tijelima inicirati izmjene zakonskih propisa kako bi se onemogućile nesumnjivo velike štetne posljedice po javne resurse.

8.2. Dalje bilježimo i ponovno problematiziramo slučajeve u kojima su pravomoćnim presudama sudova i na ovome području osuđenim osobama **izrečene kazne zatvora do 1. godine**, koje kazne su u naknadnoj proceduri odlukom sudova zamjenjene novčanim kaznama (**članak 43a KZ-a FBiH - 100 KM 1 dan zatvora**), i kada su tako osuđeni po zakonu u mogućnosti da zamjenjenu kaznu zatvora plaćaju novcem od plaća koje su predhodno primali za vrijeme njihovog privremenog udaljenja sa javnih

dužnosti, dakle od novca kojeg su primili iz javnih resursa a isti nisu zaradili, čime je, u biti, na kraju tako zamijenjenu novčanu kaznu osuđeni platio upravo od novca kojeg je dobio iz proračuna, što u konačnom znači da je zatvor krivoj pravomoćnoj osuđenoj osobi platila sama država iz svojih javnih resursa, pa i u situaciji kada su djela počinjena u vezi sa službeničkom pozicijom.

Ovakvi primjeri pokazuju da na kraju takvi osuđeni i nisu uopće kažnjeni, iako im je izrečena kazna zatvora do 1 godine, jer takve osobe ne idu na izdržavanje kazne, a zamijenjenu kaznu plaćaju ne svojim zarađenim novcem, nego novcem koji je njima bez rada isplaćen iz proračuna, što na kraju znači da su osuđeni bez i jedne zarađene KM potpuno izbjegli zatvor, pa je tako na kraju država sama sebe kaznila što je suđeno krivoj osobi, a sve to je na kraju još i “po zakonu”.

Sve predhodno je posljedica činjenice da nije zaokružen zakonski sustav koji bi, kao takav, osigurao zaštitu javnog interesa kojem se, na ovakav način, nanosi značajna imovinska i dr. šteta.

I predhodnu pravnu i činjeničnu situaciju, sa posebno naznačenim negativnim posljedicama, potrebno je još posebno preispitati, te u suradnji sa drugim nadležnim državnim tijelima inicirati izmjene zakonskih propisa kako bi se onemogućile ovakve nesumnjivo velike štetne posljedice po javne resurse.

8.3. *KT TK-a je još u 2016. godini pokrenulo pitanje izvršenja odredbe članka 43a KZ-a FBiH, kao i inicijativu da se ista odredba dopuni na način da se onemoguće oni koji su osuđeni na kazne zatvora do 1 godine da zatvor u tom trajanju “otkupe” i novcem koji je po njihovom sticanju očigledno “prljan”, te da onda takav novac bude unesen u proračun, te time bude i “oprano”.*

Posebnim zapažamo da se ni u 2017. godini niti jedno nadležno tijelo nije odazvalo predhodnoj inicijativi, niti je izazvalo posebnu pažnju.

*Podsjećanja radi, ponovno akceptiramo da KZ FBiH, kao i ZKP FBiH, uopće ne nameće obavezu sudu da ispita porijeklo novca koji se nudi od **osuđene osobe** kod podnošenja i odlučivanja po zahtjevu takve osobe za zamjenu pravomoćno izrečene kazne zatvora do 1 godine novčanom kaznom, po sistemu 100 KM 1 dan zatvora. Takva obveza suda ne postoji niti za vrijeme u kojem se takva pozitivna odluka suda izvršava faktičkom uplatom novca osuđenog u federalni proračun, jer se ni tada ne ispituje porijeklo novca.*

*Da bi predhodan nedostatak bio jasniji mi smo se još pozivali i na zakonsku obavezu suda da kod prihvatanja novčanog jamstva, kao mjere kojom se osigurava uspješno vođenje kaznenog postupka i nazočnost osumnjičenog/optuženog pred tužiteljstvom i sudom, kojom se nameću obveze onome koji pruža novčano jamstvo da sudu mora pružiti dokaze o zakonskom porijeklu toga novca ili imovine u određenoj vrijednosti (**članak 142 stavak 3 ZKP-a FBiH**), kakva zakonom propisana obveza ne postoji kod “otkupljivanja” zatvora do 1 godine.*

I predhodnu pravnu i činjeničnu situaciju, sa posebno naznačenim negativnim posljedicama, potrebno je još posebno preispitati, te u suradnji sa drugim nadležnim državnim tijelima inicirati izmjene zakonskih propisa kako bi se onemogućile ovakve štetne posljedice po javni interes.

8.4. *Problematičnost u primjeni odredbe članka 43a KZ-a FBiH prepoznavamo i kroz našu praksu koja potvrđuje da ova i ovakva zakonska odredba omogućava da osuđeni, kojem su po više presuda višestruko*

pravomoćno izrečene pojedinačne kazne zatvora do 1 godine, svaku od ovako pojedinačno izrečenih kazni zatvora zamjeni novčanim kaznama po pravilu 100 KM 1 dan zatvora, a to bez obzira što bi uz zakonsku primjenu pravila odmjeravanja jedinstvene kazne za djela počinjen u sticaju njemu bila izrečena kazna zatvora u jedinstvenom trajanju dužem od 1 godine.

Sve predhodno je moguće jer se posebnim zapaža da predhodna zakonska odredba u sebi ne sadrži nikakva ograničenja za njenu primjenu i iz predhodnih razloga, a takva ograničenja ne proizilaze niti iz drugih zakonskih odredbi.

*Naime, i odredba **članak 430a stavak 1 i 3 ZKP-a FBiH** ima fakultativan a ne obligatoran karakter, tako da neće doći do objedinjavanja više pravomoćno izrečenih kazni kazni, po pravilima odmjeravanja jedinstvene kazne za djela u sticaju, ako nema prijedloga jedne od stranaka ili branitelja*

U konačnom cijenimo da i predhodno izvršenje kaznenog zakonodavstva nameće preispitivanje i ovih zakonskih rješenja u predhodnoj oblasti, a sve kako bi bila ostvarena vladavina zakona u punom i pravilnom značenju toga načela.

9). Sljedeće što smatramo bitnim kod izvršenja KZ-a FBiH jesu problemi sa kojim se susrećemo u zakonom propisanim pravilima kaznenog postupka koja se konkretno vezuju za kaznena djela propisana u Glavi XX - Kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži, kao i u Glavi XIX - Kaznena djela protiv spolne slobode i morala.

- U vezi sa predhodnim djelima problematiziramo pitanja koja nameće odredba **članka 97 ZKP-a FBiH**, koji u relevantnom dijelu glasi:”

Članak 97.

Osobe koja mogu odbiti da svjedoče:

(1) **Da svjedoče mogu odbiti:**

a) **bračni odnosno vanbračni drug** osumnjičenog odnosno optuženog,

b) **roditelj ili dijete, usvojlac ili usvojenik osumnjičenog odnosno optuženog** (izmjena 78/04),

(2) Organ koji vodi postupak dužan je da osobu iz stavka 1. ovog članka, prije njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičenom odnosno optuženom, upozori da mogu odbiti da svjedoče. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.

...”

I u 2017. godini smo se suočavali sa problemima dokazivanja krivnje optuženih osoba za predhodna kaznena djela, što se posebice odnosi na kaznena djela koja su počinjena na štetu njegovih najbližih srodnika, a posebice djece i maloljetnika.

*Naime, **žrtve kaznenih djela iz predhodnih glava Kaznenog zakona, a radi se posebice o kaznenim djelima nasilja u obitelji, silovanju i dr., pri čemu je fokus na slučajevima kada je ova grupa kaznenih djela počinjena na štetu predhodnih, zakonom propisanih, posebnih kategorija**, u najvećem broju slučajeva se u istražnom postupku, dakle za vrijeme dok su tjelesne i duševne patnje ovih žrtava još svježije, odriču svoga prava da mnogu da odbiju da svjedoče protiv počinitelja, koji su njihovi bračni odnosno vanbračni drugovi, roditelji, usvojitelji (**članak 97 ZKP FBiH**), te u istrazi pred*

tužiteljem svjedoče dajući svoj iskaz o svim relevantnim činjenicama o svim aspektima protivpravosti radnji počinitelja.

Nakon svjedočenja predhodnih u istrazi, i nakon što ovo tužiteljstvo podigne optužnicu protiv počinitelja ovakvih kaznenih djela, pri čemu se u većini slučajeva oslanja na te iskaze kao jedine direktne dokaze o postojanju djela i počinitelja, ovi privilegirani svjedoci na glavnom pretresu prihvataju zakonsku blagodat i odbijaju da svjedoče, a kako se u najvećem broju slučajeva radi o odlučnim dokazima, tužiteljstvo tada gubi dokaznu vrijednost svojih činjenični tvrdnji o ovakvim protupravnim radnjama optuženih, što u konačnom dovodi do njihovog oslobađanja od optužbi, čime je izostalo zadovoljenje javnog interesa da počinitelji ovakvih kaznenih djela budu kažnjeni za djela počinjena prema gore označenim posebno ranjivim kategorijama.

U predhodnom smislu bitnim se zapaža da tužiteljstvo, a nakon što ovi privilegirani svjedoci na glavnom pretresu koriste predhodnu blagodat, po zakonu više nije u mogućnosti da se poziva na dokaznu vrijednost iskaza ovih svjedoka koje su oni dali na zapisnik pred tužiteljem u istražnom postupku, jer je takva mogućnost po zakonu apsolutno isključena.

Polazeći od značaja obitelji, a posebno djece i maloljetnika i dr. posebno zaštićenih kategorija, cijenimo da javni interes za njihovu zaštitu, kao što je taj interes i za kazneno gonjenje i kažnjavanje počinitelja kaznenih djela iz predhodnih matrijalnopravnih kaznenih odredbi, opravdava da se ***izmjenom ZKP-a FBiH propiše izuzetak od predhodno citiranog zakonskog pravila, na način da se iskazi predhodnih svjedoka, koji su oni dali na zapisnik o njihovom saslušanju u istrazi, a kada naknadno na glavnom pretresu koriste zakonsku mogućnost i odbiju da svjedoče, ipak mogu koristiti kao dokazi na glavnom pretresu,*** jer je skoro uobičajeno da je tako promijenjen stav žrtve posljedica njene pretpostavke da će imati manje štete ako naknadno odbije svjedočiti, pa i u slučajevima kada su konstantno i pod pritiskom i prijetnjama optuženih i sl. Ujedno, bilježimo da se u takvim procesnim situacijama nerijetko događa i recidiv optuženih činjenjem istoga djela na štetu iste predhodno pomenute žrtve.

Dakle, cijenimo da je u svrhu zaštite javnog interesa kroz zaštitu predhodne posebne kategorije žrtava ***potrebno izmijeniti i dopuniti ZKP FBiH*** na način da je tužitelj dužan da osobe spomenute u ***članku 97. stavak 1. točke a). i b). ovoga zakona, prije njihova ispitivanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičenom, upozori da će se njihov iskaz, ako odluče svjedočiti, bez obzira na njihovu kasniju odluku, moći koristiti kao dokaz. Upozorenja i odgovori bi se morali unijeti u zapisnik o saslušanju toga svjedoka.***

Ujedno, cijenimo da je oportuno, iz istih razloga, propisati da svjedoci pomenuti u predhodnoj odredbi ne mogu uskratiti iskaz ako se radi o kaznenom djelu iz oblasti kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika.

Predhodna rješenja nisu suprotna usvojenim standardima u europskom zakonodavstvu, kao i tradiciji istoga zakonodavstva.

- Dalje problematiziramo i pitanja koja nameće odredba ***članka 98 ZKP-a FBiH,*** koji u relevantnom dijelu glasi:”

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

- (1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio kaznenom gonjenju.***
- (2) Svjedok koji koristi pravo iz stavka 1. ovog članka odgovoriće na ta pitanja ako mu se da imunitet.*
- (3) Imunitet se daje odlukom glavnog tužitelja (izmjena 9/09).*
- (4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio neće se kazneno goniti, osim ako je dao lažni iskaz.*
- (5) Svjedoku se odlukom suda za savjetnika određuje odvjetnik za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način (izmjena 9/09).*

U vezi sa predhodnim postavlja se pitanje šta se događa u slučaju kada svjedok, i pored upoznavanja i upozorenja da može da se koristi pravom da ne odgovara na pojedina pitanja koja mogu dovesti do njegovog kaznenog progona, ipak da odgovori, a da pri tome nije tražio da mu se prije odgovora na to pitanje da imunitet od kaznenog gonjenja, pošto bi ga istinit odgovor mogao izložiti takvom gonjenju.

Mi cijenimo da dopunom predhodne zakonske procesne odredbe treba omogućiti da se i taj i takav iskaz iz istrage svjedoka može koristiti i u kaznenom postupku protiv toga svjedoka, ako je on o predhodniom pravima poučen, i ako je upozoren da će njegov i taj dio takvog iskaz, u kojem je on slobodnom voljom, i bez dodjeljenog imuniteta, odgovorio na pitanja koja ga izlažu kaznenom gonjenju, biti moguće koristiti na glavnom pretresu protiv njega kao optuženog.

10). Slijedeće što smatramo bitnim u izvršenju KZ-a FBiH jesu problemi sa kojim se susrećemo u kaznenim postupcima koji se vezuju i za primjenjivost opće odredbe iz članka 11. stavak 2. ZKP-a FBiH, kojom je propisano da Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

Naime, sudovi i na području nadležnosti i djelovanja KT TK-a, pri čemu se rukovodimo sudskom praksom iz odluka prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova, predhodnu odredbu više nego usko tumače i primjenjuju, a pri tome se potpuno zanemaruje javni interes kaznenog progona i počinitelja kaznenih djela, a posebno onih koja su teška.

Javni interes u konkretnim procesnim situacijama može biti zaštićen na način ***da odredba kojom je propisano predhodno opće načelo bude dopunjena na način da se neće smatrati nezakonitim dokazi*** pribavljeni povredom prava i sloboda iz ***stavka 2. članka 11. ZKP-a FBiH*** u postupku za teške oblike kaznenih djela iz nadležnosti kantonalnih sudova, ***kod kojih interes kaznenog progona i kažnjavanja počinitelja preteže nad povredom prava.***

Predhodna rješenja također nisu suprotna usvojenim standardima u europskom zakonodavstvu, kao i tradiciji istoga zakonodavstva.

11). Slijedeće što smatramo bitnim u izvršenju odredbi ZKP-a FBiH koja se konkretno odnose na pravila o izvođenju dokaza na glavnom pretresu.

U vezi sa predhodnim imamo u vidu odredbu **članka 276 stavak 1 f) ZKP-a FBiH** kojom je propisano da se dokazi izvode propisanim redom, pa se onda red utvrđuje tako da se nakon dokaza obrane, optužbe, dokaza replika i duplikat propisuje da onda i **sud može NAREĐITI** koje dokaze još treba izvesti.

Kada je u bilateralnom konceptu kaznenog postupka zakonom dato direktno ovlaštenje i sudu da može narediti izvođenje dokaza to onda znači da je napuštena potpuna pasivizacija suda kod izvođenja dokaza, *ali sud to svoje ovlaštenje, po zakonu, može da aktivira tek nakon što stranke u kaznenom postupku iskoriste svoje pravo na izvođenje dokaza.*

Time se bilateralnost kaznenog stranačkog postupka dijelom relativizira, što se u konačnom može pravdati i interesima istine kojoj sud uvijek mora da stremi.

Međutim, vezano za predhodnu procesnu odredbu se problematizira značenje **točke f)** kojom je propisano **da nakon prethodnog izvođenja dokaza na kraju dokaznog postupka, a prije završnih riječi, stranke izvode i dokaze koji su RELEVANTNI ZA IZRICANJE KAZNENO-PRAVNE SANKCIJE.**

Predhodna odredba će se problematizirati u slučajevima kada se optužena osoba na ročištu za izjašnjenje o njegovoj krivnji, a nakon što tužitelj podnese i sudac za predhodno saslušanje potvrdi optužnicu, **izjasni da nije kriva**, a takav koncept obrana zadrži do kraja dokaznog postupka na glavnom pretresu tj. do sudskog proglašavanja da je okončan dokazni postupak, nakon čega se prelazi na završne riječi stranaka, oštećenog i branitelja.

Kada je predhodno tako uređeno, onda se *postavlja pitanje kako se decidnom odredbom točke f) stavka 1 članka ZKP-a FBiH obrani može nametati obvezu da iznosi i dokaze koji se odnose na kazneno-pravnu sankciju kada je nepromijenjena tvrdnja iste da optuženi nije kriv.*

U svezi sa predhodnim se posebnim zapaža da se u ovakvoj zakonom propisanoj procesnoj situaciji obrani nameće kao obveza izvođenje dokaza koji se vezuju za buduću moguću kazneno-pravnu sankciju koju će sud izreći optuženom, pa bi onda postupanjem po toj zakonskoj odredbi obrana faktički bila indirektno dovedena u poziciju da izvođenjem dokaza u tom cilju indirektno priznaje krivnju optuženog, jer samo onome tko je kriv po zakonu može biti izrečena kazneno-pravna sankcije.

Predhodnom procesnom odredbom se ozbiljno indicira kršenje prava optužene osobe na njegovu presumpciju nevinosti, koje pravo je garantirano, kao jedno od minimalnih prava, **u stavku 2 članka 6 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda** (U daljnjem tekstu: **“Konvencija“**), što je u cjelosti preuzeto i odredbom **članka 3 stavak 1 ZKP-a FBiH.**

Cijenim da se bilo kojim procesnim pravilom, po kojem postupaju stranke, branitelj i sud u kaznenom postupku, obrana tj. optuženi i njegov branitelj, implicate ne smiju dovesti u situaciju u kojoj će se izvođenjem dokaza presumptivno polaziti od krivnje optuženog, a posebice kada je tvrdnja njegove obrane u istrazi, ali i tokom cijelog glavnog pretresa, bila da on nije kriv za djelo koje je predmetom optuženja.

U situaciji kada se to zakonom, ili stavom suda u izvršenju zakona, obrani/optuženom nameće predhodno, takvo suđenje biva upitno i sa aspekta njegove pravičnosti i nepristranosti, koju garanciju sud mora da pruži optuženom po **stavku 1 članka 6 Konvencije**, čime je moguća kontaminacija kaznenog postupka na štetu garantiranih prava optuženog, što može da dovede I do ponavljanja pravomoćno okončanih postupaka, kada se relativizira i javni interes.

Iz razloga u predhodnom cijenim da predhodna procesna odredba iz **točke f)** mora biti promijenjena, pa u konačnom i brisana kao takva.

Brisanjem predhodne odredbe se posljedično nameće pitanje kada bi onda trebala da bude propisana mogućnost da stranke i branitelj uopće raspravljaju o kazneno-pravnoj sankciji, te da izvode i dokaze u tom smislu.

Mogući način razrješenja prethodnog spornog procesnog pitanja vidim kroz izmjene odredbi ZKP FBiH koje se odnose na donošenje presude, što se u svakom slučaju odnosi jedino na presudu kojim se optuženi oglašava krivim.

Dakle, jedna o mogućnosti jeste da se pristupi izmjeni odredbe iz **članka 300 stavak 1 ZKP FBiH a** na način dvojnog sudskog odlučivanja o meritumu u kaznenom postupku.

Tako bi *sud prvo trebao da odlučuje u okvirima članka 300 stavak 1 točka a) i b) ZKP FBiH* na način da presudom odlučuje o krivnji optuženog, a u slučaju da istoga oglašava krivim za određeno kazneno djelo, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine zakonom propisana obilježja kaznenog djela, kao i one od kojih ovisi primjena određene odredbe Kaznenog zakona.

Drugi dio odlučivanja bi bilo sudsko odlučivanje koje bi uslijedilo nakon predhodnog, a poslije održanog posebnog sudskog ročišta na kojem bi tek tada bili izvedeni dokazi relevantni za izricanje kazneno-pravne sankcije, koje bi rezultiralo sudskom ocjenom tako izvedenih dokaza, nakon čega bi sud optuženom i izrekao sankciju/kaznu.

U svrhu utemeljenosti predhodnog treba imati u vidu i značenje odredbe iz **članaka 244 i 245 ZKP FBiH**, kojim je propisana procesna situacija u kojoj se optuženi, nakon podizanja i potvrđivanja optužnice, na ročištu za izjašnjenje o krivnji, izjasni da je kriv, kada takva izjava o priznanju krivnje biva predhodno predmetnom sudske provjere na način propisanog razmatranja takvog priznanja, a za slučaj da sud prihvati takvu izjavu o priznanju, što je dužan i na zapisnik konstatirati, **onda se raspravljanje nastavlja na temu koju sankciju treba izreći optuženom.**

Dakle, tek nakon što optuženi prizna krivnju, a sud to priznanje razmotri i prihvati, što se sve zapisnički i konstatira, i nakon što se po tome raspravlja o kazneno-pravnoj sankciji, kada se i izvode dokazi u smislu te rasprave (izvod iz KE, medicinska dokumentacija o stanju zdravlja optuženika ili članova njegove obitelji, socijalna anamneza, imovinske prilike optuženog i članova njegove obitelji i dr.) sud određuje kazneno-pravnu sankciju.

Dalje se u svrhu prethodnog mora imati u vidu i značenje odredbe iz **članka 280 ZKP FBiH** koja se odnosi na procesnu situaciju kada na glavnom pretresu optuženi prizna krivnju. Bitno je da se ova odredba nalazi u dijelu zakona kojim se propisuje dokazni postupak na glavnom pretresu.

U predhodno procesnoj situaciji dokazi koji se odnose na kazneno-pravnu sankciju se izvode tek poslije, ali ne i prije priznanja krivnje optuženog.

Dakle, u ovoj predhodnoj procesnoj situaciji dokazi koji se vezuju za izbor kaznene sankcije i njenu visinu se izvode tek nakon što je sud razriješio pitanje priznanja krivnje optuženog, ali ne i prije toga.

Predhodna rješenja koja se predlažu takođe nisu suprotna usvojenim standardima u evropskom zakonodavstvu, kao i tradiciji istoga zakonodavstva, a otklanjaju se indicije o mogućem kršenju prava na presumpciju nevinosti.

12). Sljedeće što smatramo bitnim u izvršenju odredbi ZKP-a FBiH koje se konkretno odnose na pojedine radnje dokazivanja.

Do sada usvojena sudska praksa je izazvala, a i sada izaziva, veliku pažnju profesionalne zajednice vezano za kazneno-pravnu poziciju osumnjičenog tijekom istrage, a u vezi sa njegovom pozicijom koju može, ali i dobija, nakon potvrđivanja optužnice, nakon čega isti **po članku 243 stavak 4 ZKP FBiH** i dobija status optužene osobe.

Zapažamo da je dosadašnji generalan stav sudske prakse, kako je ona opredijeljena kroz odluke Vrhovnog suda FBiH i Kantonalnog suda Tuzla, *da je nezakonito kada se osumnjičena osoba u istom predmetu, tijekom istrage, dovodi u dvojni poziciju tj. da isti bude ispitan i saslušana kako u svojstvu osumnjičene osobe, tako i u svojstvu svjedoka, a to bez obzira da li se istraga vodi samo protiv te osobe, ili su istom istragom obuhvaćene i druge osobe kao saučesnici u užem ili širem zakonskom smislu (supočinitelji, članovi grupe ili organizirane grupe ljudi i tsl.*

Ovakav stav sudske prakse je dosta ograničavajući za postupanje tužiteljstva u istrazi, čime se reduciraju ranje dokazivanja koje su ZKP FBiH kao takve I propisane,

Ono što se odmah na početku ima posebnim zapaziti jeste da je **Glava VIII. ZKP-a FBiH naslovljena kao RADNJE DOKAZIVANJA**, a da je pod **ODJELJKOM 4. jedna od tih radnji i ISPITIVANJE OSUMNJIČENOG.**

Dakle, zakonodavac je predhodnom odredbom propisao da, pod uvjetima propisanim u tom zakonu, ispitivanje osumnjičenog, na zapisnik o njegovom ispitivanju, jeste radnja dokazivanja.

Da je predhodno intencija zakonodavca upravo usmjerena i na ovu radnju, kao radnju dokazivanja, proizlazi i iz smisla koji se vezuje za ispitivanje osumnjičenog iz **članka 91 stava 3 ZKP FBiH** kojom je propisano da u slučaju ako je kod tog ispitivanja postupljeno suprotno stavku 2 istoga članka **NA IZJAVI OSUMNJIČENIKA SE NE MOŽE ZASNIVATI SUDSKA ODLUKA**, što se posebice odnosi na točku c). kojom je propisano da se osumnjičeni mora poučiti i da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist **i ako to učini u nazočnosti branitelja da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnoj raspravi i da bez njegove saglasnosti može biti pročitani i korišten na glavnoj raspravi** (izmjena 9/09),

Dakle, kada oni koji su po zakonu ovlaštene da ispituju osumnjičenog u istrazi, a to su po **članku 91 stavak 1 ZKP FBiH**, tužitelj i ovlaštene službene osobe, i kada kod istoga ispitivanja postupe

sukladno i stavku 2 istoga članka, *na tako sačinjenom zapisniku se, po zakonu, može zasnivati sudska odluka, pa time i presuda.*

Da bi zapisnik o ispitivanju osumnjičenog u istrazi bio zakonit dokaz, osim postupanja sukladno **stavku 2 članka 91 ZKP FBiH**, potrebno je da se ispuni i dodatni zakonom propisani uvjet iz **članka 92 stavak 2 c) ZKP FBiH**, a to je *da se osumnjičeni kod njegovog svakog ispitivanja u istrazi mora poučiti i upozoriti da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist, i ako to učini u prisutnosti branitelja, da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnoj raspravi i da bez njegove suglasnosti može biti pročitani i korišten na glavnoj raspravi.*

Dalje je bitno zapaziti i značenje procesnih odredbi koje se vezuju za dokazni postupak na glavnom pretresu, a posebice odredbe iz **članka 296 stavak 1 ZKP FBiH**, po kojoj **sud ZASNIVA PRESUDU samo na činjenicama i DOKAZIMA koji su izneseni na glavnom pretresu.**

Dakle, pod zakonom propisanim uvjetima zapisnik o ispitivanju osumnjičenog u istrazi može biti iznesen kao dokaz na glavnoj raspravi, pa time taj zapisnik, pod tim uvjetima, jeste **DOKAZ U KAZNENOM POSUPKU** i na njemu se može temeljiti sudska odluka, pa time i presuda.

U svrhu naše preporuke u ovome smislu posebnim zapažamo i značenje odredbe iz **članka 274 stavak 2 ZKP FBiH**, koja je sastavni dio **Glave XXI.-GLAVNI PRETRES**, a kojom je propisano da će sudac, odnosno predsjednik vijeća **poučiti OPTUŽENOG da može DATI ISKAZ u toku dokaznog postupka U SVOJSTVU SVJEDOKA** i ako odluči da da takav iskaz bit će podvrgnut direktnom i unakrsnom ispitivanju u smislu **članka 277 ovoga zakona**, odnosno opomenut i upozoren u smislu **članka 100 istoga zakona**. U tom slučaju **optuženi KAO SVJEDOK** ne polaže zakletvu odnosno ne daje izjavu. Sud će omogućiti da se u vezi sa tim svojim **PRAVOM** optuženi predhodno konzultira sa svojim braniteljem, a ukoliko nema branitelja sud će pažljivo ispitati da li mu je branitelj nužan.

Dakle, **ZKP FBiH** apsolutno ne isključuje nego uperavo propisuje mogućnost da optuženi na glavnom pretresu može da ima dvojno svojstvo, pa tako onda isti može da bude i osumnjičeni, a onda da ima i svojstvo svjedoka, pri čemu sud istome mora da omogući predhodnu konzultaciju sa braniteljem, što bi onda u konačnom značilo da je pitanje dvojnog svojstva u isključivoj dispoziciji samog optuženog.

Kada je predhodno tako, a po zakonu jeste, onda ne vidimo nikakvih zapreka da optuženi koji za vrijeme istrage ima svojstvo osumnjičenog svojom slobodnom voljom, i uz predhodnu konzultaciju sa braniteljem, koju mu je dužan da osigura tužitelj, odluči da da I iskaz u svojstvu.

Predhodna procesna situacija u istrazi, identično kao što je to propisano I za njegov dvojni status na glavnom pretresu, procesnim zakonom treba da bude propisana, uz sve uvjete koji se za to traže.

Predhodan način osiguranja još jednog dokaza, još u fazi istrage, bio bi onda izrito po zakonu utemeljen način za osiguranje dokaza radi ostvarenja javnog interesa da putem kaznenog postupka bude privedena pravdi osoba koja je počinila protupravno djelo, koje je po zakonu propisano kao kazneno djelo, te da za isto bude i kažnjeno zakonom propisanom sankcijom.

Predhodno rješenje koje se predlaže takođe nije suprotno usvojenim standardima u europskom zakonodavstvu, kao i tradiciji istoga zakonodavstva.

13). Cijeneći ogromne napore u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, kao i ostvarenju vladavine prava, gdje je posebno značajna uloga tužilaštva kao ključne institucije krivičnog progona, a imajući u vidu interes javnosti o postignutim rezultatima na ovom putu, smatramo potrebnim ukazati na određene probleme i poteškoće legislativne naravi, sa kojima se tužilaštvo susreće u procesuiranju krivičnih djela koruptivnog karaktera.

Naime, u predhodnim izvještajnim periodima, ovome tužiteljstvu dostavljen je veći broj, kako anonimnih tako i potpisanih kaznenih prijava, protiv rukovoditelja organa državne službe, javnih ustanova i javnih poduzeća (poduzeća za pretežnim državnim kapitalom), koje sadrže relevantne činjenične tvrdnje o nezakonitom prijemu u radni odnos u istim organima, ustanovama i poduzećima, pri čemu se inicira vođenje istrage upravo protiv rukovoditelja, kao konačnih autoriteta koji su donijeli takve odluke o prijemu u radni odnos kandidiranih ili su zaključili ugovore o radu sa prijavljenim kandidatom. Nerijetko, iste kaznene prijave sadrže i jasne navode da je pozadina predhodnih odluka, kao takvih, motivirana koruptivnim razlozima na strani donositelja odluke o prijemu u radni odnos.

Obzirom da je prikrivena korupcija jedna od osnovnih, ali u svakom slučaju najteža, prepreka vladavine zakona, pravne države i jednakosti građana pred zakonom, predhodne kaznene prijave su izazvale značajnu pažnju u radu ovoga tužiteljstva, pa su iste, bez obzira i na njihovu anonimnost, bile predmet prethodnih provjera navoda iz prijava, što je činjeno u sadejstvu sa ovlaštenim službenim osobama iz agencija za provođenje zakona koje djeluju na području ovoga kantona.

Rezultati naših predhodnih aktivnosti nisu polučili značajne rezultate, tako da je samo u manjem broju slučajeva donesena naredba o provođenju istrage, a poslije toga i podignuta optužnica protiv odgovornih osoba zbog predhodno prijavljenih nezakonitih prijema u radni odnos, što je uzrokovano, kako praktičnim razlozima koji karakterišu procesuiranje ovih oblika krivičnih djela, tako i razlozima materijalno pravne prirode propisa koji regulišu zasnivanja radnih odnosa u državnim ustanovama i javnim preduzećima, koji su kao takvi pretežiti u odnosu na sve ostale razloge. U nastavku ćemo se osvrnuti na svaki od njih.

Praktični razlozi:

Kod poduzimanja radnji dokazivanja protupravnih radnji rukovoditelja državnih organa, javnih ustanova i javnih poduzeća, u ovoj oblasti, pretežno se oslanjamo na saslušanje svjedoka za koje postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavještenja o konkretnim protupravnim radnjama, njihovom počinitelju, kao i o drugim važnim okolnostima svakog konkretnog slučaja;

Slijedom okolnosti da nismo u mogućnosti identifikovati podnositelje anonimnih kaznenih prijava to smo odmah u startu hendikepirani za ocjenu pouzdanosti takvog izvora informacija, kao i mogućnosti da saslušamo istu osobu kao svjedoka, koja po sadržaju prijave ima direktna ili posredna saznanja o ovakvim protupravnim radnjama, drugim osobama koje imaju veća ili manja obavještenja o tom i takvom prijemu, kao što smo, u konačnom, onemogućeni i da istu osobu pozovemo na

kaznenu odgovornost zbog lažnog prijavljivanja, pošto se ne može isključiti niti opasnost od denunciranja rukovoditelja organa, ustanova ili poduzeća u vezi sa sadržajem prijave;

Anonimne kaznene prijave nemaju nikakvih materijalnih priloga, niti otkrivaju njihov put za pribavljanje, a ne sadrže niti obavještenja koje to sve druge osobe imaju direktna ili posredna saznanja o protupravnim radnjama na koje se prijava konkretno i odnosi;

U situaciji kada se prijava i poziva na tačno određene osobe, koje navodno imaju ovakva saznanja o protupravnosti predhodnih radnji kod odlučivanja o prijemu u radni odnos, suočavamo se sa “zidom šutnje”, jer te osobe u svojim svjedočkim iskazima negiraju bilo kakva saznanja, a onda ni oni sami u svojim iskazima uopće ne upućuju na druge osobe koje bi eventualno imale takva saznanja;

Materijalna dokumentacija koja se pribavlja u ovakvim slučajevima sama po sebi i po svome sadržaju nikada neće, niti je pružala osnov za činjenična zaključivanja o nezakonitom prijemu, koji bi onda kao takav imao i obilježja kaznenog djela propisanog u KZ-u FBiH, što je sasvim logično, kao što je logično da ista dokumentacija po svome sadržaju ne indicira koruptivne motive kod konkretnog odlučivanja o prijemu u radni odnos;

Materijalno pravni razlozi:

Kaznena djela koruptivnog karaktera, prema važećim odredbama materijalnog prava pretežitim dijelom spadaju u grupu kaznenih djela podmićivanja i kaznenih djela protiv službene i druge odgovorne funkcije. Karakteristika ovih kaznenih djela je u tome što pored protupravnosti, kao osnovnog objektivnog obilježja kaznenih djela, zahtjeva i kršenje drugih propisa blanketnog karaktera, u konkretnom slučaju propisa koji reguliraju procedure prijema uposlenika u državne institucije i javna poduzeća.

Upravo ovdje je prepoznat problem materijalno pravne prirode, jer je pozitivnim propisima iz ove oblasti, ostavljena velika mogućnost zlouporaba od strane rukovoditelja državnih institucija i javnih poduzeća, prilikom prijema uposlenika u radni odnos, na način da je navedenim propisima omogućeno **arbitrarno**, a ne *diskreciono* pravo rukovodilaca prilikom odlučivanja koji će uposlenici biti primljeni u radni odnos.

U nastavku, dat ćemo prikaz primjera normativne regulative koja omogućava navedene negativne pojave.

Ranijim odredbama **članka 42. Zakona o državnoj službi TK, u stavku 1.** je propisano je da *Rukovodilac organa državne službe, gradonačelnik ili načelnik postavlja kandidata sa Liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs iz članka 41. istog zakona, za državnog službenika.*

To znači da je na ovakav način data potpuna sloboda rukovoditelju organa državne službe da izabere bilo kojeg kandidata sa liste uspješnih kandidata, a koja lista je rangirana po broju osvojenih bodova u konkursnoj proceduri, što onda znači da može izabrati i zadnjeg kandidata sa liste.

Motiviran koruptivnim pobudama, nepotizmom i sl., sa mogućnošću izbora bilo kojeg kandidata sa liste uspješnih, bez ikakvog izuzetka i obrazloženja, uspostavlja nekažnjivu mogućnost ne prava na diskreciono odlučivanje, već svojevoljnog/arbitrarno odlučivanje.

U proceduri donošenja novog ***Zakon o državnoj službi u Tuzlanskom kantonu*** karakterističnim cijenimo odnos predlagača nacarta, prijedloga, a u konačnom i teksta odredbe ***članka 42 istoga Zakona koji je usvojen na Skupštini Tuzlanskog kantona***, iz kojeg se nacarta vidi pokušaj izmjene odredbi o postavljenju državnog službenika i suženju ovlaštenja rukovoditelja u izboru kandidata, što u konačnici ipak nije prihvaćeno, a koji u relevantnom dijelu za ovu informaciju glasi:“

▪ **Predloženi NACRT zakona:**

Članak 42.

(Postavljenje državnog službenika)

(1) Rukovoditelj organa državne službe, gradonačelnik ili načelnik postavlja kandidata sa Liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs iz članka 41. ovog zakona, za državnog službenika.

(8) *Protiv rješenja iz stavka (3) ovog člana može se izjaviti žalba Odboru za žalbe.*

▪ **PRIJEDLOG zakona Vlade Tuzlanskog kantona, koji je kao takav upućen u proceduru usvajanja Skupštini kantona:**

Članak 42.

(Postavljenje državnog službenika)

(1) Rukovoditelj organa državne službe postavlja najuspješnijeg kandidata sa Liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs.

(2) *Izuzetno, iz opravdanih razloga i uz obrazloženje, rukovodilac organa državne službe može postaviti kandidata bez obzira na redoslijed utvrđen na Listi uspješnih kandidata, a nakon obavljenog usmenog intervjua sa svim kandidatima sa Liste uspješnih kandidata.*

(3) *Pod opravdanim razlozima* iz stava (2) ovog člana podrazumjevaju se isključivo nacionalna i polna struktura u organu državne službe i prednost u zapošljavanju utvrđena posebnim propisima.

(11) Protiv rješenja iz stava (6) ovog člana može se izjaviti žalba Odboru za žalbe.

Na Skupštini Tuzlanskog kantona usvojen je tekst predhodnog članka iz predloženog nacarta zakona, koji tekst zakona je i objavljen u Službenim novinama TK-a, čime je primjenjiv stupanjem na snagu, tako da je brisana odrednica „najuspješniji kandidat“ iz

stavka 1, a posljedično tome u cjelosti je brisan stavak 2, a kako je Vlada to predložila u svom prijedlogu zakona.

- **Univerzitet u Tuzli** vrši prijem radnika iz reda nenastavnog osoblja putem konkursa/oglasa u skladu sa *Pravilnikom o radu Univerziteta u Tuzli broj: 04-7098-2/16 od 13.10.2016. godine*, prema kojem je u članku 21. stavak 3. propisano da se *prijem u radni odnos vrši se na osnovu rang liste kandidata koja sadrži bodove kandidata ostvarene na prethodnoj provjeri radnih sposobnosti i bodova po kriteriju „pripadnost braniocima i članovima njihovih porodica“*, a člankom 30. Istog Pravilnika da *Odluku o prijemu u radni odnos donosi Rektor, u daljem roku od 15 dana od dana prijema zapisnika o obavljenoj prethodnoj provjeri.*

Iz ovoga slijedi da niti jednom odredbom Pravilnika nije propisano da se bira najuspješniji kandidat ili kandidat sa najvećim brojem bodova, već je dispozitivno pravo Rektora da izabere bilo kojeg kandidata sa predložene liste uspješnih kandidata.

- **Prijem u MUP TK-a/Upravu policije** je reguliran Zakonom o policijskim službenicima Tuzlanskog kantona (*„Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 6/06, 11/07, 16/11 i 14/16*), komisija za izbor objavljuje konačnu listu kandidata koji će biti upućeni na osnovnu obuku za kadete tim da komisija prilikom intervju-a može uticati na konačan broj bodova svakog kandidata, dok na temelju konačne liste komisije, policijski komesar potpisuje ugovore o međusobnim pravima i obavezama za vrijeme trajanja osnovne obuke.
- **U javnim poduzećima i javnim ustanovama, bilo da su u isključivo državnom ili mješovitom državno-privatnom vlasništvu**, način prijema uposlenika, odnosno normativna regulacija, prepušten je na dispoziciju samih preduzeća odnosno ustanova, koje to pitanje regulišu internim aktima kao što su statuti i pravilnici. *Zakon o radu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 26/16)* kao krovni zakon, propisuje samo da se ugovor o radu zaključuje na neodređeno i određeno vrijeme, a ne reguliše procedure prijema u radni odnos, s tim da je posebna pažnja posvećena zabrani diskriminacije i to kako uposlenika, tako i lica koja traže zaposlenje, čime je itencija zakonodavca bila da se prilikom prijema u radni odnos, poslodavac rukovodi unaprijed određenim pravilima u pogledu poštivanja temeljnih ljudskih prava svih lica koja traže zaposlenje. Za pretpostaviti je da se zakonodavac rukovodio namjerom da opća pitanja radnih odnosa reguliše na jedinstven način za sve kategorije poslodavaca, podjednako u privatnom i javnom sektoru. Shodno tome, odredbom člana 118. stav 1. Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, poslodavac donosi i objavljuje pravilnik o radu kojim se, između ostaloga, *uređuju posebni uvjeti za zasnivanje radnog odnosa*, dok je ovim Zakonom propisana i obveza nadzora nad primjenom predmetnog zakona i na osnovu njega donesenih propisa, te je dužnost inspektora rada da daje upute poslodavcima i radnicima o najefikasnijem načinu primjene zakonskih propisa i obavještava organe uprave o uočenim nedostacima koji nisu posebno definisani postojećim zakonskim propisima, a sve u svrhu izbjegavanja izigravanja zakona.

Problematika zapošljavanja radnika u javnim poduzećima i javnim ustanovama, nije regulirana niti odredbama *Zakona o privrednim društvima* („*Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine*“ br. 81/15), kojim je jedino određeno da se postupak izbora i imenovanja članova uprave društva utvrđuje statutom.

Osim što nisu regulirane Zakonom o radu Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o privrednim društvima, procedure prijema uposlenika u radni odnos u javnim preduzećima, nisu regulisane ni *lex specialis* propisom, to jeste *Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine* („*Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine*“ broj 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12), kojim je samo u članu 11. tačka f). *predviđeno da uprava društva odlučuje o zapošljavanju i otpuštanju zaposlenika u skladu sa postupcima utvrđenim u poslovniku, te važećim zakonima*. Istina, članom 12. Zakona o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine propisana je obvezna konkursna procedura, ali prilikom imenovanja direktora Javnog preduzeća, s tim da niti ovim Zakonom nije bliže određen postupak izbora i imenovanja direktora Javnog preduzeća, već je to ostavljeno u dispoziciji javnih preduzeća, da ova pitanja bliže odrede svojim internim aktima.

U pogledu ***prijema u radni odnos uposlenika u javnim ustanovama***, *Uredbom sa zakonskom snagom o ustanovama* („*Službeni list Republike Bosne i Hercegovine*“ br. 6/92, 8/93 i 13/94), kao *lex specialis* propisom, određeno je da *radnici ostvaruju svoja prava u ustanovi, u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i pravilima ustanove*, dok ne sadrži druge odredbe kojima je regulisan postupak prijema radnika u radni odnos i uvjeti koje radnici trebaju zadovoljavati prilikom prijema u radni odnos, osim u odnosu na direktora javne ustanove, gdje je Uredbom decidno propisan postupak imenovanja.

Vršeći provjere po zaprimljenim prijavama, gdje je jedna od ključnih provjera bila analiza internih akata, statuta i pravilnika javnih preduzeća i javnih ustanova, gdje se *pokazalo da je javni sektor to iskoristio tako što je u svojim opštim aktima skoro bez izuzetka propustio regulirati proceduru prijema u radni odnos, odnosno regulirao ju je na način da je omogućio prijem u radni odnos bez objavljivanja potrebe za zapošljavanjem i po ukazanoj potrebi, odnosno bez obaveze raspisivanja konkursa/oglasa i bez bodovanja, isključivo uz ispunjavanja opštih uslova. Ovo uključuje i sve zdravstvene ustanove na području Kantona*.

Zaključak:

Koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštivanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sustavu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sustava.

Osim toga, Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja u našem ustavnom sustavu ima snagu ustavne odredbe i supremaciju u odnosu na bilo koji važeći zakon, naročito proklamira vladavinu prava, a njen poseban značaj se ispoljava u oblasti procesnog prava.

S ustavnopravnog aspekta jedina je obveza zakonodavca da pri uređivanju pojedinih instituta postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavljaju ustavi u Bosni i Hercegovini, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava.

Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi (lex certa).

Dalje želimo podsjetiti da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze, do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati. ***Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela.***

Ako smijem zapaziti, gornji dio zaključka je prilično krut za čitanje prosječnom čitaocu, za razliku od dijela koji slijedi.

Iz analize problematike zapošljavanja u državnim institucijama, i javnim preduzećima i javnim ustanovama, a koja je motivisana upravo evidentnim poteškoćama u postupanju, otkrivanju i procesuiranju počinitelja krivičnih djela koruptivnog karaktera u vezi sa zapošljavanjem u ove institucije, ukazuje da je ključ problema nepostojanje precizne normativne regulacije propisa prijema u radni odnos uposlenika, koja omogućava ili arbitran izbor kandidata sa konkursa od strane rukovoditelja ovih ustanova ili uopće ne propisuju obavezu raspisivanja javnog konkursa/oglasa. Izostankom konkursa, a to znači i javnosti, ne samo da je građanima uskraćeno pravo da ravnopravno učestvuju u potrazi za radnim mjestom, nego izostaje i mogućnost kontrole tako provedenog zapošljavanja.

Prijem u radni odnos u cijelosti je prepušten diskreciji rukovodioca ustanove ili preduzeća sa većinskim državnim kapitalom, što, u situaciji kada je javnost isključena, otvara prostor za zloupotrebe koje je nemoguće kontrolirati.

Jer, ukoliko zainteresirane osobe nemaju mogućnost prijave na konkurs, onda nemaju ni mogućnosti izjavljivanja pravnog lijeka. Preostaje im da se obrate tužilaštvima i ministarstvima unutrašnjih poslova radi kontrole prijema u radni odnos, a mi, uprkos uloženom trudu, najčešće ne možemo ništa korisno utvrditi budući da kandidat koji je primljen bez konkursa po pravilu ispunjava opće uslove.

U ZZO TK prisutna je i jedna naročita, diskriminacijska odredba prema kojoj se za zasnivanje radnog odnosa na neodređeno vrijeme mogu kandidirati samo uposlenici Zavoda, odnosno osobe koje su već radila u Zavodu.

Ovakvo stanje u normativnoj regulaciji procedura zapošljavanja u državnim institucijama, i javnim preduzećima i javnim ustanovama, ukazuje da je ključna odgovornost na strani zakonodavne vlasti,

koja bi pod hitno trebala inicirati a potom i provesti izmjenu propisa koji uređuju ovu oblast, na način uvođenja obaveze raspisivanja javnog oglasa za prijem uposlenika, ali i sužavanja mogućnosti arbitrarnog odlučivanja rukovoditelja ovih organa prilikom izbora kandidata. U prelaznom periodu, neophodno je da inpekcije rada češće vrše inpekcijski nadzor, te u tom smislu daju upute poslodavcima, da svojim internim aktima decidno urede postupke zapošljavanja u javnim preduzećima i javnim ustanovama, na koji način bi se uticalo na ove poslodavce u pogledu obaveznosti provođenja konkursne procedre prilikom prijema novih uposlenika u radni odnos.

Na kraju cijenimo da niti jedan sistemski zakon ne sprečava donošenje kantonalnog propisa kojim bi se, bar, propisala obveza raspisivanja konkursa ili oglasa pri popunjavanju upražnjenih radnih mjesta, na koji način bi svi građani, koji ispunjavaju formalne uvjete, mogli ravnopravno aplicirati za posao, a posebno ne i da se izvršio bodovanje u cilju izbora najboljeg kandidata za javnu službu.

14). Tijekom 2018 godine pokrenuta je inicijativa i prema Vrhovnom sudu FBiH, koja je imala sljedeće relevantno značenje:”

...

1). U svrhu ove inicijative pozivamo se na značenje odredbe **članka 35. Zakona o sudovima Federacije Bosne i Hercegovine**, koja u relevantnom dijelu glasi:“

...

Vrhovni sud Federacije ima proširenu opću sjednicu na kojoj se **zauzimaju načelni stavovi o pitanjima koja su od interesa za primjenu federalnih zakona.**

Proširenu opću sjednicu sačinjavaju: **predsjednik suda i suci Vrhovnoga suda Federacije i određeni broj sudaca u svojstvu izaslanika kantonalnih sudova.**

...

2). Kod izvršavanja zakonom propisanih autoriteta tužitelja iz **članka 45. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** (ZKP FBiH) institucionalno se suočavamo sa različitim sudskim praksama općinskih sudova na području Tuzlanskog kantona, kao prvostupanjskih sudova, kao i Kantonalnog suda Tuzla u prvo i drugostupanjskim postupcima pred ovim sudom, a vezano za bitna pitanja koja se vezuju za primjenu procesnih i matrijalnopravnih odredbi federalnih zakona, posljedično čemu smatramo opravdanim pokretanje predmetne inicijative pred Vašim, kao najvišim, sudom u Federaciji BiH.

3). Pitanja kojima iniciramo načelne stavove Vašeg suda prepoznajemo na sljedeći način:

A). Prvo pitanje koje kandidiramo, kao pitanje koje je od interesa za primjenu federalnih zakona, vezujemo za primjenu procesnih odredbi iz **članaka 330., 331a. i 332. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** (ZKP-a FBiH).

Naime, ova pitanja se odnose na odlučivanje drugostupanjskih sudova po žalbama stranaka i branitelja izjavljenih na presude prvostupanjskih sudova, a konkretno kada drugostupanjski sudovi odluče da svojim rješenjima prvostupanjsku presudu ukinu.

Naime, u predhodnom smislu odredbom članka 330. stavak 1. ZKP-a FBiH propisano je da će drugostupanjski sud *uvažavajući žalbu rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, odnosno odrediti održavanje pretresa pred drugostupanjskim sudom* kada postoje opravdani razlozi da se predmet *ne vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, ...*

Dalje **ZKP FBiH** u relevantnom dijelu za predhodno glasi:“

Članaka 331a. stavak 3. i 4.

...

Na novom glavnom pretresu, stranke i branilac mogu isticati nove činjenice i iznositi nove dokaze.

*Prvostupanjski sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svojoj odluci. Iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje **BIT ĆE** prihvaćeni kao dokazi i mogu biti pročitani ili reproducirani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno, kao i u slučaju ako je to ovim zakonom drukčije određeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav (2) tačka e) ovog zakona.*

Članak 332. stavak 1. i 2.:

Odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostupanjskom postupku shodno se primjenjuju i na pretres pred drugostupanjskim sudom.

*Ako drugostupanjski sud ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje **BIT ĆE** prihvaćeni kao dokazi i mogu biti pročitani ili reproducirani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne strane ili branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne strane ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, kao i u slučaju ako je to ovim Zakonom drugačije određeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 276. stav (2) tačka e) ovog Zakona.*

...

Posebnim zapažamo različito prakticanje predhodnih procesnih odredbi prvostupanjskih i drugostupanjskih sudova nakon ukidanja prvostupanjskih presuda i ponavljanja postupaka na sljedeći način:

Kada drugostupanjski sud ukine prvostupanjsku presudu i predmet vrati prvostupanjskom općinskom sudu na ponovno suđenje (čl. 330. st. 1. ZKP FBiH) ovaj sud na ponovljenom suđenju,

u dijelu „Izvođenje dokaza“, ponovno neposredno izvodi sve dokaze koji su već bili neposredno izvedeni pred tim sudom, pa tako ponovno pismeno poziva na suđenje sve svjedoke/vještake optužbe i obrane, a na ponovnom suđenju isti se od stranaka i suda ponovno ne ispituju direktno i unakrsno, nego se njima postavi samo pitanje da li ostaju kod ranijeg iskaza, pa kada svjedok/vještak odgovori potvrdno, onda sud postavlja dodatno pitanje ima li dodatnih pitanja stranaka i branitelja i time se završava „neposredno“ izvođenje ovih dokaza.

Suci prvostupanjskih sudova ovako postupaju i pored činjenice da se tužitelji pozivaju na značenje gore citirane relevantne odredbe iz članka 331a. stavak 4. ZKP-a FBiH, tražeći da iskazi svjedoka/vještaka, koji su na ranijem suđenju bili direktno i unakrsno ispitani, kao i zapisnici o njihovom saslušanju u istrazi, koji su bili korišteni kod njihovog predhodnog ispitivanja kao svjedoka, kao i pismeni nalaz i mišljenje vještaka, koji je nakon njihovog ispitivanja već bio uveden u dokazni materijal, budu prihvaćeni jer su na predhodnom suđenju već bili neposredno izvedeni, po njihovom direktnom i unakrsnom ispitivanju od stranaka i branitelja, jer pozvana odredba obligatorno nameće prihvaćanje već izvedenih dokaza na ranijem suđenju pod uvjetima da je postupljeno na predhodan način.

Suci se kod ovakvog postupanja pozivaju na značenje odredbe članka 266 stavak 2 i 3. ZKP-a FBiH, odnosno da glavni pretres mora početi iznova i svi se dokazi moraju ponovo neposredno izvesti za slučaj da glavni pretres počinje pred drugim sucem, odnosno ako se izmijenio sastav vijeća ili je odlaganje glavnog pretresa trajalo duže od 30 dana.

Ovakvo prakticiranje procesnih odredbi od strane sudaca u ponovljenom prvostupanjskom postupku je, po našem mišljenju, necjelishodno, te nije ni sukladno sa ostalim odredbama procesnog zakona koji regulišu odnosnu oblast.

Naime, kako je gore navedeno, prema odredbi članka 332. stavak. 1. ZKP-a FBiH, odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostupanjskom postupku shodno se primjenjuju i na pretres pred drugostupanjskim sudom. Odmah nakon toga, u stavku 2. istog članka, kao posebna odredba, rečeno je da će, ukoliko drugostupanjski sud ustanovi da je ponovo potrebno izvesti već izvedene dokaze u prvostupanjskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje biti prihvaćeni kao dokazi. Znači, u ovom slučaju ne ostavlja se nikakva alternativa, koju po našem mišljenju i ne treba ostavljati. Naprosto, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka iz prvostupanjskog postupka moraju biti prihvaćeni kao dokazi na način njihovog čitanja ili reprodukcija. Ako je to tako, a jeste, onda se ukazuje nepravilnim pozivanje na odredbu članka 266. stavak 2 i 3 ZKP-a FBiH, u situaciji kada se provode dokazi u ponovljenom prvostupanjskom postupku. Ovo tim prije, jer se i pretres pred drugostupanjskim sudom održava pred drugim članovima vijeća, kao i pred drugim sucem (sucima) i održava se sigurno nakon isteka od 30. dana od posljednjeg pretresa održano, u istom slučaju, pred prvostupanjskim sudom, pa se, opet, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka prihvataju kao dokaz.

Ako u tim procesnim okolnostima odredba članka 332. stavak 2. ZKP-a FBiH jasno i nedvosmisleno kaže da će drugostupanjski sud, u pretresu koji će se održati pred njim, iskaze ispitanih svjedoka i vještaka prihvatiti kao dokaze, onda nema baš nikakvog razloga da to ne učini prvostupanjski sud u ponovljenom postupku pred tim sudom njihovim čitanjem ili

reporodukovanjem, *tim prije što na to jasno i nesumnjivo ukazuje odredba članka 331a. stavak 4 ZKP-a FBiH, u kojem se, ponavljamo, kaže da će iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pisani nalaz i mišljenje biti prihvaćeni kao dokazi, pod istim onim okolnostima pod kojima se prihvaćaju iskazi svjedoka i vještaka u pretresu pred drugostupanjskim sudom.*

Na suprotno razmišljanje, naprosto, ne može uticati činjenica da se ponovljeni glavni pretres u prvostupanjskom postupku vodi pred drugim sucem.

U konačnom, i nije zanemarljivo, i taj sudac koji će suditi u ponovljenom prvostupanjskom postupku, ima pred sobom i zapisnike sa glavnog pretresa, gdje su svi svjedoci i vještaci saslušani, te ima iskaze svjedoka iz istrage i pisane nalaze i mišljenje vještaka. Pa čemu onda sve iznova provoditi, osim ako se ne zadovoljava samo puka forma, tim prije što, kako smo gore naglasili, svjedoci i vještaci, koji su ponovo pozvani, samo potvrde da su dali svoje iskaze i nalaze i mišljenja u predhodnom postupku i da kod istih ostaju, pri čemu oni i ne budu ponovno izloženi direktnom i unakrsnom ispitivanju.

Ovdje se posebice zapaža iskustvo ovog tužiteljstva da u postupcima u kojima se održava pretres pred Kantonalnim sudom u Tuzli, kao drugostupanjskim sudom, taj sud primjenjuje odredbu članka 332. stavak 2. ZKP-a FBiH, ali i odredbu članka 331a. stavak 4. ZKP-a FBiH, u situacijama kada se pred tim sudom vodi ponovljeni prvostupanjski postupak. Nasuprot tome, općinski sudovi sa područja Tuzlanskog kantona, u ponovljenim prvostupanjskim postupcima, u pravilu, ne primjenjuju odredbu članka 331a. stavak 4. ZKP-a FBiH, nego se svi svjedoci i svi vještaci ponovo pozivaju i na predhodan način „saslušavaju“.

U suprotnom, slijedeći dosadašnju praksu, ponovljeni prvostupanjski postupak bi znatno izgubio na dinamici, bio bi neekonomičan jer bi se stvarali dodatni troškovi i bio bi pogodno tlo za onoga tko želi kazneni postupak odugovlačiti, pri čemu nije bez značenja istači značenja stavka 2. članka 14. ZKP-a FBiH po kojem je dužnost suda da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku, kao načela jednkosti u postupku iz članka 15. ZKP-a FBiH koje nameće u dužnost sudu da stranke i branitelje tretira na jednak način i da svakoj strani pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi, što sve ne bi bilo povrijeđeno posebno propisanim načinom izvođenja doklaza kao u članku 331a ZKP-a FBiH.

Predhodan stav ne umanjuje vrijednosti da sud u razumnom roku okonča kazneni postupak, što nije samo pravo optužene osobe nego i javni interes koji tužiteljstvo zastupa u izvršenju svojih nadležnosti.

Naravno, sve rečeno ne sprečava da se pojedini svjedoci i vještaci, uz obrazloženi prijedlog stranaka i branitelja, a po odluci suda, u ponovljenom glavnom pretresu, kao i na pretresu pred drugostupanjskim sudom, budu ponovo pozovani svjedoci radi dopune njihovih iskaza, odnosno nalaz i mišljenje, kao i da budu izvedeni novi dodatni dokazi a kako je to i propisano u stavku 3. članka 331a). ZKP-a FBiH i članku 332. stavak 1. istoga Zakona.

- Iz razloga u predhodnom *iniciramo* **NAČELAN STAV Vašeg suda** o pitanjima koja su od interesa za primjenu predhodnih odredbi federalnih zakona, a posebice da li prvostupanjski sudovi, nakon što prvostupanjska presuda bude ukinuta u žalbenom postupku, na ponovljenom glavnom pretresu pred prvostupanjskim sudom, ili na pretresu pred drugostupanjskim sudom, ako o otvaranju pretresa odluči drugostupanjski sud u ukidbenom rješenju nakon prvog ukidanja, ili kada je taj pretres obavezan kada osporena prvostupanjska presuda u istom predmetu bude od drugostupanjskog suda drugi puta ukinuta, *kada to stranke i branitelj traže, moraju biti ponovno neposredno izvedeni i pored činjenice da su na glavnom pretresu, koji je predhodio osporenoj presudi, bili neposredno izvedeni i pri tome svjedoci i vještaci bili izloženi direktnom i unakrsnom ispitivanju, a da isti kod takvog predlaganja nisu dužni da navedu posebne opravdane razloge za takav zahtjev, ili je prvostupanjski sud po ZKP FBiH ovlašten da, bez izjašnjenja stranaka i branitelja, konstatira na glavnom pretresu da preuzima iste dokaze i da oni mogu biti pročitani ili reproducirani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja već bili unakrsno ispitani od suprotne strane ili branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne strane ili branitelja iako im je to bilo omogućeno.*

Predhodno pitanje se nužno ne vezuje za procesnu situaciju kada stranke i branitelj, nakon predhodnog, sukladno članku 331 a). ZKP-a FBiH, prihvaćanja dokaza u ponovljenom postupku, *predlažu i ističu razloge za ponovno ispitivanje istih svjedoka i vještaka na sasvim druge relevantne okolnosti, na koje nisu bili predhodno direktno ili unakrsno ispitivani na glavnom pretresu koji je predhodio ukidanju prvostupanjske presude.*

U konačnom stav Vašeg suda treba da obuhvati i odgovor na pitanje da li odredbe članaka 331a. stavak 4 i 332 stavak 2 ZKP-a FBiH, u ponovnom postupku nakon ukidanja prvostupanjske presude, kako pred prvostupanjskim, tako i pred drugostupanjskim sudom isključuju primjenjivost odredbe članka 226 stavak 2 i 3 ZKP-a FBiH, *obzirom da je uvijek za očekivati da će do odluke drugostupanjskog suda po žalbi, kao i ponovnog zakazivanja glavnog pretresa, po ukidanju prvostupanjske presude, pred prvostupanjskim sudom proteći propisani rok od 30 dana, a kod stalne izmjenjivosti sudaca da će u ponovnom postupku odlučivati ili novi predsjednik vijeća, ili izmjenjeni sastav vijeća sudaca, ili novi sudac pojedinaac.*

Na kraju želimo da akceptiramo da drugostupanjski sud, nakon odluke o ukidanju prvostupanjske presude, u obrazloženju, u pravilu, ne daje upute prvostupanjskom sudu u predhodnom smislu, što onda i dalje održava nedoumice koje kao takve doprinose da postupak neopravdano i van značenja zakona predugo traje.

- B).** Sljedeće pitanje koje kandidiramo, kao pitanje koje je od interesa za primjenu federalnih zakona, vezujemo za primjenu procesnih odredbi iz **članka 246. ZKP-a FBiH**, a posebno u dijelu koji je relevantan za naknadno:“

...

- (6) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje *sud provjerava:*

a) da li je do sporazuma o priznanju krivnje došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja sa mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane uz imovinsko-

pravni zahtjev, oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom i troškove kaznenog postupka,

b) da li postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženog,

c) da li optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivnje odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći,

...

(7) Ako sud prihvati sporazum o priznanju krivnje, izjava optuženog će se unijeti u zapisnik i nastaviti sa raspravom za izricanje krivičnopravne sankcije predviđene sporazumom.

Sve naknadno što će biti navedeno u sebi sadrži pretpostavke da su ispunjeni svi predhodno propisani uvjeti za sudsko prihvatanje sporazuma i donošenje presude koja u cjelosti odgovara zaključenom sporazumu.

Međutim, u posljednje vrijeme svjedoci smo sve većeg broja žalbi izjavljenih protiv prvostupanjskih presuda donesenih na osnovu zaključenih sporazuma o priznanju krivnje, pri čemu se u žalbama ističe žalbeni osnov bitne povrede kaznenog postupka iz članka 312. stavak 1. točka k) ZKP-a FBiH, pri čemu se ističu posebni žalbeni razlozi sa tvrdnjom da presuda ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o relevantnim činjenicama, kao i iz osnova propisanog u stavku 2 članka 312 ZKP-a koji postoji ako sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude, pri čemu se ova nepravilnost najčešće odnosi na nepravilne primjene odredbi članaka 296 stavak 2 i članka 307 stavak 7 ZKP-a FBiH, što onda dovodi u pitanje zakonitost sudske provjere sporazuma u smislu da li postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženog.

To se najčešće dešava iz razloga što sudije prvostupanjskog suda prilikom izrade presude i davanja razloga u obrazloženju, ne vrše savjesnu ocjenu i obrazlaganje dokaza kako pojedinačno, tako i u međusobnoj vezi, iz kojih dokaza proizilazi krivnja optuženih, nego ih najčešće samo nabroje.

Zbog svega navedenog, žalbeni razlozi su najčešće osnovani, što onda ima za posljedicu ukidanje prvostupanjske presude u smislu članka 330. stavak 1. ZKP F BiH.

Upravo u ovakvim i sličnim situacijama, kada drugostepeni sudovi nađu da postoji predhodna bitna povreda procesnog zakona, a imajući u vidu da je ovim zakonskim odredbama propisano da će se prvostepena presuda ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje... bitnim se postavlja pitanje u koju fazu će se predmet vratiti s obzirom da suđenja nije ni bilo.

Cijenimo da je kod odgovora na predhodno pitanje od odlučnog značenja i činjenica da žalbe obrane ne dovode u pitanje predhodno citirane zahtjeve ZKP-a FBiH kod sudske provjeravanja sporazuma, a posebno dio koji se uobičajno žalbom i ne dovodi u pitanje, a to je da je optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivnje odrekao prava na suđenje.

U konačnom, a vezano sa predhodno navedeno, zapažamo dvojnost u odlučivanjima drugostupanjskih sudova po žalbama koje se pozivaju na predhodan žalbeni osnov i predhodne konkretne razloge.

Tako je u dva drugostupanjska rješenja, u kojima je odlučivano o žalbama, iz predhodnog osnova i razloga, bilo odlučeno da se predmeti vraćaju prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje, a pri tome je navedeno i sljedeće:”

...Predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje s obzirom da se pretres pred drugostepenim vijećem, u smislu odredbe člana 332. ZKP FBiH, može održati samo u slučaju ukidanja prvostepene presude kojoj je prethodilo održavanje glavnog pretresa na kojem su neposredno izvođeni dokaz.

Pri ponovnom odlučivanju o sporazumu o priznanju krivnje, zaključenog između navedenih optuženih i Kantonalnog tužiteljstva..., sud će otkloniti nedostatke na koje je ukazano ovim rješenjem, pa će, nakon brižljive i savjesne ocjene svih relevantnih okolnosti, moći donijeti pravilnu i na zakonu zasnovanu odluku...

...S obzirom da se radi o skraćenom postupku koji se provodi u procesnoj situaciji kada je optuženi priznao krivnju, predmet se vraća prvostepenom sudu samo na ponovno odlučivanje, tako da se bitna povreda odredaba krivičnog postupka na koju je ukazano ovim rješenjem, otkloni navođenjem konkretnih i potpunih razloga u odnosu na zaključak o obliku vinosti sa kojim je u konkretnom slučaju postupao optuženi. Dakle, prvostepeni će sud i u odnosu na taj zaključak postupiti u smislu člana 305. stav 7. ZKP FBiH, tj. određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane i zašto, pa će nakon toga biti u prilici da donese pravilnu i na zakonu utemeljenu odluku...

Suprotno predhodnom zapažamo praksu gdje drugostupanjski sud, iz istih činjeničnih i procesnih razloga, odlučujući o ukidanju prvostupanjske presude, predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, iako se činom zaključivanja sporazuma sam optuženi odrekao prava na suđenje.

Time se ostavlja dilema da li je prvostupanjski sud, nakon ukidanja njegove presude iz predhodno akceptiranih procesnih razloga, mora da otkloni takvu bitnu povredu kaznenog postupka na način što će pismeno izraditi novu presudu, čija izreka ostaje potpuno identična prvoj, ali će u obrazloženju te presude biti otklonjene predhodne, od drugostupanjskog suda, prepoznate bitne procesne povrede (čl. 312 stav 1 k) i st. 2, u vezi sa čl. 296 st. 2 i čl. 305 st. 7, ZKP-a FBiH, a da pri tome nije dužan da postupak vraća u fazu ročišta, sa pozivanjem stranaka i branitelja radi ponovnog razmatranja sporazuma u punom kapacitetu kako je to određeno u predhodno citiranoj odredbi ZKP-u FBiH, jer se zakonitost tog dijela procedure ni žalbom nije sporio.

Dakle, da li tada predmet vraća prvostupanjskom sudu u fazu ročišta za razmatranja sporazuma o priznanju krivnje, a onda i u fazu ročišta za izricanja krivičnopravne sankcije iz sporazuma, ili u fazu izrade pismenog otpravka prvostepene presude, u kojoj fazi je povreda i nastala, a u cilju otklanjanja bitne povrede iz pismeno izrađene presude.

Iskustva iz prakse pokazuju da to postoji neujednačeno sudsko postupanje, vjerojatno zbog dilema koje stvara zakonska formulacija članka 330. stavka 1. ZKP-a FBiH, a po kojoj će drugostupanjski sud prvostupanjsku presudu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje...

Na kraju i ovome dijelu želimo da akceptiramo da drugostupanjski sud, nakon odluke o ukidanju prvostupanjske presude, u obrazloženju svoga rješenja, u pravilu, ne daje upute prvostupanjskom sudu u predhodnom smislu, što onda i dalje održava nedoumice koje kao takve doprinose da postupak neopravdano i van značenja zakona predugo traje, pri čemu prvostupanjski sudovi, u pravilu, održavaju ročišta, iako se radilo "samo" o nezakonitostima prilikom donošenja presude, ali ne i o predhodnim nezakonitostima.

- ❖ Iz razloga u predhodnom iniciramo **NAČELAN STAV Vašeg suda** o pitanjima koja su **od interesa za primjenu predhodnih odredbi federalnih zakona**, a posebice da li je u ponovljenom prvostupanjskom postupku, u kojem je presuda donesena po sporazumu o priznanju krivnje optuženog i tužiteljstva, pri čemu je po žalbi ta presuda ukinuta iz predhodnih razloga koji se vezuju samo za presudu, po zakonu potrebno ponovno predhodno održati ročište/a na kojem će biti razmatran sporazum, a po prihvatanju nastaviti isto ročište radi izricanja kaznenu sankciju, na koje je onda nužno ponovno pozvati stranke i branitelja, ili to ročište ima neki drugi karakter, s tim da kod svako njegovog održavanja mora biti ponovno osigurano prisustvo stranaka i branitelja.

C). Sljedeće pitanje koje kandidiramo, kao pitanje koje je od interesa za primjenu federalnih zakona, vezujemo za primjenu matrijalno pravne odredbe članka 35 KZ-a FBiH, u njegovom stavku 1., kojom je propisano **da krivnja postoji ako je počinitelj u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio uračunljiv i pri tome postupao s umišljajem**, dok je stavkom 2. propisano **da krivnja za kazneno djelo postoji i ako je počinitelj postupao iz nehata, ako to zakon izričito predviđa**.

U vezi sa predhodnim bitne su i procesne odredbe iz **članka 242 stavak 1c). i članka 300 stavak 1a). ZKP-a FBiH, a vezano za iste i odredba članka 312 stavak 1 k). istoga Zakona**

Naime, prema do sada usvojenoj sudskoj praksi zapažamo različito postupanje prvostupanjskih i drugostupanjskog suda, koji su nadležni za područje Tuzlanskog kantona, u odnosu na stavove i sudsku praksu Vašeg suda, što se prepoznaje na sljedeći način:

Karakterističnim cijenimo sudsko odlučivanje Vašeg suda kroz drugostupanjske postupke u kojima se predhodna pitanja koja se žalbama čine spornima razrješavaju na način kao Vašim odlukama br. 07 0 K 012097 17 Kž i br. 09 0 K 015940 16 Kž 6, koje u relevantnom dijelu za ovaj dio inicijative u biti glase:"

Ni ovi žalbeni prigovori branitelja nisu osnovani.

Prije svega izreka pobijane presude nije nerazumljiva jer ista sadrži u smislu člana 300. stav 1. tačka a) ZKP FBiH sve potrebne činjenice i okolnosti počev od toga za koje krivično djelo je optuženi oglašen krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe

krivičnog zakona. Ukazivanje žalbom branitelja da je u izreci pobijane presude izostao psihički odnos optuženog prema djelu, ovaj sud cijeni nepotrebnim, suvišnim, imajući u vidu konkretno krivično djelo za koje je optuženi pobijanom presudom oglašen krivim, gdje se podrazumijeva umišljaj, što dalje znači da se takvo djelo i ne može učiniti iz nehata. Kako su u obrazloženju pobijane presude sadržani na strani 33. pasus 1. razlozi o odlučnim činjenicama u pogledu psihičkog odnosa optuženog tempore criminis, koje razloge ovaj sud cijeni prihvatljivim i sasvim dovoljnim, tako da u tom dijelu nisu izostali razlozi o odlučnim činjenicama. To dalje znači, da prvostepeni sud nije učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKP FBiH.”

Dakle, po predhodnom decidiranom stavu Vašeg suda nije nužan činjenični opis umišljaja u činjeničnoj dispoziciji optužnice, pa time niti u činjeničnom dijelu izreke prvostupanjske presude, ako je njihov predmet kazneno djelo koje se po Zakonu može počinuti isključivo sa umišljajem, dok takav zahtjev nužno postoji u slučajevima kada je po zakonom propisano da se kazneno djelo koje je predmet dispozicije optužnice, a time i izreke presude, može počinuti ne samo umišljajno nego i iz nehata, koja distinkcija ja sasvim razložna i opravdana, jer bi u suprotnom, u ovoj drugoj opciji, kako dispozicija optužnice, tako i izreka presude bili nerazumljivi i ne bi odgovarali obveznim standardima iz članka 242 stavak 1c). ZKP-a FBiH i članka 300 stavak 1a). istoga Zakona.

Suprotno predhodnom, posebnom zapažamo sasvim drugi standard u odlučivanjima prvostupanjskih i drugostupanjskog suda na području ovoga kantona, koji kod odlučivanja po našim optužnicama i žalbama obrane na prvostupanjske presude, u kojim žalbama se oni pozivaju na žalbeni osnov u bitnoj povredi kaznenog postupka iz članka 312 stavak 1. točka k). ZKP-a FBiH, sudovi prihvataju osnovanost žalbenih tvrdnji da je izreka presude nerazumljiva jer ne sadrži činjenice i okolnosti kojima se pravda umišljaj, a to bez obzira što su u obrazloženju iste presude dati razlozi o umišljajnom učinku počinitelja kaznenog djela, a to sve opet i pored činjenice da je predmet sudskog odlučivanja bilo kazneno djelo koje se po Zakonu može počinuti isključivo sa umišljajem.

Predhodno, sudsko odlučivanje, koje je bitno različito od odlučivanja Vašeg suda, neminovno dovodi do uvažavanja žalbi obrane, vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje prvostupanjskom sudu, čime se bitno narušava razuman rok u sudskom kaznenom odlučivanju, izazivaju se dodatni, ne mali, troškovi ponovljenog kaznenog postupka, sa rizikom da ukoliko tužitelj, u predhodnom smislu, ne intervenira u činjeničnom dijelu optužnice na ponovljenom suđenju da sud donese oslobađajuću presudu, a drugostupanjski takvu konačno i potvrdi, pa takvu presudu da donese i kada se ona donesi nakon otvorenog pretresa pred tim sudom, čime se bitno narušava javni interes privođenja pravdi počinitelja kaznenih djela, jer se otvara rizik od nekažnjivosti zločina.

Naše inerveniranje, vezano za predhodno sporno sudsko odlučivanje, pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudovima na području ovoga kantona, koje je posebno činjeno iz razloga jer se pred istima sudovima pravomoćno i okončavao kazneni postupak, pozivanjem na predhodno navedene stavove Vašeg suda iz pomenutih odluka uopće nije urodilo plodom, tako da svi rizici takvog odlučivanja i dalje stoje.

- ❖ Iz razloga u predhodnom *iniciramo* **NAČELAN STAV Vašeg suda** o pitanjima koja su od interesa za primjenu predhodno pomenutih odredbi federalnih zakona, a posebice **da li činjenični opis dispozicije potvrđene ili na glavnom pretresu izmjenjene optužnice, a time i činjenični dio izreke presude, MORA da sadrži činjenice i okolnosti koje se vezuju za primjenu članka 35 KZ-a FBiH, tj. za umišljajni učin počinitelja djela, a da je to nužno i u slučajevima kada se radi o kaznenim djelima koja se po Zakonu mogu počiniti samo sa umišljajem, a u slučaju ako to ne one ne sadrže da je onda primjeniva odredbe članka 312 stavak 1 k). ZKP-a FBiH, što je samo po sebi dovoljno da dovede do ukidanja prvostupanjske presude, a za slučaj presuđenja od drugostupanjskog suda, kada tužitelj činjenično ne intervenira u predhodnom smislu, da to, u konačnom, mora dovesti do oslobađajuće presude.**

D). Sljedeće pitanje koje kandidiramo, kao pitanje koje je od interesa za primjenu federalnih zakona, vezujemo za primjenu odredbe **članka 333. stavak 1. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine** (KZ FBiH), kojom je propisano kazneno djelo *Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti, a s tim u vezi i za primjenu članaka 242. stavak 1. c). i 300. stavak 1. a). ZKP-a FBiH.*

Prema našem prakticanju predhodne materijalnopravne odredbe i njene distinkcije od odredbe kojom je propisano kazneno djelo *Ugrožavanja javnog prometa iz članka 332. stavak 1 KZ FBiH*, mi smo prepoznavali da su zakonom propisana obilježja ovih kaznenih djela takva da ovo drugo kazneno djelo ima jasan, zakonom propisani, blanketni karakter, jer ova materijalnopravna odredba zakona upućuje na primjenu blanketnog propisa, na način koji u relevantnom dijelu glasi: „...učesnik u prometu koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet...“, dok takav karakter djela nije propisan u odredbi *članka 333. stavak 1. KZ FBiH*, jer ta odredba zakona u relevantnom dijelu glasi: „Tko pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja prijevoznim sredstvom, iako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni promet...“.

Suprotno našem predhodnom stavu Kantonalni sud Tuzla stoji na stajalištu da je i kazneno djelo iz *članka 333. stavak 1. KZ-a FBiH*, po svojoj suštini, djelo blanketnog karaktera kroz zakonom propisano obilježje ovoga djela „...*ugrožavanja javnog prometa...*“, tako da presuda, a onda i optužnica, MORA da sadrži blanket koji je propisan u Zakonu o osnovama sigurnosti prometa na putovima BiH, tako da samo navođenje *odredbe ovoga zakona iz članka 174.*, kojom je propisana zabrana upravljanja vozilom u stanju alkoholiziranosti, nije dovoljna, nego se nameće obligatornost u jasnom naznačavanju i drugi blanketni propisi koji su povrijeđeni, kao što su npr. članci 36., 37., 38., 39., 43. i dr. ZOSSIP BiH, čime se potpuno zanemaruje da po *članku 333 stavak 1. KZ-a FBiH* ugrožavanje javnog prometa, kao osnovna posljedica ovoga djela, koja je u kauzalnoj vezi sa stanjem očite nesposobnosti za sigurnu vožnju učesnika u prometu, čime je to samo faktičko ali ne i blanketno pitanje, koje opet kao takvo proizilazi i iz *članka 332 stavak 1. KZ-a FBiH*, kojim je propisana ista osnovna posljedica koja se dovodi u vezu sa kršenjem *prometnih propisa*.

Predhodna sudska praksa, koja se, kao takva, vezuje i za drugostupanjski postupak pred Kantonalnim sudom Tuzla, kod odlučivanja po žalbama stranaka i branitelja protiv presuda prvostupanjskih sudova na području Tuzlanskog kantona, dovodi do pravomoćnosti sudskih

odluka kojim optuženi mogu biti oslobođeni od optužbe, iz razloga jer optužnica nije sadržavala sve ono što po odredbi članka 242. stavak 1. točka c). ZKP-a mora da sadrži, pa tako i opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja kaznenog djela, pa onda niti presuda koja može da se odnosi samo na potvrđenu ili na glavnom pretresu izmjenjenu optužnicu, prihvatanjem takve optužnice, ne bi sadržavalo sve ono što mora da sadrži, u smislu članka 300 stavak 1 točka a). ZKP-a FBiH, da bi oglasila krivom optuženu osobu za djelo koje je po zakonu propisano kao ovo kazneno djelo.

Predhodne odluke će biti donesene u drugostupanjskom postupku kako po žalbi obrane, tako i po žalbama tužitelja, pa čak i onda kada je žalba izjavljena samo od tužitelja zbog odluke o kazneno pravnoj sankciji, dakle ne u korist optuženog, jer se radi o materijalno pravnom pitanju koje traži odgovor na pitanje da li je djelo kako je ono opisano u optužnici kazneno djelo koje je propisano u zakonu, pa ako ono u optužnici nema predhodan blanketni karakter, onda bi proizašlo da to opisano djelo i nije kazneno djelo kako je ono opisano u zakonu, što drugostupanjski sud, po članku 321. ZKP-a FBiH, pazi po službenoj dužnosti, što bi u konačnom dovelo i do pravomoćne oslobađajuće presude (članak 299 točka a). ZKP-a FBiH).

- Iz razloga u predhodnom *iniciramo* **NAČELAN STAV Vašeg suda** o pitanjima koja su od interesa za primjenu predhodnih odredbi federalnih zakona, a posebice da li činjenični opis dispozicije potvrđene, ili na glavnom pretresu izmjenjene optužnice, a time i činjenični dio izreke osuđujuće presude, kada je njihov predmet kazneno djelo iz članka 333 stavak 1. KZ-a FBiH **MORA** da sadrži činjenične navode o povredi blanketnih propisa, kao i navođenje koji je tačno takav propis povrijeđen, što u sebi ne sadrži pitanje postojanja i obveze navođenja članka 174 ZO SSP BiH koji se vezuje za stanje alkoholiziranosti, ili je u konačnici dovoljno da se o tim pitanjima može raspraviti kroz razloge u obrazloženju presude kao činjenično, ali ne i nužno kao pravno pitanje.

E). U konačnici, naš institucionalni stav jeste da sadašnje stanje stvari, kako ono proizilazi iz sudske primjene predhodnih odredbi federalnih zakona, ne osigurava jednak pristup pravdi svih građana na području kako Tuzlanskog kantona, tako i cijele Federacije BiH, a niti javni interes da svi počinitelji kaznenih djela na jednak način budu privedeni sudskoj pravdi i da budu kažnjeni, pa kada se stremi cilju jednakopravnosti onda pokretanje i zakonskog mehanizama koji mi iniciramo na predhodan način treba da osigura upravo taj i takav legitiman cilj.

Cijenimo da će načelan stav ovoga suda po predmetnoj inicijativi biti po svakom spornom pitanju pojedinačno biti i opredjeljen.

15). Naša profesionalna zajednica se i u 2018. godini suočila sa **Odlukom Ustavnog suda BiH br.U-5/16od 01.6.2017 godine**, kojom je utvrđeno da **odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4., 117. točka d), 118. stavak 3., 225. stavak 2. i članka 226. stavak 1. ZKP-a BiH nisu sukladne odredbama članka I/2, II/3. e) i f), Ustavu BiH.**

Dalje zapažamo da je u međuvremenu zakonodavna vlast na razini BiH ispunile svoje obveze iz predhodne odluke suda.

Ono što je znakovito jeste da bi zakonom propisane moćne alate, kao radnje dokazivanja, u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala tužitelji izgubili do usklađivanja procesnih odredbi sa Ustavom BiH, a svjedocimo smo koliko to efikasnu biva kada se događa pred Skupštinom BiH.

Činjenice jeste da se sve predhodno vezuje za odluku Ustavnog suda BiH za procesno zakonodavstvo na razini BiH, ali je znakovito da su iste takve procesne odredbe i dalje kao nesuglašene sa Ustavom BiH ostale do danas snazi na području Federacije BiH u ZKP-u FBiH, a da i dalje nema, niti se nazire, bilo kakva značajna reakcija i akcije u cilju usklađivanja procesnog zakonodavstva u predhodnom smislu i u FBiH.

Dakle, procesne odredbe o imunitetu svjedocima i posebnim istražnim radnjama u ZKP FBiH su takođe suprotne ustavima u BiH i kao takve faktički “stigmatizirane” u njihovoj daljnjoj primjeni do iznalaska sa Ustavom usklađenih u zakonu propisanih kaznenih procesnih rješenja.

15). Iako smo dijelom obeshrabreni činjenicom da ništa od svega predhodno navedenog nije dobilo svoje jasne afirmativne ili negativne odgovorne od strane svih institucija koje bi trebale da prate stanje stvari u oblasti pravosuđa, ali i stanje zakonodavstva i u FBiH, i ove godine želimo da početno iniciramo još i sljedeća pitanja:

U praksi KT TK-a I u ovoj godini pojavilo se više istraga i optužbi za kaznena djela sa ishodima koji su otvorili niz pravnih nedoumica. Najozbiljniji prigovor odnosi se na neodređenosti zakonske definicije kaznenog djela, ***odnosno povredu načela lex certa.***

Naime, u KZ-u FBiH postoji nebrojeno propisanih kaznenih djela u kojima je radnja počinjenja alternativno propisana, pa onda između tako jasno propisanih radnji nerjetko se alternativno propisuje i ona koja ima značenje “...ili na drugi način...”

Ovakav način propisivanja kaznenih djela dvoji poštivanje ***načela “lex certa”***, ali i punog značenja ***načela zakonitosti*** koje uključuje sljedeće principe: princip da je samo zakon izvor kaznenog prava; princip zabrane analogije; princip zabrane retroaktivnosti; princip određenosti koji nalaže da kaznenim zakonom mora biti što je više moguće određeno protupravno ponašanje i princip zakonitosti u kažnjavanju.

Zahtjev određenosti (nullum crimen sine lege certa) nalaže da kaznenopravne norme trebaju biti u što je moguće višem stupnju određene i precizne da bi građani na koje se kaznenopravna norma odnosi mogli sa što većim stupnjem sigurnosti znati kakvo ponašanje može imati obilježje kaznenog djela¹. Određenost u ovom smislu prvenstveno se odnosi na propisivanje radnje izvršenja djela. Princip određenosti nije od značaja samo za izvršitelja kaznenog djela. On je isto toliko važan i za judikaturu jer jasno određen smisao i sadržaj zakonske norme predstavlja sigurnu osnovu za dobru sudsku praksu. Preciznost i jasnoća kaznenopravne norme je prva sigurna brana od proizvoljnosti i voluntarizma u primjeni zakona. *Moglo bi se reći da bez određenosti i preciznosti kaznenopravne norme nije moguće osigurati načelo pravne sigurnosti.*

Dalje se u vezi sa predhodnim odavno dvoji, a odgovora zakonodavca nema, da li zakonska definicija kaznenog djela nesavjestan rad u službi zadovoljava standard određenosti, što je sa punom sigurnosti teško reći. Ujedno, kada se da analiza osnovni od kvalifikatornog oblika izvršenja ovoga kaznenog djela vidljivo je da su stavak 1 i 2 članka 387 KZ-a FBiH proturječni jedan drugom, jer se jedna alternativno propisana kvalifikatorna okolnost “teško povrijeđeno pravo drugoga”, koja po stavku 2 opravdava i teže kažnjavanje, u stavku 1. se propisuje kao osnovna posljedica osnovnog djela iz istoga članka, a za taj stavak je propisana duplo blaža kazna.

Na predhodno je profesionalna zajednica više puta ukazivala, ali adekvatnog odgovora izvršne i zakonodavne vlasti niti do danas nema.

**KANTONALNO TUŽITELJSTVO
TUZLANSKOG KANTONA**
Tuzla
Broj A-39/19
Dana, 01.02.2019 godine

GLAVNI KANTONALNI TUŽITELJ
Tomislav Ljubić, v.r.

